

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta
za gradbeništvo
in geodezijo

Jamova cesta 2
1000 Ljubljana, Slovenija
<http://www3.fgg.uni-lj.si/>

DRUGG – Digitalni repozitorij UL FGG
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

To je izvirna različica zaključnega dela.

Prosimo, da se pri navajanju sklicujete na bibliografske podatke, kot je navedeno:

Kožman, S. 2012. Sodelovanje javnosti na področju urejanja prostora. Diplomaska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. (mentorica Zavodnik Lamovšek, A.): 107 str.

University
of Ljubljana

Faculty of
Civil and Geodetic
Engineering

Jamova cesta 2
SI – 1000 Ljubljana, Slovenia
<http://www3.fgg.uni-lj.si/en/>

DRUGG – The Digital Repository
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

This is original version of final thesis.

When citing, please refer to the publisher's bibliographic information as follows:

Kožman, S. 2012. Sodelovanje javnosti na področju urejanja prostora. B.Sc. Thesis. Ljubljana, University of Ljubljana, Faculty of civil and geodetic engineering. (supervisor Zavodnik Lamovšek, A.): 107 pp.

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta za
*gradbeništvo in
geodezijo*

Jamova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si

UNIVERZITETNI ŠTUDIJ
GEODEZIJE
SMER PROSTORSKA
INFORMATIKA

Kandidatka:

SANJA KOŽMAN

**SODELOVANJE JAVNOSTI NA PODROČJU UREJANJA
PROSTORA**

Diplomska naloga št.: 902/PI

**PUBLIC PARTICIPATION IN THE SPATIAL
PLANNING PROCESS**

Graduation thesis No.: 902/PI

Mentorica:

doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek

Predsednik komisije:

izr. prof. dr. Dušan Kogoj

Član komisije:

izr. prof. dr. Radoš Šumrada

doc. dr. Simona Savšek

izr. prof. dr. Tomaž Ambrožič

Ljubljana, 20. 09. 2012

STRAN ZA POPRAVKE

Stran z napako

Vrstica z napako

Namesto

Naj bo

IZJAVA O AVTORTVU

Podpisana Sanja Kožman izjavljam, da sem avtorica diplomske naloge z naslovom
»Sodelovanje javnosti na področju urejanja prostora«.

Izjavljam, da je elektronska različica v vsem enaka tiskani različici.

Izjavljam, da dovoljujem objavo elektronske različice v repozitoriju UL FGG.

Ljubljana, 5.9.2012

Sanja Kožman

BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN

UDK:	711(043.2)
Avtor:	Sanja Kožman
Mentor:	doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek
Naslov:	Sodelovanje javnosti na področju urejanja prostora
Tip dokumenta:	Diplomska naloga – univerzitetni študij
Obseg in oprema:	107 str., 14 pregl., 26 sl., 15 graf., 1 en., 1. pril.
Ključne besede:	Urejanje prostora, sodelovanje javnosti, prostorski akti, občinski prostorski načrt

Izvleček

V diplomski nalogi je predstavljeno področje urejanja prostora s poudarkom na sodelovanju javnosti, saj lahko le-ta pripomore, da so določene prostorske rešitve sprejete z večjo stopnjo legitimnosti. Naloga je sestavljena iz dveh delov, teoretičnega in praktičnega. V teoretičnem delu so predstavljeni ključni pojmi obravnavanega področja in zakonodajna ureditev prostorskega načrtovanja v Sloveniji, pri čemer smo se osredotočili na vključevanje javnosti. V praktičnem delu smo predstavili mednarodni projekt NATREG - Kako upravljati (za)varovana območja narave, da bodo postala priložnost za trajnostni razvoj, ki poudarja zgodnje vključevanje javnosti v proces urejanja prostora. Prav tako smo v praktičnem delu analizirali anketni vprašalnik, ki smo ga izvedli med prebivalci Rogaške Slatine. Zanimalo nas je v kolikšni meri poznajo področje urejanja prostora in ali so v postopkih urejanja prostora pripravljeni sodelovati. Na podlagi rezultatov ankete smo prišli do spoznanja, da jim je to področje še vedno neznano in nezanimivo za sodelovanje.

BIBLIOGRAPHIC – DOCUMENTALISTIC INFORMATION AND ABSTRACT

UDC: 711(043.2)
Author: Sanja Kožman
Supervisor: Assist. Prof. Alma Zavodnik Lamovšek, Ph. D.
Title: Public participation in the spatial planning process
Document type: Graduation Thesis – University studies
Notes: 107 p., 14 tab., 26 fig., 15 graph., 1 eq., 1. ann.
Key words: Spatial planning process, public participation, planning acts, local spatial plan

Abstract

Diploma thesis addresses an issue of the spatial planning process with the emphasis on public participation because this contributes to acceptance of certain spatial solutions with a higher legitimacy rate. The thesis consists of two parts, theoretical and empirical. The theoretical part presents the key concepts of the discussed issue and Slovenia's legislative arrangement of the spatial planning, where we focused on public participation. In the empirical part we introduced the international project NATREG- Managing Natural Assets and Protected Areas as Sustainable Regional Development Opportunities, which promotes early involvement of public in the spatial planning process. Additionally, a survey was conducted on residents of Rogaška Slatina and data analyzed. We wanted to learn about their knowledge of the spatial planning process and their willingness to participate in it. Results of the survey lead to the conclusion that the issue is still unknown and uninteresting to residents of Rogaška Slatina.

ZAHVALA

Za pomoč, strokovne nasvete in potrpežljivost pri izdelavi diplomske naloge se zahvaljujem mentorici doc. dr. Almi Zavodnik Lamovšek.

Zahvalila bi se mag. Lenči Heleni Šolar, ki mi je posredovala gradivo v zvezi s procesnim načrtom vključevanja javnosti v postopke priprave državnih prostorskih načrtov, ga. Mileni Marega, ki mi je bila vedno na voljo z informacijami glede projekta NATREG in g. Tomažu Strehovcu, ki mi je posredoval podatke o izdelavi Občinskega prostorskega načrta Občine Rogaška Slatina.

Hvala tudi vsem ostalim, ki ste mi stali ob strani.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
1.1	NAMEN IN CILJ DIPLOMSKE NALOGE.....	3
1.2	NAČIN IZDELAVE DIPLOMSKE NALOGE	4
2	TEORETIČNA IZHODIŠČA.....	5
2.1	OPREDELITEV JAVNOSTI.....	5
2.2	KAJ JE KOMUNICIRANJE?.....	6
2.3	SODELOVANJE Z JAVNOSTJO PRI UREJANJU PROSTORA	7
2.4	AARHUŠKA KONVENCIJA	20
2.5	TRAJNOSTNI RAZVOJ	22
3	NORMATIVNA UREDITEV PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA IN VIDIK SODELOVANJA JAVNOSTI V FORMALNIH POSTOPKIH PRIPRAVE PROSTORSKIH AKTOV	25
3.1	ČASOVNI PREGLED ZAKONOV S PODROČJA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA S POUČENJEM NA VKLJUČEVANJU JAVNOSTI	25
3.1.1	ZAKON O UREJANJU PROSTORA.....	26
3.1.2	ZAKON O UREJANJU NASELIJ IN DRUGIH POSEGOV V PROSTOR.....	27
3.1.3	ZAKON O UREJANJU PROSTORA.....	29
3.1.4	ZAKON O PROSTORSKEM NAČRTOVANJU.....	31
3.1.5	ZAKON O UMEŠČANJU PROSTORSKIH UREDITEV DRŽAVNEGA POMENA V PROSTOR	35
3.1.6	PRIMERJAVA ZAKONOV S PODROČJA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA ..	40
3.2	SODELOVANJE Z JAVNOSTJO PRI SPREJEMANJU PROSTORSKIH NAČRTOV IN POTREBE PO IZBOLJŠANJU SODELOVANJA JAVNOSTI NA RAVNI OBČIN.....	45
3.3	SPLOŠNE ZNAČILNOSTI PROCESNEGA VKLJUČEVANJA JAVNOSTI V POSTOPKE PRIPRAVE DRŽAVNIH PROSTORSKIH NAČRTOV	50
3.4	METODE IN TEHNIKE VKLJUČEVANJA JAVNOSTI V POSTOPKE PRIPRAVE PROSTORSKIH NAČRTOV	55
4	SODELOVANJE JAVNOSTI PRI UREJANJU PROSTORA NA PRIMERU MEDNARODNEGA PROJEKTA NATREG	59
4.1	SPLOŠNE ZNAČILNOSTI PROJEKTA NATREG.....	59

4.2	PROCES VKLJUČEVANJA JAVNOSTI V PROJEKT NATREG	66
5	VKLJUČEVANJE JAVNOSTI V IZDELAVO OBČINSKEGA PROSTORSKEGA NAČRTA OBČINE ROGAŠKA SLATINA	74
5.1	OBČINA ROGAŠKA SLATINA	74
5.2	PREDSTAVITEV OBČINSKEGA PROSTORSKEGA NAČRTA OBČINE ROGAŠKA SLATINA	76
5.3	ANALIZA PODROČJA UREJANJA PROSTORA NA PODLAGI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	81
5.4	ZAKLJUČNE UGOTOVITVE REZULTATOV ANKETE	94
6	ZAKLJUČEK	98
VIRI	.....	100

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1:	Načini sodelovanja javnosti (Modra, 2004)	17
Preglednica 2:	Prostorski akti po ZUreP-1 (2002)	29
Preglednica 3:	Prostorski akti po ZPNačrt (2007).....	32
Preglednica 4:	Primerjava značilnosti v postopkih priprave prostorskih aktov glede na ZUreP (1984), ZUreP-1 (2002), ZPNačrt (2007) ter ZUPUDPP (2010).....	40
Preglednica 5:	Primerjava sodelovanja javnosti glede na ZUreP (1984), ZUNDPP (1984), ZUreP-1 (2002), ZPNačrt (2007) ter ZUPUDPP (2010)	41
Preglednica 6:	Primerjava postopkov vključevanja javnosti v postopke priprave prostorskih aktov glede na ZUreP (1984), ZUreP-1 (2002), ZPNačrt (2007) ter ZUPUDPP (2010)...	42
Preglednica 7:	Udeleženci postopka priprave prostorskih načrtov po ZUreP-1, ZPNačrt in ZUPUDPP	43
Preglednica 8:	Zakonodajna pobuda za izboljšanje sodelovanja javnosti pri občinskem prostorskem načrtovanju (Vrbica, Peterlin, 2012)	48
Preglednica 9:	Metode in tehnike za obveščanje javnosti (Šašek Divjak, M., 2011).....	55
Preglednica 10:	Metode in tehnike za zbiranje pripomb in mnenj (Šašek Divjak, M., 2011).....	56
Preglednica 11:	Metode in tehnike za usklajevanje interesov (Šašek Divjak, M., 2011)	57
Preglednica 12:	Prednosti in slabosti uporabe spletne tehnologije (Šašek Divjak, M., 2011)	58
Preglednica 13:	Tip organizacije iz katere prihajajo anketiranci (Smajić, Hodžić, 2010)	67
Preglednica 14:	Vrednosti Pearsonovega koeficienta korelacije za določitev moči povezanosti spremenljivk (Wikipedia, 2012).....	94

KAZALO SLIK

Slika 1:	Osem stopenj oz. prečk na lestvi sodelovanja javnosti (Arnstein, S., 1969: str 217).....	8
Slika 2:	Orbite zainteresirane javnosti (Aggens, 1998: str 191).....	12
Slika 3:	Opis komunikacije (Bishop, 1998: str 86).....	13
Slika 4:	Elementi komunikacije (Bishop, 1998: str 94).....	14
Slika 5:	Zmanjšanje motnje s povratnimi informacijami (Bishop, 1998: str 96)	14
Slika 6:	Stopnje vključevanja javnosti v procese odločanja (Ulaga, 2006: str 21).....	15
Slika 7:	Trije vidiki trajnostnega razvoja (Jeriha, 2010: str 26)	22
Slika 8:	Trikotnik ciljev: uravnotežen in trajnosten prostorski razvoj (EPRP, 2000)	23
Slika 9:	Splošna shema postopka priprave DPN po ZUPUDPP (MOP, 2011)	37
Slika 10:	Osnovni metodi vrednotenja (Šašek Divjak, 2011: str 116).....	38
Slika 11:	Priporočeno združevanje vidikov primerjave (Šašek Divjak, 2011: str 115).....	39
Slika 12:	Procesni načrt – shema (MOP, 2011).....	50
Slika 13:	Pilotna območja projekta (NATREG, 2009).....	59
Slika 14:	Lovrenška jezera na Pohorju (Uratarich, Nose Marolt, Gulič, 2010: 2 str)	60
Slika 15:	Pilotno območje Pohorja z vrisano mejo vplivnega območja (Gulič, Štruc, Danev, Smajić Hodžić, 2011).....	61
Slika 16:	Deležniki, ki so praviloma vključeni v vodenje (za)varovanega območja.....	67
Slika 17:	Tortni prikaz organizacij iz katerih prihajajo anketiranci (Smajić Hodžić, 2010: 10 str) ...	68
Slika 18:	Grafični prikaz stopnje zainteresiranosti za sodelovanje pri pripravi osnutka Načrta upravljanja PA Pohorje (Smajić Hodžić, 2010: 16 str)	68
Slika 19:	Udeleženci na regionalni delavnici (NATREG, 2010)	69
Slika 20:	Osrednja misel vizije Pohorje 2030 (Lešnik Štuhec, T. 2011: str 11).....	70
Slika 21:	Shema vključevanja javnosti pri pripravi osnutka načrta upravljanja pilotnega območja Pohorje (NATREG, 2009).....	72
Slika 22:	Lega Občine Rogaška Slatina (Atlas okolja, 2012)	74
Slika 23:	Krilati konj Pegaz v grbu Občine Rogaška Slatina (Vardjan, 2004: str 8).....	75
Slika 24:	Panoramski pogled na zdraviliško jedro Rogaške Slatine (Utenkar, Mlacović, 2009: str 3)	75
Slika 25:	Srebrna plaketa Entente Florale 2008	76
Slika 26:	Prikaz zasnove prostorskega razvoja občine, kot ga določa strateški del OPN	78

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1:	Spolna struktura anketiranih.....	82
Grafikon 2:	Starostna struktura anketirancev.....	82
Grafikon 3:	Informiranost anketirancev o ZPNačrt	83
Grafikon 4:	Informiranost občanov o možnosti sodelovanja pri odločitvah o posegih v prostor	84
Grafikon 5:	Pridobivanje informacij anketirancev na področju urejanja prostora na občinski ravni	85
Grafikon 6:	Pridobivanje informacij anketirancev na področju urejanja prostora na državni ravni ..	86
Grafikon 7:	Pristostvovanje anketirancev na javnih razgrnitvah	86
Grafikon 8:	Razlogi za neudeležbo anketirancev na javni obravnavi ter neaktivno sodelovanje pri postopkih urejanja prostora	88
Grafikon 9:	Odgovori anketirancev na vprašanje, na koga se obrnete, če imate kakšno vprašanje, predlog ali pritožbo v zvezi z urejanjem prostora	89
Grafikon 10:	Informiranost anketirancev o OPN Rogaške Slatine.....	89
Grafikon 11:	Odgovori anketirancev na vprašanje, kje so izvedeli za sprejemanje OPN za občino Rogaška Slatina	90
Grafikon 12:	Informiranost anketirancev o že izvedenih javnih razgrnitvah in obravnavah osnutka OPN.....	91
Grafikon 13:	Mnenje anketirancev o potrebi večjega oglaševanja postopkov urejanja prostora.....	92
Grafikon 14:	Mnenje anketirancev o lastni sposobnosti vplivanja na odločitve o posegih v prostor ..	92
Grafikon 15:	Počutje anketirancev v Občini Rogaška Slatina.....	93

SEZNAM PRILOG

PRILOGA A: ANKETNI VPRAŠALNIK

Stran je namenoma prazna.

1 UVOD

Urejanje prostora je načrtovanje in razmeščanje človekovih dejavnosti v prostoru v najširšem smislu, upoštevajoč tehnične, socialno-ekonomske, okoljevarstvene, oblikovne in druge vidike. Zajema vse prostorske razsežnosti, od držav, regij, občin oz. lokalnih skupnosti, mest, vasi do posameznih lokacij (Pogačnik, A., 1999). Urejanje prostora ima z vidika posameznika in družbe zelo pomembno vlogo, saj vpliva na kakovost našega življenja. Kot lahko zasledimo v definiciji urejanja prostora prof. dr. Andreja Pogačnika, je za urejanje prostora značilna hierarhičnost, zato se njegovo urejanje načrtuje na več ravneh. Država je pristojna za načrtovanje prostorskih ureditev državnega pomena ter določa cilje prostorskega razvoja države. Prostorske ureditve državnega pomena morajo upoštevati cilje prostorskega načrtovanja in so pomembne za prostorski razvoj Republike Slovenije na področju gospodarstva, kulture, varstva okolja, itd. Za državne prostorske ureditve je značilno, da navadno predstavljajo večji poseg v prostor v javnem interesu, ki pa lahko hkrati lahko močno vplivajo na posameznika. Zato je treba v proces prostorskega načrtovanja v čim zgodnejši fazi vključiti zainteresirano javnost. Le-ta ima pravico biti seznanjena z vsemi informacijami, ki so potrebne za njeno aktivno sodelovanje. Javnost lahko tako posreduje svoje pripombe in mnenja, na katera imajo pravico dobiti odgovor. Vedno pogosteje se organizirajo v civilne iniciative in na ta način sodelujejo v procesih sprejemanja prostorskih načrtov in drugih prostorskih ureditvah na vseh ravneh.

Večji premiki na področju vključevanja javnosti v postopke sprejemanja prostorskih načrtov in s tem v urejanje prostora so se zgodili v 80ih letih prejšnjega stoletja. Leta 1984 so bili sprejeti trije novi zakoni, ki so uzakonili vključevanje javnosti v postopke urejanja prostora:

1. Zakon o urejanju prostora (ZUreP, 1984),
2. Zakon o urejanju naselji in drugih posegov v prostor (ZUNDPP, 1984) ter
3. Zakon o stavbnih zemljiščih (ZSZ, 1984).

Po osamosvojitvi je prostorsko planiranje v Sloveniji začelo doživljati velike spremembe. Do sedaj uveljavljen sistem družbenega planiranja je bil ukinjen. Za področje prostorskega planiranja je bil sprejet nov zakon, Zakon o planiranju in urejanju prostora v prehodnem obdobju (ZPUP, 1990), ki pa je le povzel določbe prejšnje zakonodaje. Najprej je bil ta zakon mišljen za kratkotrajno prehodno obdobje, ki naj bi trajalo le nekaj mesecev. Vendar temu ni bilo tako in na nov zakon smo morali čakati več kot 10 let, vse do leta 2002, ko je bil sprejet Zakon o urejanju prostora (ZUreP-1, 2002). ZUreP-1 je bil prvi zakon v samostojni Sloveniji, ki je prvič celovito določil pravila urejanja prostora in določil dokaj visoke standarde sodelovanja javnosti pri prostorskem načrtovanju.

Danes je v postopku vključevanja javnosti v proces prostorskega načrtovanja treba upoštevati Aarhuško konvencijo (MKDIOZ, 2004), Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt, 2007) ter Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor (ZUPUDPP, 2010). Slovenija je ratificirala Aarhuško konvencijo leta 2004 in se s tem zavezala, da bo javnost lahko sodelovala v procesih prostorskega načrtovanja. ZPNačrt je bil leta 2007 sprejet kot sistemski zakon, ki naj bi celovito urejal prostorsko urejanje v Sloveniji, a je bilo že po treh letih iz njega izvzeto načrtovanje na državni ravni. Po ZPNačrt je še danes urejeno načrtovanje na regionalni in lokalni ravni. Leta 2010 je bil sprejet Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor (ZUPUDPP), ki je na novo uredil načrtovanje na državni ravni. Ta zakon zahteva zgodnejše vključevanje javnosti v postopke priprave državnih prostorskih načrtov (v nadaljevanju DPN).

V postopkih urejanja prostora ima dobra komunikacija zelo pomembno vlogo. Če je le ta slaba, lahko pride do nasprotij med investitorji, administrativnimi oblastmi, strokovnjaki, nosilci urejanja prostora in javnostjo ter tako do zavračanja določene prostorske ureditve s strani kateregakoli od deležnikov. Za deležnike je pomembno, da drug drugemu prisluhnejo in najdejo konsenz, ki je sprejemljiv za vse. A to je pogosto težava. Da se v diplomski nalogi osredotočamo na sodelovanje javnosti, je botrovala predvsem javna izpostavljenost nezaupanja zainteresirane javnosti v izbrane rešitve poteka severnega dela tretje razvojne osi. Zaradi tega so nato na pristojnem ministrstvu iskali nove rešitve, kako javnost čim boljše in v čim bolj zgodnji fazi načrtovanja nameravane prostorske ureditve vključiti v proces prostorskega načrtovanja.

Na direktoratu za prostor so v sodelovanju z Regionalnim centrom za okolje za srednjo in vzhodno Evropo (v nadaljevanju REC) izdelali procesni načrt vključevanja javnosti v postopke priprave državnih prostorskih načrtov, ki upošteva ZUPPDPP (2010). Namen procesnega načrta je, da se skozi postopek pride do rešitve, ki jo bo javnost sprejela z višjo stopnjo legitimnosti. Do izdelave načrta so jih privedle pretekle izkušnje, saj so ugotavljali, da pri umeščanju državnih ureditev v prostor prihaja do težav pri doseganju konsenza med javnostjo in potrebami države po umestitvi državne prostorske ureditve v prostor. Vzroki teh težav so pogosto bili prepozna vključitev javnosti v postopke izdelave DPN.

Pri obveščanju javnosti, zbiranju njihovih mnenj in pripomb ter usklajevanju interesov lahko uporabimo različne tehnike in metode. Katere izberemo je odvisno od vsakega primera posebej. Tako pri nas, kot tudi v drugih državah članicah Evropske unije uveljavlja t.i. vključujoče načrtovanje kot pristop, ki omogoča integracijo pomembnih mnenj javnosti v oblikovanje odločitev glede posegov v prostor (Šolar, H. L., Šepec Jeršič, M., 2011). S tem dosežemo večjo kakovost in sprejemljivost načrtovanih posegov v prostor s strani prebivalcev.

V Sloveniji ima med drugimi veliko izkušenj z vključevanjem javnosti v postopke urejanja prostora zgoraj omenjeni REC, kjer so sodelovali na projektu NATREG (<http://www.natreg.eu/pohorje/>) - Kako upravljati (za)varovana območja narave, da bodo postala priložnost za trajnostni razvoj. NATREG smo v diplomsko nalogo vključili, ker njihov pristop poudarja, da je za uspeh procesa vključevanja pomembno obveščanje in vključevanje javnosti v zgodnji fazi, saj se s tem okrepi njihovo zaupanje v prihodnje dejavnosti.

Koliko so prebivalci Slovenije pripravljeni aktivno sodelovati pri urejanju prostora in v kolikšni meri se zavedajo svojih pravic do soustvarjanja prostorskih ureditev smo v nalogi preverili z anketnim vprašalnikom, ki smo ga izvedli med prebivalci občine Rogaška Slatina. Prišli smo do rezultatov, ki nas niso presenetili. Večina prebivalcev področje urejanja prostora slabo pozna in ne vedo, da lahko v postopkih urejanja prostora sodelujejo tudi sami.

1.1 NAMEN IN CILJ DIPLOMSKE NALOGE

Namen diplomske naloge je predstaviti in proučiti sam proces vključevanja javnosti v postopke urejanje prostora. Pregledno bomo predstavili zakonodajo na tem področju ter naredili medsebojno primerjavo zakonov, predvsem z vidika vključevanja javnosti v procese urejanja prostora. Predstavili bomo vključevanje javnosti na primeru mednarodnega projekta NATREG - Kako upravljati (za)varovana območja narave, da bodo postala priložnost za trajnostni razvoj. Za ta projekt smo se odločili, ker so se vodilni parterji projekta zelo trudili v čim večjem številu v projekt vključiti javnost in le-ta je tudi imela veliko možnosti za aktivno sodelovanje na organiziranih delavnicah. Tekom pregleda projekta NATREG, smo se odločili, da bi bilo dobro izvesti anketo, v kateri bi anketirance spraševali o področju prostorskega načrtovanja in njihovi vključenosti v procese urejanja prostora. V njej smo ugotavljali poznavanje področja in pripravljenost aktivnega sodelovanja javnosti v postopkih urejanja prostora v Občini Rogaška Slatina, za katero smo se odločili, ker je izdelava in sprejemanje občinskega prostorskega načrta še v teku. Z anketnim vprašalnikom smo med Slatinčani preverili ali sploh vedo, da je v izdelavi OPN. Za mnenje glede zanimanja občank in občanov o sprejemanju OPN smo povprašali tudi g. Strehovca, ki je vodja oddelka za okolje in prostor na občini.

Cilj diplomske naloge je pregledati zakonodajo s področja urejanja prostora, s poudarkom na sodelovanju javnosti in narediti medsebojno primerjavo zakonov. Cilj naloge je tudi predstavitev dobre prakse na primeru projekta NATREG. Hkrati bomo ugotovili koliko prebivalci izbrane občine sploh poznajo področje urejanja prostora, ali so v postopkih urejanja prostora pripravljeni sodelovati in kaj so razlogi oz. vzroki za takšno stanje. Na podlagi teoretičnih in praktičnih spoznanj bomo v zaključku naloge predlagali nekatere ukrepe in načine formalnega in neformalnega sodelovanja

javnosti, ki bi lahko pripomogli k sistemski izboljšavi stanja na področju vključevanja javnosti v procese urejanja in načrtovanja prostora.

1.2 NAČIN IZDELAVE DIPLOMSKE NALOGE

Za potrebe izdelave diplomske naloge smo pregledali veliko pisnih virov tako v elektronski kot tudi v analogni obliki. Na temo sodelovanja javnosti v procesih urejanja prostora je dostopne veliko znanstvene in strokovne literature, člankov, priročnikov, referatov, diplomskih nalog in drugega gradiva. Poleg tega smo pregledali tudi sedanjo in preteklo zakonodajo na področju prostorskega načrtovanja v Sloveniji. Veliko gradiva je bilo javno dostopnega na spletni strani Ministrstva za okolje in prostor (v nadaljevanju MOP, področje prostora je v skladu z Zakonom o Vladi Republike Slovenije (ZVRS-F, 2012) prevzelo Ministrstvo za infrastrukturo in prostor) in na spletni strani projekta NATREG - <http://www.natreg.eu/pohorje/>. Kadar smo imeli kakršno koli vprašanje nam je bila na voljo mag. Helena Lenča Šolar, ki je zaposlena na Direktoratu za prostor in nam je v zvezi z vključevanjem javnosti v procese urejanja prostora (na državni ravni) posredovala mnogo koristnih informacij. Glede projekta NATREG smo se lahko vedno obrnili na direktorico Regionalnega centra za okolje za srednjo in vzhodno Evropo ga. Mileno Marega. Podatke o sprejemanju Občinskega prostorskega načrta Občine Rogaška Slatina so nam posredovali na občini sami, kjer nam je bil na voljo g. Tomaž Strehovec, vodja oddelka za okolje in prostor. Anketo smo izvajali med prebivalci Rogaške Slatine, med katerimi so nekateri takoj pokazali zanimanje za izpolnjevanje ankete, nekateri pa so sodelovanje zavrnili.

Naloga je sestavljena iz več sklopov. V 2. poglavju so opredeljena teoretična izhodišča, ki se nanašajo na temo diplomske naloge. Opredelili smo javnost, razložili kaj je komuniciranje in opisali komuniciranje pri postopkih urejanja prostora. V 3. poglavju smo se osredotočili na normativno ureditev prostorskega načrtovanja. Naredili smo zakonodajni pregled in primerjavo zakonov. Preverili smo, kako poteka procesno vključevanje javnosti pri sprejemanju državnih prostorskih načrtov (DPN) in katere metode in tehnike lahko uporabimo za obveščanje javnosti, za zbiranje pripomb in mnenj javnosti ter za usklajevanje interesov. V 4. poglavju je predstavljen projekt NATREG in kako so poskušali javnost v čim večji meri spodbuditi k sodelovanju. V 5. poglavju so predstavljene splošne značilnosti Občinskega prostorskega načrta Rogaške Slatine in anketa, ki smo jo izvedli med Slatinčani. Analizirali smo vsako vprašanje ankete posebej in na podlagi le-teh prišli do končnih rezultatov, ki so prav tako predstavljeni v tem poglavju diplomske naloge. V zaključku smo skušali ugotoviti nekatere korelacijske odnose med zastavljenimi vprašanji in odgovori. Na podlagi vseh teoretičnih spoznanj in praktičnih ugotovitev smo v sklepnem delu naloge predlagali nekaj možnih ukrepov za izboljšanje obstoječega sistema vključevanja javnosti v procese urejanja in načrtovanja prostora v Sloveniji.

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1 OPREDELITEV JAVNOSTI

Slovar Slovenskega knjižnega jezika definira javnost kot pripadnike družbenopolitične skupnosti, zlasti v odnosu do kakega dogajanja ali stvari (SSKJ, 1994). V komunikologiji pa je javnost skupina ljudi, ki je soočena z nekim problemom, prepoznava njegov obstoj, se organizira tako, da bi ta problem rešila in zato posledično o njem razpravlja. Ameriški teoretik odnosov z javnostmi James E. Grunig (1984) je razvil situacijsko teorijo javnosti. Po tej teoriji javnost delimo v štiri skupine (Pranger, B., 2006):

- nejavnost (sestavljajo jo ljudje, ki niso vključeni v problem),
- latentna javnost (ljudje, ki bodo občutili posledice problema, problema samega pa še niso spoznali),
- zavedna javnost (ljudje, ki so spoznali problem),
- aktivna javnost (ljudje, ki so začeli razpravljati o možnih rešitvah problema).

Na podlagi te delitve Grunig definira javnost kot skupino ljudi, ki si delijo problem, so ga spoznali ter se organizirajo, da bi problem rešili. Rezultat situacijske teorije je, da organizacije lažje komunicirajo z aktivno javnostjo, ki išče informacije, kot pa s pasivno, ki jih le sprejema.

Javnost ni enoznačna skupina posameznikov z enakimi značilnostmi. Sestavljena je iz večjega števila javnosti, njihove značilnosti pa oblikuje položaj posameznikov, ki jih vključujejo. Različne javnosti so lahko tako nevladne organizacije (društva), strokovna javnost, notranja javnost (zaposleni) itn. Tudi samo skupino lokalnih prebivalcev lahko uvrstimo v več javnosti, saj so med njimi mladi, upokoјenci, predstavniki srednjega sloja, mnenjski voditelji itn. Razlikovanje posameznih javnosti je pomembno, ker imajo različne skupine različne interese, zato so za komuniciranje oz. sodelovanje z načrtovalci tudi različno motivirane. Razumevanje njihovih interesov pa je eden od osnovnih pogojev dobrega komuniciranja (Ogorelec, B., 1999).

2.2 KAJ JE KOMUNICIRANJE?

Beseda komunicirati je tujka, ki je prevzeta preko nemške besede kommunizieren iz latinske besede communicare. Izhodiščni pomen je delati nekaj tako, da je skupno (Slovenski etimološki slovar, 1997).

Ena najprimernejših definicij komuniciranja, ki jo najdemo v knjigi Psihologija komuniciranja avtorice Mirjane Ule (2005) pravi, da je komuniciranje proces, s pomočjo katerega ljudje skupno ustvarjamo in upravljamo socialno stvarnost. Definicija nam pove, da je komuniciranje tisto, kar človeka naredi edinstvenega. Samo ljudje uporabljamo jezik zavestno in ustvarjalno. Komuniciranje se vedno nanaša na vsakdanjo izmenjavo materialnih in simbolnih dobrin, občutkov, misli ter na socialno sodelovanje. S komuniciranjem delujemo na svet okoli sebe. Tako lahko druge prepričamo v določeno delovanje, jih odvrnemo od delovanja, jim pomagamo, se zabavamo, dolgočasimo, prizadenemo druge.

Komuniciranje zahteva sodelovanje. Temeljno pravilo medsebojnega komuniciranja je, da moramo upoštevati drugega, se mu prilagajati. Na smemo samo upoštevati sebe in drugega, ampak tudi najin odnos. Komuniciranje ni nikoli samo rezultat navora enega, ampak rezultat odnosa med partnerji v komuniciranju. Komuniciranje je v vsakdanjem življenju tako naravno dejstvo, da marsikdaj spregledamo, kako zapleten proces je v resnici (Ule, M., 2005).

Komuniciranje je osrednja socialna dejavnost ljudi, ker (Ule, M., 2005):

- večino svojega zavestnega življenja posvetimo komuniciranju z drugimi ljudmi ali s samim seboj,
- je izjemno univerzalna dejavnost, ki prežema vse druge človekove dejavnosti,
- nam izjemno veliko pomeni kako komuniciramo in kako uspešni smo v tem,
- je komuniciranje edini način, da spoznamo kdo smo in da to povemo drugim.

Potrebe po vzpostavljanju odnosov, ki omogočajo razumevanje in usklajevanje s spremembami (potreba kapitala po povečevanju, informacijsko-tehnološki razvoj, okoljske sprememb, itd.) pogojujejo, da se komuniciranje uvršča med najhitreje razvijajoča področja v zadnjem desetletju. Olivera Bačović Dolinšek (2007) je raziskovalka in svetovalka na področju komuniciranja, ki je oblikovala svoj model komuniciranja. Poimenovala ga je diamant komuniciranja in ga sooblikujejo psihologija, filozofija in ekonomija. Psihologija obravnava vzpostavljanje odnosa do sebe in drugih. Filozofija opredeljuje odnos do naše osebne celovitosti in do družbe kot celote. Ekonomija opredeljuje odnos do posameznikov do različnih okoliščin in podjetniškega pristopa. Komuniciranje pa ima vlogo

povezovanja navedenih področij, ki v medsebojni povezanosti uresničujejo potrebe posameznikov, skupin, organizacij in družbe.

2.3 SODELOVANJE Z JAVNOSTJO PRI UREJANJU PROSTORA

Definicija urejanja prostora, ki jo lahko zasledimo na spletni strani Inštituta za politike prostora – www.ipop.si (2012) pravi, da je urejanje prostora zavestno človekovo delovanje z namenom usmerjanja procesov v prostoru in med drugim obsega načrtovanje, gradnjo, rabo, vzdrževanje ter prenovu vseh sestavin prostora.

Sodelovanje javnosti pomeni vključevanje državljanek in državljanov ali njihovih združenj v procese odločanja z namenom vplivanja na izbiro rešitev (Modra, 2004). Sodelovanje oz. participacija javnosti v procesu načrtovanja in odločanja je pravica, ki jo zagotavlja sodobna demokratična ureditev (Ogorelec, B., 1995).

Sodelovanje javnosti se lahko definira v dveh smereh (Schlossberg, M., Shuford, E. 2005):

- kot posebne dejavnosti v katerih posamezniki sodelujejo,
- ali s širšimi nameni in cilji, ki jih s sodelovanjem javnosti lahko dosežemo.

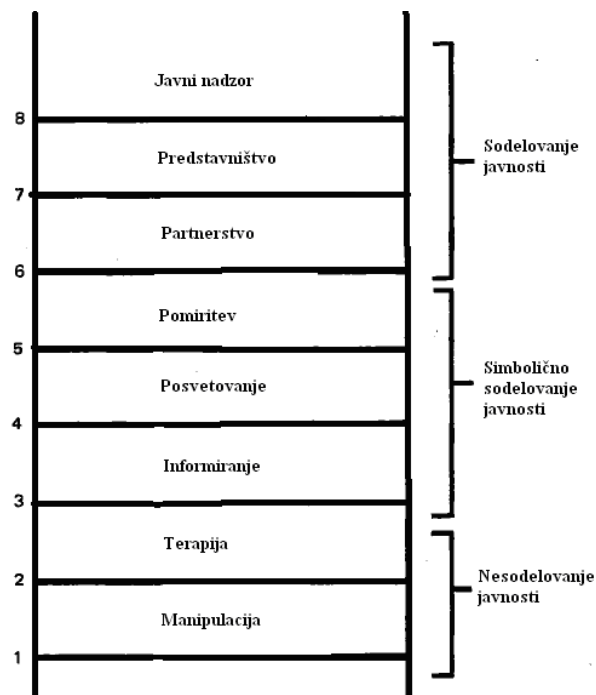
Eno izmed najbolj znanih delitev sodelovanja javnosti je definirala Američanka Sherry Arnstein. Definicija je znana kot lestev sodelovanja javnosti (ang. Ladder of citizen participation). Po njeni definiciji, ki jo je razvila že davnega leta 1969, lahko sodelovanje javnosti razdelimo v osem razredov (slika 1).

Stopnje sodelovanja javnosti (Arnstein, S., 1969):

1. manipulacija,
2. terapija,
3. informiranje,
4. posvetovanje,
5. pomiritev,
6. partnerstvo,
7. predstavništvo,
8. javni nadzor.

Stopnji oz. stopnici ena in dve predstavljata manipulacijo in terapijo. Manipulacija je pogosta oblika komuniciranja z javnostjo, pri kateri se javnost zavaja z namenom doseganja pretežno zasebnih ciljev

na račun javnega dobra. Terapija lahko v kontekstu urejanja prostora predstavlja razne oblike vključevanja otrok v načrtovanje, predvsem z namenom pomagati otrokom iz nezdravih socialnih okolij, da pridobijo pozitivne izkušnje. Ti dve stopnji predstavljata nesodelovanje javnosti. Stopnji tri in štiri vključujeta javnost samo simbolično. Pri informiranju je javnost obveščena o načrtovanju, vendar je komuniciranje enosmerno in javnost dejansko nima možnosti vplivanja na odločitve. Pri posvetovanju gre za različne oblike javnih obravnjav, anket in drugih oblik sodelovanja z javnostjo, z namenom pridobitve različnih informacij, ki so pomembne za pripravo načrtov. Javnost je v tem primeru do neke mere slišana, ni pa nujno, da se njeno mnenje upošteva. Pomiritev predstavlja razne okrogle mize, informiranje v medijih, javne tribune in podobno, z namenom pomiritve nasprotnikov in dosege socialnega mira. Stopnje šest, sedem in osem predstavljajo sodelovanje javnosti. Partnerstvo je oblika pravnega sodelovanja, pri kateri se odločitve sprejemajo v partnerstvu z javnostjo. Predstavnštvo je oblika sodelovanja pri kateri javnost sodeluje pri odločitvah, predstavniki javnosti pa nadzorujejo izvrševanje odločitev. Pri javnem nadzoru pa javnost ne le sodeluje pri odločitvah, temveč tudi nadzoruje izvrševanje odločitev.

Slika 1: Osem stopenj oz. prečk na lestvi sodelovanja javnosti (Arnstein, S., 1969: str 217)

Kljub temu, da je model Arnsteinove star že 43 let, je še vedno aktualen. Prikazuje različne načine kako lahko organizacija, ki je odgovorna za neko aktivnost v prostoru, vključuje javnost v procese načrtovanja in odločanja. Hkrati prikazuje (Vahtar, M., 2002):

- katere oblike komuniciranja z javnostjo dejansko lahko opredelimo kot vključevanje javnosti v procese načrtovanja,

- katere oblike komuniciranja z javnostjo so zgolj farsa, pri katerih gre za neke vrste simbolno vključevanje in
- katere oblike komuniciranja z javnostjo z resničnim vključevanjem javnosti v procese načrtovanja in odločanja v resnici nimajo nič skupnega.

Cilji vključevanja javnosti so (Simoneti, M., Zavodnik Lamovšek, A., 2009):

- zagotoviti vključenost aktualnih potreb in pričakovanj ljudi v rešitve,
- pridobiti dodatne informacije za izdelavo rešitev,
- oblikovati rešitve, ki so sprejemljive z več vidikov,
- povečati pozitivne učinke načrtovanja in urejanja,
- izkoristiti pripravljenost ljudi za sodelovanje tudi v fazi izvedbe in rabe,
- doseči višjo stopnjo kredibilnosti odločitev.

Cilji morajo biti (Modra, 2004):

- realistični,
- izvedljivi,
- na ravni pristojnosti,
- preverjeni s strani odločevalcev.

S sodelovanjem javnosti (Ogorelec, B., 1995):

- ustvarimo atmosfero medsebojnega zaupanja,
- javnost začnemo obveščati že v prvih fazah načrtovanja,
- javnosti omogočimo, da se bo odzvala,
- v fazah dela, ki to omogočajo, vzpostavimo z javnostjo dialog, v katerem bo lahko posredovala svoje predloge.

V prid komuniciranju z javnostjo in njenemu vključevanju v načrtovalski proces govorijo številni argumenti (Ogorelec, B., 1999):

- odnos do javnosti, ki temelji na doseganju soglasja, je bolj etičen in učinkovit pri obvladovanju konfliktov,
- poveča se kvaliteta urbanističnega dokumenta, ker so v njem izkoriščeni tudi lokalni viri znanja,
- politiki se lažje odločajo, za svoje odločitve pa lažje pridobijo legitimnost,
- možnosti za uspešno uresničitev projekta so večje, zmanjšajo se možnosti za pojav odtujenosti in vandalizma.

Poglavitni vzroki za odpor načrtovalcev do komuniciranja z javnostjo, še bolj pa do sodelovanja javnosti v načrtovanju so (Ogorelec, B., 1999):

- vmešavanje laikov,
- počasno in drago načrtovanje,
- konzervativnost javnosti (NIMBY sindrom),
- grožnja predstavniki demokraciji,
- nezanimanje javnosti,
- javnost reagira nekulturno,
- načrtovalci postanejo dežurni krivci,
- neizpolnjena pričakovanja.

NIMBY je kratica za not in my backyard oz. ne na mojem dvorišču. Označuje odklonilno stališče ljudi do projekta v njihovi bližini, ki prinaša koristi za večino, a slabe vplive za bližnje prebivalce. Nasprotovanje ljudi se lahko dojema kot sestavni del načrtovanja. Izhaja iz različnih vzgibov, od poštenih ali zelo objektivnih, do provokacij in špekulacij. Vsak človek se bori za svoj prostor in če bo poseg problematičen, bo posledično odziv zelo buren. Vprašanje je kako locirati državne projekte, ne da bi posegali v privatno lastnino. Le-ta je močno zaščitena, vendar je javni interes nad njo. Z NIMBY sindromom se lahko srečamo v primerih deponij, energetskih objektov, avtocest. NIMBY sindrom je velikokrat posledica dejstva, da nosilci projektov pri svojem delovanju niso zainteresirani, ne upoštevajo in ne poznajo širšega spektra interesov, pričakovanj, predvsem pa zaskrbljenosti javnosti (Pranger, B., 2006).

Vendar pa lahko trdimo, da so učinki komuniciranja in s tem vključevanja javnosti prej pozitivni kot negativni. Odgovorni za urejanje prostora morajo vključevanje javnosti spodbujati predvsem z dobrimi zakonodajnimi rešitvami in dobro prakso priprave načrtov na različnih ravneh. Največja ovira za dobro sodelovanje so predsodki in razlike v znanju. Veliko strokovnjakov meni, da javnost nima ustreznega znanja. Izobraževanje za sodelovanje zato postaja tako vsebina splošnega izobraževanja kot tudi programov za izobraževanje prostorskih načrtovalcev.

Znanje ljudi o urejanju prostora se razlikuje od človeka do človeka. Alfred Schutz s sodelavci (2001) deli znanje na:

- izvedence (strokovnjaki) – njihovo znanje obsega omenjeno področje,
- dobro obveščene državljane – razumsko utemeljena mnenja na področjih, ki ve da so zanj pomembna,
- človeka iz ulice – mnogo manj razločna oblika znanja kot izvedenčeva, a še vedno dovolj natančna.

Kadar pride do odločanja o tem, če lahko spremenimo prostor, pa tudi o tem, kako ga bomo spremenili, v procesu običajno sodeluje (vsaj) pet interesnih skupin (Ogorelec, B., 1999):

- javnost (lokalni prebivalci, nevladne organizacije),
- investitorji,
- politiki,
- uprava,
- načrtovalci.

Na eni strani imamo načrtovalce (strokovnjake), ki svoje znanje v razumljivi obliki posredujejo javnosti, na drugi strani pa je javnost, ki posreduje načrtovalcem svoja mnenja in stališča. Načrtovalec si mnenja in stališča javnosti pretvori v informacije, ki so koristne za njegovo nadaljnje delo. Tako znanje venomer kroži (Pek Drapal, D., Drevenšek, M., 2001).

Za sodelovanje javnosti je pomembno, da je del programa in da je vključena v proračun. Ljudje morajo biti prepričani, da lahko pripomorejo k boljšemu končnemu rezultatu načrtovanega posega v prostor. Že na začetku posameznega projekta bi morali načrtovalci ugotoviti, kaj lahko pričakujejo od sodelovanja javnosti. Prav tako bi potrebovali eno neopredeljeno osebo, ki bi predstavljala povezavo med načrtovalci in javnostjo (Widditsch, A., 1998).

Prav tako je pomembna določitev zainteresirane javnosti, kje v postopku jih lahko vključimo ter kakšni so načini in tehnike, s katerimi jih lahko vključimo. Najbolj enostavno lahko zainteresirane javnosti opredelimo kot posameznike ali skupine, na katere bo dana odločitev vplivala in imajo zato določen interes na področju urejanja prostora.

Pri identifikaciji zainteresirane javnosti sta pomembni dve vprašanji (Bishop, A. B., 1998):

1. katera javnost bi morala biti vključena v načrtovanje in
2. kako tako javnost načrtovalec izsledi, da jim lahko direktno posreduje njegova prizadevanja.

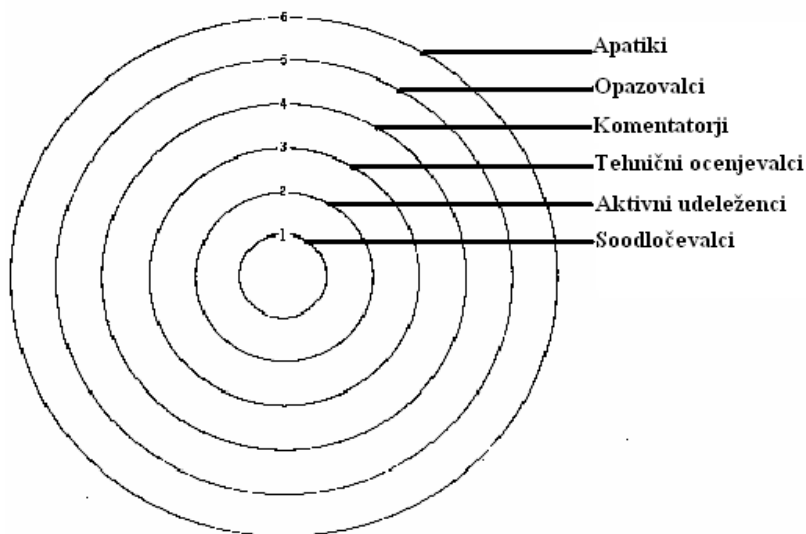
Na ti dve vprašanji je težko odgovoriti. Velja pa, da čakanje takšne javnosti, ki bi sama pristopila k načrtovalcu, ne bo prineslo učinkovite komunikacije in sodelovanja. Načrtovalci potrebujejo agresiven program, s pomočjo katerega lahko ugotovijo interese javnosti. Ker je sodelovanje javnosti socialno komunikacijski proces, brez vključenja javnosti proces ne more učinkovito delovati. Načrtovalci morajo dati priložnost vsem skupinam javnosti, da sodelujejo v načrtovanju, a je od njih odvisno ali se bodo za sodelovanje odločili (Bishop, A. B., 1998).

Prav tako se moramo pri ugotavljanju zainteresirane javnosti zavedati, da vsi subjekti ne bodo želeli aktivno sodelovati pri odločanju (Ulaga, Z., 2006). Lorenz Aggens (1998) je razporedil zainteresirane

javnosti glede na njihov interes ter njihovo moč. Razporedil jih je v orbite, ki imajo nekakšno zgradbo tarče. Bližje kot je orbita centru, ki predstavlja proces odločanja, večji vpliv ima zainteresirana javnost na izid odločitve. Imamo šest orbit, ki predstavljajo (Aggens, L., 1998):

- apatike (unsurprised apathetic): ne ignorirajo sodelovanja, ampak zavestno ne želijo sodelovati pri odločanju,
- opazovalce (observers): gre za javnost, ki dogodke spremlja, a večinoma ostaja neaktivna,
- komentatorje (reviewers): javnost, ki ima interes za sodelovanje, a jim ostale obveznosti ne dopuščajo aktivnega sodelovanja,
- tehnične ocenjevalce (advisors): gre za organe, katerih pristojnost se povezuje z organom, ki sprejema odločitve oz. organi, ki so pristojni za določeno področje,
- aktivne udeležence (creators): javnost, ki jih sodelovanje zelo zanima in se aktivno vključujejo v sodelovanje,
- soodločevalce (decision makers): javnost, ki sprejema odločitve.

Orbite zainteresirane javnosti lahko vidimo na sliki 2.

Slika 2: Orbite zainteresirane javnosti (Aggens, 1998: str 191)

Komuniciranje je lahko (Ogorelec, B., 1999):

- enosmerno - tok informacij je enosmeren, načrtovalec na primer obvešča javnost,
- dvosmerno - tok informacij je dvosmeren, načrtovalec na primer posreduje javnosti svoj predlog in sprejema odzive javnosti nanj.

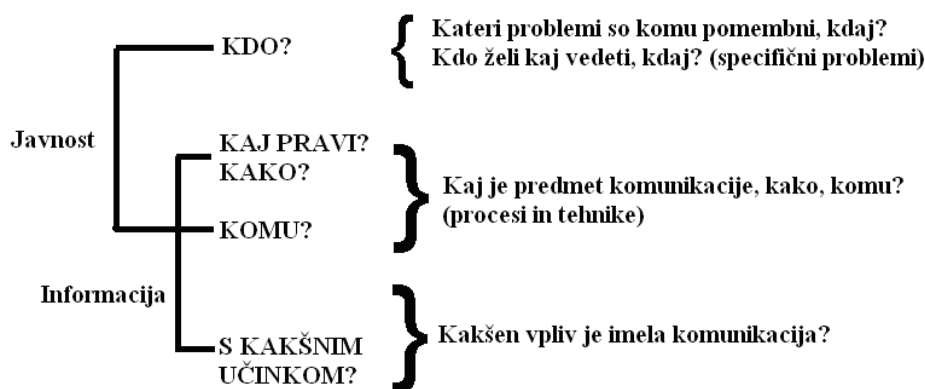
Andrej A. Lukšič (Lukšič, A. A., 1998, V: Somrak, V., 2006) pravi, da temelji dvosmerna komunikacija med znanostjo in javnostjo na aktivnem sodelovanju obeh strani, kar pomeni, da se pogledi obeh bolj dopolnjujejo kot nasprotujejo. Znanost vidi predvsem kvantitativne vrednosti (ožji,

natančnejši pogled), javnost pa vidi predvsem kvalitativne vrednosti (širši pogled, večji pomen daje socialnim, psihološkim in etičnim posledicam).

Znotraj komuniciranja ločimo odnose z javnostjo in oglaševanje. Za uspešno in učinkovito komuniciranje sta praviloma potrebni obe obliki, razmerje med njima pa je odvisno od organizacije in njenih komunikacijskih problemov. Z obema oblikama komuniciranja lahko organizacija doseže večjo naklonjenost javnosti (Ogorelec, B., 1999).

Ameriški politolog Harold Dwight Lasswell (1948) je razvil okvir za analizo komunikacije. Ključne elemente je razporedil na tri dele (slika 3):

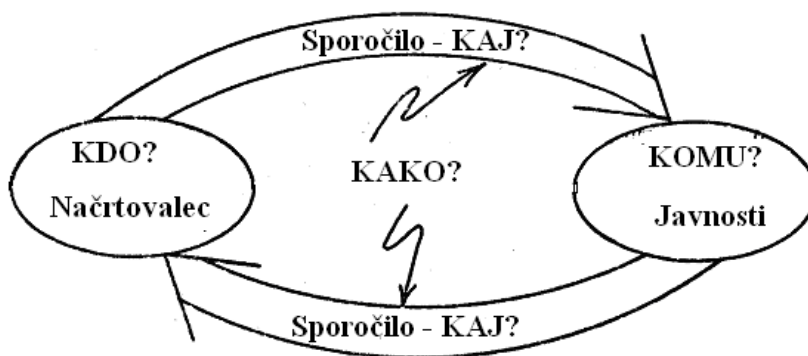
- identifikacija javnosti (pomembni sta vprašanji kdo in komu),
- proces komunikacije (kako),
- vsebina in informacije (kaj).

Slika 3: Opis komunikacije (Bishop, 1998: str 86)

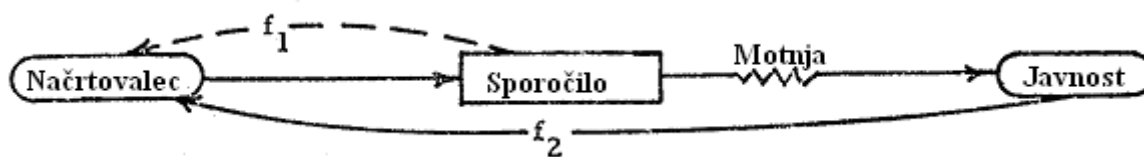
V primeru, da načrtovalec obravnava ta vprašanja pri načrtovanju komunikacije, bo sodelovanje javnosti boljše. Načrtovanje ne sme biti neodvisno od značilnosti javnosti. Splošna javnost se ne sme šteti kot eno telo. Imamo razpršeno javnost, ki jo lahko razdelimo glede na skupni interes, geografsko lego... Različne skupine javnosti imajo lahko skupne cilje, ideale in vrednote. Vsak posameznik pa lahko pripada več različnim skupinam javnosti, ki se lahko med seboj prekrivajo (Bishop, A. B., 1998).

Osnovne elemente komunikacije lahko predstavimo v modelu komunikacije, ki je prikazan na sliki 4.

Slika 4: Elementi komunikacije (Bishop, 1998: str 94)

Sporočilo oziroma predmet komunikacije je lahko tudi ovirano. Na oviranje vplivajo različni dejavniki. Eden izmed njih je motnja. Motnja je lahko poveza z dajanjem informacij v pisni, ustni ali grafični obliki ali pa je povezana z množičnimi mediji, sestanki... Učinkovitost komunikacije je pogojena s številom sporočil, ki v različnih formatih prenašajo iste informacije od načrtovalca do zainteresirane javnosti in ravno tako lahko zgoraj omenjen dejavnik zmanjšamo. Zmanjšanje motnje lahko dosežemo tudi s povratnimi informacijami, kot je prikazano na sliki 5 (Bishop, A. B., 1998).

Slika 5: Zmanjšanje motnje s povratnimi informacijami (Bishop, 1998: str 96)

f_1 predstavlja povratne informacije, ki jih načrtovalec dobi z opazovanjem svojega sporočila, f_2 pa predstavlja povratne informacije javnosti. Tako lahko načrtovalec preveri ali je njegovo sporočilo pravilno razumljeno (Bishop, A. B., 1998).

Pomembno je, da tudi javnost, in ne samo načrtovalec, pri vključevanju v načrtovanje dobi povratno informacijo. V primeru, da le-te ne dobi se lahko zgodi, da bo izgubila motivacijo in enostavno prenehala sodelovati. Prav tako pa javnosti ne smemo zasipavati z preveč informacijami in jo siliti v aktivno sodelovanje. Potrebno je najti pravo mero (Ogorelec, B., 1995).

Vzdrževanje in razvoj visoko učinkovitega programa obveščanja javnosti je v načrtovanju bistvenega pomena. Informacije morajo biti razložene in pojasnjene zainteresirani javnosti v celoti. Prav tako morajo načrtovalci poznati in razumeti zainteresirano javnost, da jo lahko vključijo v načrtovanje. Izboljšana komunikacija je tako ključnega pomena. V primeru, da je potrebno komunikacijo izboljšati, mora načrtovalec kritično presoditi učinkovitost in uspešnost njegove komunikacije med samim procesom načrtovanja (Bishop, A. B., 1998).

Poznamo tri osnovne stopnje vključevanja javnosti v procese odločanja, ki jih opredeljuje tudi Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (Uлага, Z., 2006):

1. informiranje - načrtovalci posredujejo informacije javnosti,
2. posvetovanje - načrtovalci spodbujajo javnost, da izrazi svoje mnenje in predloge,
3. soodločanje - javnost je aktivno vključena v načrtovanje.

Poleg teh treh stopenj nekateri avtorji dodajajo še vmesne stopnje. Mednarodno združenje za sodelovanje javnosti navaja, da je takih stopenj več. Posamezne faze in cilji, ki jih opredeljujejo, so prikazani na sliki 6.

NARAŠČANJE VPLIVA JAVNOSTI PRI ODLOČANJU					
INFORMIRANJE	POSVETOVANJE	VKLJUČENOST	SODELOVANJE	SOODLOČANJE	POOBLASTILO
CILJ	CILJ	CILJ	CILJ	CILJ	CILJ
Javnosti omogočiti uravnotežene in objektivne informacije, ki jim bodo v pomoč pri razumevanju problema, alternativ, priložnosti in/ali rešitev.	Od javnosti pridobiti povratno informacijo v zvezi s pripravljenimi analizami, alternativami in/ali odločitvami.	Sodelovati z javnostmi skozi celoten proces in zagotoviti, da so pomisleki in predlogi javnosti skozi celoten proces obravnavani in upoštevani.	Z javnostmi razviti partnerstvo v vseh vidikih odločitve, tudi pri oblikovanju alternativ in identifikaciji najprimernejše rešitve.	Z javnostmi razviti partnerstvo v vseh vidikih odločitve, ter jih vključiti v postopek izbire najprimernejše rešitve.	Pooblastiti javnost za sprejetje končne odločitve.

Slika 6: Stopnje vključevanja javnosti v procese odločanja (Uлага, 2006: str 21)

V postopku sodelovanja javnosti je potrebno predvideti načine posredovanja informacij oz. obveščanja javnosti in oblike njenega sodelovanja v procesu. Obveščanje o procesu sodelovanja javnosti naj bo (Modra, 2004):

- pravočasno,
- razumljivo,
- informativno.

Načrtovalci javnosti posredujejo informacije glede (Ogorelec, B., 1995):

- vsebine posameznega prostorskega dokumenta,
- postopkov v načrtovanju,
- možnosti vplivanja javnosti,
- splošnih spoznanj o prostoru.

Načrtovalec bo vključeval javnost, če se zaveda, da je v današnji družbi, sodelovanje javnosti sestavni del odločanja ter če bo imel dovolj časa in denarja, ki to omogočata (Ogorelec, B., 1995).

Najpogostejša očitka s strani javnosti sta, da niso bili pravočasno obveščeni ali pa da sploh niso bili obveščeni. Pri nas nismo navajeni ekstenzivnega obveščanja. Ponavadi se zadovoljimo z obveščanjem v obliki objave na spletni strani ministrstva ali z objavo v časopisu. Takšen pristop je pa minimalističen in v neskladju z načeli sodelovanja javnosti.

Poznamo dve kategoriji participacije javnosti (Pek Drapal, D., Drevenšek, M., 2001):

- formalne oblike: gre za tiste oblike participacije javnosti, ki so zakonsko opredeljene kot obvezujoče ali priporočene. Primeri formalnih oblik: referendumi, javna obravnava, ljudska iniciativa, fokusne skupine,...
- neformalne oblike: gre za specifične oblike participacije javnosti, ki se razlikujejo od primera do primera.

M. T. Nagy (1994) pravi, da je kratkoročno z neformalnimi oblikami udeležbe javnosti mogoče doseči vidnejše učinke in ukrepati hitreje, posebno v primerih, ko je hitro ukrepanje pomembno za preprečitev škode, ki se je kasneje ne bi dalo več odpraviti. Neformalne in formalne oblike participacije javnosti se med seboj dopolnjujejo in so v medsebojni povezavi učinkovito sredstvo za dolgoročno reševanje problemov. Pomembno vlogo pa imajo tudi javni mediji in izobraževanje javnosti o problemih.

M. T. Nagy (1994) predstavi neformalne oblike sodelovanja javnosti skozi primere. Pri enem primeru krajanje nikakor niso prišli do zahtevanih informacij, zato jim je pomagala novinarska ekipa, ki je prišla stvari do dna. Prav tako se lahko ljudje povežejo v nevladne organizacije, znotraj katerih navadno delajo prostovoljno in brezplačno.

Srečanja med strokovnjaki in javnostjo bi morala biti neformalna, brez tehničnega žargona, zastraševanja in branjenja predloga. Namen in rezultati se morejo jasno opredeliti na vsakem srečanju. Vsakdo mora imeti možnost podajati svoje mnenje, deliti izkušnje in znanje, ki temelji k istem cilju. Vsak prispevek mora biti pozdravljen in hkrati biti dana priložnost drugim, da povejo svoje mnenje. Ne sme biti nepomembnih pravil o obliki podajanja mnenja (pisna, ustna). Vendar pa je podajanje mnenja v pisni obliki dobro iz vidika organiziranosti in lažje obravnave vprašanj, mnenj. Pisna mnenja se lahko naknadno preberejo, lahko se udeleženci organizirajo v skupine in diskutirajo o problemu.

Sodelovanje javnosti lahko poteka na različne načine, ki so predstavljeni v preglednici 1.

Preglednica 1: Načini sodelovanja javnosti (Modra, 2004)

Oblika	Vsebina
Javna predstavitev	Prestavimo določeno vsebino.
Javna obravnava	Obravnavamo določeno vsebino v prisotnosti in udeležbi javnosti.
Delavnica	Z njimi določamo in preverjamo možne izbire in alternative za doseganje ciljev.
Sestanki z zainteresiranimi ljudmi ali skupinami	V primeru, da želimo pridobiti informacije in stališča posameznih interesnih skupin, lahko pripravimo posebna srečanja z njimi.
Ciljne skupine	Sodelovanje ciljnih skupin je zelo pomembno za kakovost in sprejemljivost določenega programa.

Pri pripravi dogodkov moramo še posebej paziti naslednje (Modra, 2004):

- dostopnost prostora,
- izbiro dneva in ure,
- velikost prostora,
- potrebno opremo (ozvočenje, stoli, table, plakati, projektor,...),
- listo prisotnih.

Delavnice so zelo pogosto predlagana tehnika vključevanja javnosti. Obravnavane so kot neformalna javna srečanja za spodbujanje javnosti, da postavijo vprašanja in za razpravo glede možnosti načrtovanja. V posameznem kraju je pripravljenih več delavnic na isto temo. Format delavnice je naslednji (Hanchey, J. R., 1998):

- uvod in opis načrtovanega,
- opis možnosti,
- razprava o možnostih (pogosto v skupinah),
- povzetek razprave.

Učinkovito zasnovana delavnica za konstruktivno delo z javnostjo je maksimalno prilagojena (Vahtar, M., 2002):

- ciljem, ki jih želimo doseči,
- problemu, ki ga obravnavamo in
- situaciji, v kateri smo (časovni okvir, nivo seznanjenosti javnosti...).

Običajnim oblikam sodelovanja javnosti, kot so sodelovanje na javnih predstavitev, razgrnitvah, ipd. so se pridružile nove neformalne oblike, ki so potrebne zaradi spremenjenih okoliščin in hitrega razvoja informacijske tehnologije (Bačlija, I., Haček, M., 2004):

- organizirane skupine državljanov (okoljevarstveniki...),
- skupine državljanov, ki predlagajo ali komentirajo predloge,
- lobiranje,
- uporaba novih tehnologij (interneta) za predloge in debato.

Nove neformalne oblike participacije se razvijejo, ker ustaljeni kanali vplivanja ne zadostujejo. Od iznajdljivosti in motiviranosti zainteresiranih posameznikov in skupin je odvisno, katero vrsto sodelovanja bodo izbrali in ali bodo našli nov način vplivanja na odločevalce (Bačlija, I., Haček, M., 2004).

Vključevanje javnosti je pomembno v vseh fazah načrtovanja. Bolje bi bilo, da bi bila javnost že na začetku vključena v vsako fazo načrtovanja in ne bi imela le možnost pregleda načrtovanega na koncu faze. Glavni cilj je izboljšanje dvosmerne komunikacije, na kateri mora načrtovanje temeljiti. Zaželen je neformalen dialog med načrtovalci in javnostjo. Ker je manj ljudi zainteresirano za podrobne informacije o načrtovanju, se organizirajo v manjše interesne skupine (Hanchey, J. R., 1998).

Pri sodelovanju javnosti je zelo pomemben uspeh, ki ga je težko definirati, predvsem zaradi raznolikosti perspektiv o ciljnih sodelovanja javnosti. Nekateri cilji, ki so jih raziskovalci uspeha predlagali, opredelijo uspeh glede na dve kategoriji (Chess, C., Purcell, K., 1999):

- udeležbe javnosti kot rezultata in
- udeležbe javnosti kot procesa.

Za nekatere je uspešno sodelovanje javnosti ponazorjeno zgolj z rezultati. Z rezultati se torej lahko ugotovi ali so bili načini udeležbe javnosti uspešni. Zainteresirane strani lahko imajo različne cilje s katerimi izboljšujejo ali nasprotujejo predlogam načrtovalcev. Ne glede na izbrane cilje pa je ocenjevanje kakršne koli udeležbe javnosti zelo problematično, saj načrtovalci ne morejo biti prepričani ali je učinek posledica prizadevanja javnosti, da sodeluje ali pa kakšnih drugih spremenljivk: sočasnih dogodkov (volitve), družbenega konteksta (zgodovina polemike) ali narave okoljskega problema (Chess, C., Purcell, K., 1999).

Da pa lahko govorimo o uspehu, moramo najprej doseči složnost zainteresirane javnosti oz. skupine. Imamo vrsto uspešnih tehnik za doseganje soglasja in razreševanje konfliktov v skupini. Toda ko govorimo o doseganju soglasja v okviru načrtovanja in razvoja prostora, ki je dolgoročno naravnano,

so potrebne tudi drugačne tehnike doseganja soglasja. V zvezi s prostorom imamo kompleksne probleme, zato tehnike in metode omogočajo udeležencem razširiti razumevanje problematike. To pa je mogoče predvsem na dva načina (Vahtar, M., 2002):

- z novim znanjem in
- z novimi izkušnjami.

Tehnike s katerimi lahko dosežemo soglasje zainteresirane javnosti oz. skupine so (Vahtar, M., 2002):

- licitacija predlogov,
- okrogla miza,
- igra vlog,
- izziv okolja.

Licitacija predlogov je preprosta in sorazmerno hitra metoda doseganja soglasja s kombinacijo preprostega vrednotenja z vplivnostnimi točkami in diskusije. Uporabna se izkaže predvsem v primeru, ko mora skupina med različnimi predlogi v sorazmerno kratkem času najti najustreznejšega glede na dano problematiko. Najprej opredelimo cilj (glede česa je potrebno doseči soglasje), zbiramo predloge, sledi razprava, izbor predlogov, ki jih ocenimo z vplivnostnimi točkami ter vrednotenje predlogov, kjer izbrane predloge vnovič ocenimo.

Tehnika okrogla miza se je izkazala za uporabno predvsem tam, kjer želimo doseči soglasje med različnimi sektorji. Z njimi lahko v kratkem času pride do izmenjave ključnega znanja, ki je potrebno za bolj celovito obravnavo nekega problema. Najbolje se odnese, če se v daljšem časovnem obdobju organizira več delavnic. Vsaka okrogla miza naj bi trajala od 3 do 4 ure, kjer se najprej opredeli tema, sledijo predstavitve strokovnjakov, razprava na vnaprej pripravljena vprašanja in nazadnje sklep.

Igra vlog je močno razširjena učna metoda, ki jo uporabimo v najrazličnejših situacijah. Pri igri vlog se vživimo v vlogo nekoga drugega z namenom, da se seznanimo z razlikami v vrednostnih sistemih med posameznimi akterji v neki problemski situaciji. Prav razumevanje pozicije drug drugega je pomembna osnova za sprejem in oblikovanje takšne rešitve, ki bo sprejemljiva za vse. Igra vlog je zasnovana kot polurna ali pa kot celodnevna igralnica. Pri igri se posameznik strogo drži svoje vloge in izbrane pozicije. Končni cilj igre je plan akcij, ki bo zadovoljil celotno skupino.

Pri izzivu okolja gre v bistvu za igro vlog, pri čemer se poskušamo namesto v vloge posameznih ljudi vživeti v različne vidike okolja in razmišljati, kaj bi bilo potrebno storiti, da bi dosegli idealno stanje s stališča okolja.

Glas ljudstva je vedno bil in bo eden pomembnejših dejavnikov odločanja v družbi, svoboda govora pa je njegov temeljni element. Možnosti za izražanje svojega mnenja so praktično neomejene, a pod pogojem, da se pri tem spoštuje mišljenje drugih in da ne prihaja do fizičnega nasilja. Imamo več miroljubnih oblik izražanja mnenja (Nagy, M. T., 1994):

- demonstracije,
- protestni shodi,
- pisma urednikom revij in časopisov,
- pisma politikom,
- ustanovitev skupin, ipd.

2.4 AARHUŠKA KONVENCIJA

Aarhuška konvencija (1998) je mednarodni dogovor, ki omogoča posameznikom in organiziranim skupinam, da odigrajo pomembno vlogo pri ohranjanju okolja in uveljavljanju trajnostnega razvoja. Gre za pomemben dokument, ker omogoča demokratično prenovo odločanja o posegih v prostor (Kos, D., Marega, M., 2002).

Aarhuška konvencija je bila sprejeta 25.6.1998 v danskem mestu Aarhus. V veljavo je vstopila 30.10.2001, po šestnajstih ratifikacijah držav podpisnic. Pogodbenice se v prvi vrsti sklicujejo na dva načela:

- 1. načelo Stockholmske deklaracije o človekovem okolju, ki povezuje človekove pravice z varstvom okolja in
- 10. načelo Deklaracije o okolju in razvoju iz Ria, ki pravi, da mora biti na državni ravni vsakomur omogočen dostop do informacij o okolju ter da mora država spodbujati sodelovanje javnosti.

Cilj Aarhuške konvencije je varstvo pravic vsake osebe in prihodnjih generacij, da živi v okolju, primernem za njeno zdravje in blaginjo. Pogodbenice se z Aarhuško konvencijo zavezujejo, da bodo zagotavljale:

- pravico do dostopa do informacij,
- pravico do udeležbe javnosti pri odločanju in
- pravico do pravnega varstva v okoljskih zadevah.

Okoljske informacije so lahko vizualne, zvočne, elektronske informacije ali informacije v kakršni koli drugi materialni obliki (zrak, voda, prst, energija, sevanje, zdravstveno stanje ljudi, življenjske razmere ljudi...).

Pogodbenica mora zagotoviti, da imajo organi javne oblasti okoljske informacije, ki jih sprti dopolnjujejo. Okoljske informacije, ki so na razpolago javnosti, morajo biti pregledne in učinkovito dostopne. Organi javne oblasti morajo poskrbeti za brezplačne, javno dostopne sezname, registre in zbirke podatkov, prav tako pa morajo pomagati javnosti pri iskanju dostopa do informacij. Pogodbenica mora postopno zagotoviti prostorske informacije v elektronski obliki, ki so javnosti dostopne po javnih telekomunikacijskih omrežjih. V skladu s konvencijo mora pogodbenica v razmiku treh ali štirih let objaviti poročilo o stanju okolja v državi, ki vključuje informacije o kakovosti okolja in informacije o pritiskih na okolje.

Zahtevane okoljske informacije morajo biti na voljo javnosti, ne da bi le ta morala navesti interes in v zahtevani obliki. Če želiš okoljsko informacijo, vložiš zahtevek in okoljska informacija ti mora biti na razpolago v roku enega meseca od vložitve zahtevka, razen če obstaja utemeljen razlog za podaljšanje tega roka. Zahtevek se lahko zavrne, vendar samo v primeru, da organ nima zahtevanih okoljskih informacij, če je zahtevek nerazumen, presplošno izražen in če se nanaša na gradivo, ki se še dopolnjuje. Zahtevek se lahko prav tako zavrne, če bi razkritje škodljivo vplivalo na zaupnost postopkov organov javne oblasti, na mednarodne odnose, obrambo države ali javno varnost, na zaupnost poslovnih podatkov... Zahtevek je potrebno zavrniti pisno, če je bil le ta pisno vložen. V zavrnitvi je potrebno navesti razloge za zavrnitev. Organi javne oblasti lahko z dovoljenjem pogodbenice zaračunavajo stroške dajanja informacij, vendar morajo biti stroški razumne vrednosti.

Javnost ima pravico pri odločanju o dovoljenju za posebne dejavnosti kot so: energetika, proizvodnja in predelava kovin, nekovinska industrija, kemična industrija, ravnanje z odpadki... Javnost je treba na začetku postopka okoljskega odločanja ustrezno, pravočasno in učinkovito obvestiti z javno objavo in sicer o predlagani dejavnosti, vrsti možnih odločitev, pristojnem organu javne oblasti za odločanje, predvidenem postopku in dejstvu, da je za dejavnost potrebno pripraviti državno ali čezmejno presojo vplivov na okolje. Na voljo mora biti dovolj časa za obveščanje javnosti, tako da se lahko javnost pripravi in učinkovito sodeluje pri okoljskem odločanju. Udeležba javnosti naj bo zagotovljena že na začetku odločanja, ko lahko javnost učinkovito sodeluje. Javnosti mora biti omogočeno, da pisno ali na javni obravnavi poda vse pripombe, informacije, mnenja, ki se nanašajo na predlagano dejavnost.

Vlada Republike Slovenije je sprejela Zakon o ratifikaciji Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah leta 2004.

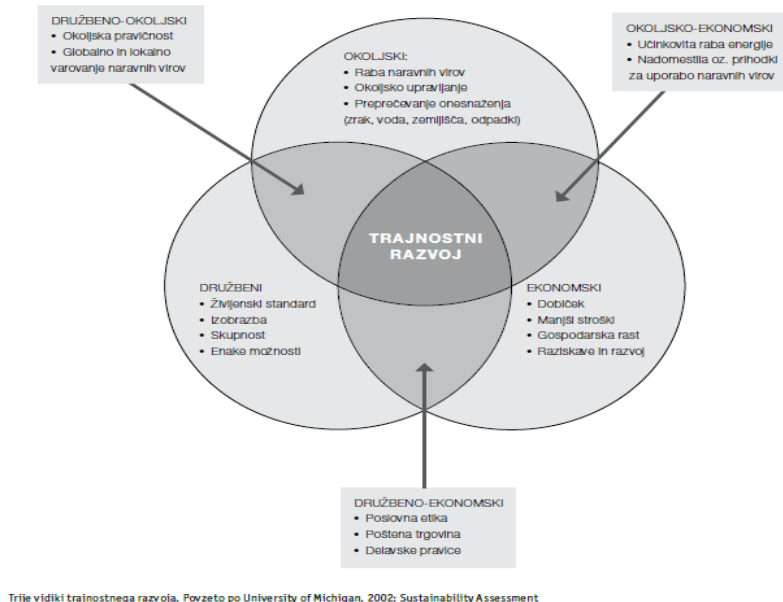
2.5 TRAJNOSTNI RAZVOJ

Trajnostni razvoj je težko definirati, saj poznamo kar nekaj njegovih definicij. Najbolj preprosta in nazorna je prvotna definicija Svetovne komisije za okolje in razvoj (1987), ki pravi, da trajnostni razvoj pomeni zadovoljevanje trenutnih potreb, ne da bi pri tem ogrožali zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij.

Ključni mejnik na področju trajnostnega razvoja v svetu je bila konferenca Združenih narodov o okolju in razvoju leta 1992 v Rio de Janeiru. Tam je bil sprejet načrt za doseganje trajnostnega razvoja v 21. stoletju – Agenda 21, dokument, ki definira trajnostni razvoj in je obenem akcijski načrt za njegovo uresničevanje. Na konferenci je bilo prvič poudarjeno, da je potrebno v politiko gospodarstva vključevati okoljske in socialne prvine.

Slika 7 prikazuje tri vidike trajnostnega razvoja:

- okoljskega
- ekonomskega in
- družbenega.

Slika 7: Trije vidiki trajnostnega razvoja (Jerih, 2010: str 26)

Za doseganje trajnostnega razvoja je potrebno usklajevati vse tri vidike. V okviru tega konteksta prostor ponavadi ni posebej izpostavljen. Pri razpravi o prometni infrastrukturi se običajno ustavimo pri okoljskih in ekonomskih vidikih trajnostnega razvoja, medtem ko se družbeni vidik največkrat pozablja. V Evropski uniji so razvojni projekti v različnih državah članicah usmerjeni k skupnim ciljem za prostorski razvoj. Članice zahtevajo jasne razvojne smernice. Te so predstavljene v

Evropskih prostorsko razvojnih perspektivah (EPRP), ki so jih oblikovale članice EU leta 1999, v sodelovanju z evropsko komisijo. EPRP temeljijo na cilju EU, ki želi doseči uravnotežen in trajnostni razvoj, še zlasti z okrepitevijo gospodarsko socialne kohezije. EPRP opredeljuje trikotnik ciljev, ki jih lahko vidimo na sliki 8. Ti cilji prostorskega razvoja so:

- gospodarska in socialna kohezija,
- ohranjanje naravnih virov in kulturne dediščine,
- bolj uravnotežena konkurenčnost evropskega ozemlja.

Slika 8: Trikotnik ciljev: uravnotežen in trajnosten prostorski razvoj (EPRP, 2000)

Eden izmed pomembnih mednarodnih dokumentov s področja prostora so poleg EPRP (2000) tudi Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj evropske celine (2000), ki so jih sprejeli na evropski konferenci ministrov, odgovornih za regionalno planiranje (CEMAT). Vodilna načela poudarjajo predvsem ozemeljsko razsežnost človekovih pravic in demokracije. Cilj je opredeliti ukrepe prostorsko razvojne politike, s katerimi lahko ljudje dosežejo sprejemljiv življenjski standard. Panevropsko prometno omrežje prikazuje prednostne naloge evropske prometne politike, saj povezuje evropske prestolnice. Zelo pomembna je vloga zasebnih vlaganj, predvsem za pospeševanje družbenega in s tem prostorskega razvoja. Politika trajnostnega prostorskega razvoja naj bi temeljila na naslednjih načelih:

- spodbujanje ozemeljske kohezije s pomočjo bolj uravnoteženega družbeno-ekonomskega razvoja regij in povečane konkurenčnosti: poudarek je na policentričnem razvoju na ravni Evrope, države in regij,
- spodbujanje razvoja, ki so posledica urbanih funkcij, in izboljšati odnose med mestom in podeželjem: spodbujajo regionalna središča in lažji dostop za prebivalce podeželja do njih,
- spodbujanje bolj uravnotežene dostopnosti: dobro dostopnost do krajev po vsej Evropi predstavlja panevropsko prometno omrežje,
- razvijanje dostopa do informacij in znanja: pomembno, ker smo informacijska družba in nam dostop do informacij ne sme biti oviran,
- zmanjšanje škodljivih vplivov na okolje: preprečiti je potrebno nevarnosti za okolje, spodbujati okolju prijaznejše oblike prometa,

- povečanje in varovanje naravnih virov ter kulturne dediščine: pomembna je pitna voda ter okoljevarstveno občutljiva in ranljiva območja, ki jim je potrebno posvetiti posebno pozornost,
- povečanje fonda kulturne dediščine kot razvojnega dejavnika: s tem povečamo privlačnost krajev za investitorje, turiste,
- razvijanje vira energije in pri tem ohraniti varnost: spodbujajo uporabo obnovljivih virov energije, povečanje učinkovitosti klasičnih elektrarn ter zmanjšanje onesnaženosti zraka,
- spodbujanje razvoja trajnostnega in visoko kakovostnega turizma: razvoj turizma lahko številnim regijam nudi možnost za razvoj,
- omejiti vplive naravnih katastrofe: poskrbeti je potrebno za preventivne ukrepe, s katerimi bi zmanjšali obseg škode.

3   NORMATIVNA UREDITEV PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA IN VIDIK SODELOVANJA JAVNOSTI V FORMALNIH POSTOPKIH PRIPRAVE PROSTORSKIH AKTOV

3.1   ČASOVNI PREGLED ZAKONOV S PODROČJA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA S Poudarkom NA VKLJUČEVANJU JAVNOSTI

Pomembnejši družbeni premiki so se začeli v 80-ih letih. Ljudje so bili vedno bolj ozaveščeni o varstvu naravnih virov, predvsem kmetijskih zemljišč, voda, zraka, gozdov in rudnin. V razvitejših zahodnih državah so ravno tedaj šli skozi drugo generacijo prostorskih dokumentov. V takratni Socialistični Republiki Sloveniji (v nadaljevanju SRS) je bila druga generacija prostorskih zakonov sprejeta leta 1984. Sprejeti so bili trije zakoni:

- Zakon o urejanju prostora (ZUreP, 1984),
- Zakon o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (ZUNDPP, 1984),
- Zakon o stavbnih zemljiščih (ZSZ, 1984).

Za pregled pomembnih zakonov s področja prostorskega načrtovana sta od zgoraj naštetih zakonov najpomembnejša Zakon o urejanju prostora in Zakon o urejanju naselij in drugih posegov v prostor. Po letu 2000 pa so bili v Republiki Sloveniji sprejeti kar trije zakoni, ki opredeljujejo prostorske načrte:

- Zakon o urejanju prostora (ZUreP-1, 2002),
- Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt, 2007),
- Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor (ZUPUDPP, 2010).

OPN se sprejemajo po ZPNačrt (2007), medtem ko se DPN sprejemajo po ZUPUDPP (2010).

Za urejanje prostora so pomembni še drugi sektorski zakoni:

- Zakon o varstvu okolja (ZVO-1, 2004) – v 13. členu zakona je poudarjeno načelo javnosti, ki pravi, da so okoljski podatki javni in javno dostopni vsakomur. Javnost ima pravico sodelovati v postopkih, ki se nanašajo na varstvo okolja. Prav tako ima pravico sodelovati v postopkih izdajanja konkretnih pravnih aktov, ki se nanašajo na posege v okolje. Ta zakon je pomemben iz vidika trajnostnega razvoja in postopka celovite presoje vplivov na okolje,
- Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ, 2003) – namen tega zakona je zagotoviti javnost in odprtost delovanja organov ter omogočiti uresničevanje pravice posameznikov in pravnih oseb, da pridobijo informacije javnega značaja,
- Zakon o vodah (ZV-1, 2002),

- Zakon o ohranjanju narave (ZON, 1999),
- Zakon o graditvi objektov (ZGO-1, 2002),
- Zakon o denacionalizaciji (ZDen, 1991),
- Zakon o geodetski dejavnosti (ZGeoD-1, 2010) ipd.

Ti zakoni v vidik sodelovanja javnosti niso močno vpeti, zato jih v diplomski nalogi ne bomo podrobneje obravnavali.

3.1.1 ZAKON O UREJANJU PROSTORA

Urejanje prostora je bilo po Zakonu o urejanju prostora (ZUreP, 1984) definirano kot varovanje dobrin splošnega pomena ter skrb za njihovo smotrno rabo. Zakon je urejal dolgoročne in srednjeročne planske dokumente na ravni republike in na ravni občine. V ospredju so bila kmetijska zemljišča, gozdovi, vodna zemljišča, rudna najdišča, morska obala, obrežje jezer in vodotokov. Pri posegih v prostor, ki ogrožajo človekovo zdravje, se je moral njihov vpliv na okolje zmanjšati na najmanjšo možno mero.

Pri pripravi planskih aktov so se kot podlaga za odločitve pri urejanju prostora upoštevale analize možnosti družbenega razvoja ter druge raziskave, študije in projekti o naravnih lastnostih prostora ter o razvojnih možnostih v prostoru. Za pripravo in uporabo strokovnih podlag, ki jih potrebujemo za planiranje razvoja svojih dejavnosti v prostoru, so bile odgovorne samoupravne organizacije in skupnosti. Za pripravo drugih strokovnih podlag v zvezi s planiranjem v prostoru so bile odgovorne družbenopolitične skupnosti.

Dolgoročni plan SRS je oblikoval v prostorskih sestavinah temeljne usmeritve in globalno zasnovano razvoja dejavnosti v prostoru, ki so se nanašale na:

- razvoj in medsebojno odvisnost naselij, ki so glede na svoje funkcije pomembna za republiko,
- regionalno in magistralno omrežje,
- pomembnejše energetske vire in naprave ter njihovo prenosno omrežje,
- pomembnejše omrežje zvez,
- pomembnejše vodne vire ter pomembnejša omrežja in naprave za oskrbo s pitno in tehnološko vodo ter za čiščenje in odvajanje odplak.

Dolgoročni plan SRS je posebej grafično prikazal tiste prostorske sestavine, ki so obvezno izhodišče za pripravo srednjeročnih planov. Smernice za pripravo srednjeročnega plana SRS v zvezi z urejanjem

prostora so se določile v skladu z dolgoročnim planom SRS. Določila so se izhodišča in skupni cilji o prostorski organizaciji dejavnosti in namenski rabi prostora, ki so bili pomembni za SRS, in so se izvajali v planskem obdobju, ki je daljši od petih let.

Na podlagi dolgoročnega plana SRS ter ob upoštevanju analize možnosti družbenega razvoja so občine za njihov dolgoročni plan določile dolgoročne družbene cilje za razvoj občine. Dolgoročni plan občine je v prostorskih sestavinah oblikoval usmeritve za razvoj dejavnosti, ki so se nanašale na:

- naselja z njihovimi funkcijami in velikostjo ter njihovo medsebojno odvisnost,
- prometno omrežje,
- energetske vire in naprave ter njihovo prenosno omrežje,
- omrežje zvez,
- vodne vire ter omrežje in naprave za oskrbo s pitno in tehnološko vodo ter za odvajanje in čiščenje odplak.

V ZUreP je javnost že dobila določene pravice v zvezi z obveščanjem pri zadevah urejanja prostora. Med usklajevanjem osnutka dolgoročnega oziroma srednjeročnega družbenega plana občine so morali biti grafični prikazi območij razgrnjeni tako, da so imeli delavci, delovni ljudje in občani, torej javnost, vpogled v alternativne in variantne rešitve v zvezi z urejanjem prostora ter možnost za pismene pripombe. Javnost je morala biti o razgrnitvi na primeren način obveščena.

3.1.2 ZAKON O UREJANJU NASELIJ IN DRUGIH POSEGOV V PROSTOR

Po Zakonu o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (ZUNDPP, 1984) je bilo urejanje naselij urbanistično načrtovanje graditve, širitve in prenove naselij, določanje pogojev za prenos načrtovanih objektov in naprav v prostoru ter urbanistični nadzor nad njihovim izvajanjem. Urejanje naselij in drugih obsegov v prostor je moralo biti v skladu z rešitvami, ki jih določa srednjeročni družbeni plan družbenopolitične skupnosti ter v skladu z usmeritvami dolgoročnega plana glede razvoja dejavnosti v prostoru in njegove namenske rabe. Urbanistično načrtovanje naselij je obsegalo pripravo in sprejem prostorskih izvedbenih aktov.

S prostorskimi izvedbenimi akti so se, ob upoštevanju usmeritev dolgoročnega plana, podrobneje obdelale v srednjeročnem družbenem planu družbenopolitične skupnosti sprejete odločitve o graditvi, širitvi in prenovi naselij ter drugih posegih v prostor. Prostorski izvedbeni akti so se grafično prikazovali na reambuliranih temeljnih topografskih načrtih obstoječega stanja, dopoljenih s katastrskimi podatki o parcelah. Merilo načrtov se je določilo glede na potrebno podrobnost obdelave.

Prostorski izvedbeni akti po tem zakonu so bili:

- prostorski ureditveni pogoji - z njimi so se urejala območja občine, za katera ni bila predvidena izdelava prostorskih izvedbenih načrtov, ter območja, za katera je bila predvidena izdelava prostorskih izvedbenih načrtov, pa ti načrti še niso bili sprejeti v tekočem planskem obdobju.
- prostorski izvedbeni načrti.

S prostorskimi izvedbenimi načrti so se podrobneje določili urbanistični, oblikovalski, gradbeno-tehnični ter drugi pogoji za zagotovitev ustreznih bivalnih, delovnih in proizvodnih razmer. Prav tako so se podrobneje določili pogoji za opremljanje s prometnimi, energetske, komunalnimi in drugimi infrastrukturnimi objekti in napravami, ki so potrebni za normalno bivanje in delo na obravnavanem območju. Bili so podlaga za izdajo lokacijskega dovoljenja in parcelacijo zemljišč. Pri pripravi prostorskih izvedbenih načrtov je bilo potrebno upoštevati obstoječe komunalne gradnje ter ugotovitve strokovnih podlag.

Prostorski izvedbeni načrti so bili:

- zazidalni načrti za nova naselja ali za posamezna območja znotraj ureditvenih območij naselij ter za turistična in industrijska območja zunaj ureditvenih območij naselij,
- ureditveni načrti za prenavo, dopolnilno gradnjo in komunalno asanacijo v ureditvenih območjih naselij in v drugih poselitvenih območjih, za urejanje zelenih in rekreacijskih površin ter za urejanje drugih posegov v prostor, ki niso graditev,
- lokacijski načrti za posamezne infrastrukturne objekte in naprave.

Izvedbene načrte se je izdelovalo v več stopnjah. Za zazidalne oziroma ureditvene načrte se je praviloma pripravilo strokovne variantne rešitve. Te, z natečajem pridobljene strokovne rešitve, so se skupaj s strokovnim mnenjem javno razgrnile. Razgrnitev ni smela trajati manj kot 14 dni. O izbiri najprimernejše rešitve je nato odločil izvršilni svet občine. Na osnovi te izbrane rešitve se je izdelal osnutek, ki je bil javno razgrnjen na sedežu občinske skupščine ter v prizadetih krajevnih skupnostih. Razgrnitev je trajala najmanj en mesec. Organizirala se tudi javna obravnava. V času razgrnitve so lahko občani, podjetja, krajevna skupnost in drugi podali svoja mnenja in pripombe. Na njihove pripombe je bilo potrebno pred fazo sprejemanja izvedbenega načrta odgovoriti. Občinska skupščina je sprejela izvedbeni načrt z odlokom.

Glede na ZUNDP ima javnost pravico do vpogleda v prostorske izvedbene načrte na javni razgrnitvi. Prav tako lahko pisno poda svoje pripombe, da pridobi odgovor.

3.1.3 ZAKON O UREJANJU PROSTORA

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-1, 2002) je urejal prostorsko načrtovanje in uveljavljanje prostorskih ukrepov za izvajanje načrtovanih prostorskih ureditev, vodenje sistema zbirk prostorskih podatkov ter zagotavljanje opremljanja zemljišč za gradnjo. ZUreP-1 je že upošteval trajnostni razvoj, saj je bil namen urejanja prostora doseči skladen prostorski razvoj, pri čemer je bilo potrebno uskladiti gospodarski, družbeni in okoljski vidik razvoja.

Razvojne potrebe so morale biti v skladu z varstvenimi zahtevami. Različne potrebe so se obravnavale in soočile, pri tem pa se je morala zagotoviti usklajenost vseh treh zgoraj naštetih vidikov. Razvojne potrebe posameznih dejavnosti so se presodile in uskladile z varstvenimi zahtevami tako, da je bil omogočen vzdržen prostorski razvoj.

V 10. členu zakona je bilo zapisano, da je imel vsakdo pravico biti obveščen o postopkih priprave in sprejemanja prostorskih aktov ter o drugih zadevah s področja urejanja prostora. Prav tako je imel vsakdo pravico, da je sodeloval pri zadevah urejanja prostora, s pobudami, mnenji in drugimi načini sodelovanja. Nosilci urejanja prostora so morali o zadevah urejanja prostora obveščati javnost v skladu z zakonom ter vsakomur omogočiti vpogled v zadeve.

Prostorske ureditve so se načrtovale s prostorskimi akti. Kot je razvidno iz preglednice 2, so se prostorski akti delili na strateške in operativne. Strateški akti so usmerjevalni akti, ki so jasno določali cilje prostorskega razvoja in niso imeli neposrednega vpliva na posameznika. Operativni oz. izvedbeni akti so določali pogoje za rabo zemljišč in gradnjo objektov tako, da je bil za vsako parcelo določen jasen režim poseganja v prostor.

Preglednica 2: Prostorski akti po ZUreP-1 (2002)

	Državni prostorski akti	Skupni prostorski akti	Občinski prostorski akti
Strateški	<ul style="list-style-type: none"> • Strategija prostorskega razvoja Slovenije • Prostorski red Slovenije	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalna zasnova prostorskega razvoja	<ul style="list-style-type: none"> • Strategija prostorskega razvoja občine
Operativni oz. izvedbeni	<ul style="list-style-type: none"> • Državni lokacijski načrt		<ul style="list-style-type: none"> • Prostorski red občine • Občinski lokacijski načrt

Država in lokalna skupnost sta lahko med seboj sodelovali. Tako je lahko občina načrtovala in sprejela prostorski akt za določeno prostorsko ureditev skupnega pomena, če je bilo glede na povezanost državne prostorske ureditve z lokalnim okoljem to primernejše.

Obvezne priloge prostorskega akta:

- povzetek za javnost,
- izvleček iz strateškega prostorskega akta, ki se nanaša na obravnavano prostorsko ureditev,
- obrazložitev in utemeljitev prostorskega akta,
- strokovne podlage,
- smernice in mnenja,
- spis postopka priprave in sprejemanja akta.

Najmanj osem dni pred sprejetjem programa priprave in štirinajst dni pred javno razgrnitvijo prostorskega akta se je organizirala prostorska konferenca (28. člen). Tako so se uskladila in pridobila priporočila, usmeritve in legitimni interesi lokalne skupnosti, gospodarstva, interesnih združenj in javnosti glede prostorskega akta. Na prostorski konferenci je bila javnost prvič seznanjena s prostorskim aktom.

Strokovne rešitve prostorske ureditve so se lahko pridobile z izdelavo več variantnih rešitev, ki so jih izdelali načrtovalci. Izdelane so mogle biti tako, da je bila možna medsebojna primerjava. Pridobljene so lahko bile tudi z natečajem. Izbrana strokovna rešitev je bila podlaga za pripravo prostorskega akta.

Predlog prostorskega akta je moral biti pred sprejetjem javno razgrnjen najmanj 30 dni, v skladu z 31. členom. V času javne razgrnitve se je organizirala javna obravnava. O javni razgrnitvi ter kraju in času javne obravnave je moral pripravljavec javnost obvestiti v uradnem glasilu ter na krajevno običajen način najmanj en teden pred začetkom javne razgrnitve.

Pripravljavec je lahko zagotovil prost elektronski dostop do informacij o pripravi prostorskega akta ter elektronski naslov za komuniciranje z javnostjo, kot je zapisano v 35. členu.

Prostorske ureditve državnega pomena so se načrtovale z državnimi lokacijskimi načrti (v nadaljevanju DLN). Pobudo za pripravo DLN je podal minister, v čigar delovno področje je spadala predlagana prostorska ureditev državnega pomena. Prostorska ureditev, ki je bila predmet DLN, se je določila s primerjavo večih variantnih rešitev. Le te so morale biti raziskane iz funkcionalnega, varstvenega in ekonomskega vidika ter iz vidika njegove sprejemljivosti v lokalnem okolju. O rešitvi je odločala vlada na predlog ministra za prostor in ministra, ki je dal pobudo za DLN. DLN je sprejela vlada z uredbo. Z njegovim sprejetjem so bili spremenjeni oziroma dopolnjeni občinski prostorski akti v delu in za območje, ki ga je določal DLN.

Z občinskim lokacijskim načrtom (v nadaljevanju OLN) so se v skladu s strategijo prostorskega razvoja občine in prostorskim redom občine podrobneje načrtovale posamezne prostorske ureditve. Pripravljaec OLN je moral pisno ali z javnim naznanilom obvestiti lastnike nepremičnin na območju lokacijskega načrta o javni razgrnitvi in javnih obravnavah OLN. Prav tako je moral prisotne na svetu občine obvestiti o pripombah in predlogih lastnikov nepremičnin ter jim obrazložiti njihovo stališče do pripomb.

ZUreP-1 je ohranil bistvene ureditve ZUreP, le da jih je prilagodil takratni ustavni ureditvi in zahtevam takratnega časa. ZUreP-1 je na novo vzpostavil koncept prostorskega načrtovanja v Sloveniji. Največje spremembe so se zgodile v odnosu do sektorskega planiranja. Posamezni sektorji so morali biti medsebojno usklajeni. Zaradi razvoja tehnologije pa lahko v ZUreP-1 že zasledimo uporabo medmrežja. Z prostorsko konferenco pa se je pojavil problem, ker so bile le te namenjene sodelovanju lokalnih skupnosti, gospodarstva in interesnih združenj ter drugi organizirani javnosti, ne pa tudi širši javnosti.

3.1.4 ZAKON O PROSTORSKEM NAČRTOVANJU

Leta 2007 je bil v večjem delu ukinjen ZUreP-1 in bil uveden Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt, 2007), ki je na novo definiral namen, cilje in načela prostorskega načrtovanja. Cilj prostorskega načrtovanja je omogočati skladen prostorski razvoj z obravnavo in usklajevanjem različnih potreb in interesov razvoja z javnimi koristmi na področju varstva okolja, ohranjanja narave in kulturne dediščine, varstva naravnih virov, obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. ZPNačrt ureja prostorsko načrtovanje kot del urejanja prostora, določa vrste prostorskih aktov (preglednica 3), njihovo vsebino in medsebojne postopke ter razmerja za njihovo pripravo. Prav tako ureja opremljanje stavbnih zemljišč ter vzpostavitev in delovanje prostorskega informacijskega sistema.

Zelo pomemben je 5. člen zakona, ki govori o načelu javnosti in pravi, da morajo pri prostorskem načrtovanju pristojni državni in občinski organi omogočiti izražanje interesov posameznikov in posameznic, skupin prebivalstva ter udeležbo vseh zainteresiranih oseb v postopkih pripravljanja in sprejemanja prostorskih aktov. O postopku priprave prostorskega akta ima vsakdo pravico biti obveščen in sodelovati s svojimi pobudami, mnenji in biti kakorkoli na druge načine vključen v postopek. Pristojni državni in občinski organi morajo vsakomur omogočiti vpogled v prostorske akte, njihova strokovna gradiva in v druge dokumente, povezane s prostorskim načrtovanjem, ter o zadevah prostorskega načrtovanja obveščati javnost.

Preglednica 3: Prostorski akti po ZPNačrt (2007)

Državni prostorski akti	Medobčinski prostorski akti	Občinski prostorski akti
<ul style="list-style-type: none"> • Državni strateški prostorski načrt • Državni prostorski načrt 	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalni prostorski načrt 	<ul style="list-style-type: none"> • Občinski prostorski načrt • Občinski podrobni prostorski načrt

Obvezne priloge prostorskega akta:

- izvleček iz hierarhično višjega prostorskega akta,
- prikaz stanja prostora,
- strokovne podlage,
- smernice in mnenja,
- obrazložitev in utemeljitev prostorskega akta,
- povzetek za javnost,
- okoljsko poročilo, kadar je bilo izdelano.

Postopek priprave DPN se je pričel na predlog ministra, ki ga je vlada s sklepom sprožila. Osnutek DPN je pripravilo ministrstvo na podlagi državnega strateškega prostorskega načrta in prikaza stanja prostora. Ministrstvo je poslalo osnutek nosilcem, ki si imeli 30 dni časa, da so podali smernice za načrtovanje iz njihove pristojnosti. Ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, je odločilo, ali je potrebno izvesti celovito presojo vplivov na okolje. Za določene prostorske ureditve se je lahko pripravilo variantne rešitve, ki se jih je ovrednotilo in medsebojno primerjalo s prostorskega, funkcionalnega, okoljskega in finančnega vidika.

V 32. členu je zapisano, da je moralo ministrstvo v postopku priprave DPN omogočiti seznanitev javnosti z njegovim dopolnjenim osnutkom. To so stori v okviru javne razgrnitve, ki je trajala najmanj 30 dni. V tem času je morala biti zagotovljena njegova javna obravnava. V primeru variantnih rešitev, so se v okviru javne razgrnitve razgrnile vse rešitve z obrazložitvijo predloga izbora rešitve. Ministrstvo je moralo obvestiti javnost o javni obravnavi DPN v svetovnem spletu in v enem od dnevnih časopisov, ki pokriva celotno območje, ki je predmet DPN. Javnost je imela pravico dajati pripombe in predloge. Ministrstvo je le te preučilo in zavzelo stališče do njih v roku 30 dni po zaključku javne razgrnitve. Svoje mnenje so podli na svetovnem spletu. Kadar je DPN zahteval presojo vplivov na okolje, je bila le ta podana sočasno z javno razgrnitvijo DPN.

Sledila je priprava predloga DPN, ki ga je pripravilo ministrstvo in ga poslalo nosilcem urejanja prostora, da so v 30 dneh podali svoje mnenje k predlogu. V primeru, da je DPN zahteval celovito presojo vplivov na okolje, so se pristojna ministrstva v mnenju opredelila tudi do spremenljivosti vplivov DPN na okolje z vidika svoje pristojnosti. Mnenje so posredovala ministrstvu pristojnem za

varstvo okolja. Ministrstvo je zagotovilo uskladitev predloga DPN in ga poslalo na sprejetje v vlado. Vlada je sprejela DPN z uredbo.

Sprejetje OPN po tej zakonodaji poteka še danes. Sam postopek sprejetja OPN je podoben kot pri DPN. Postopek priprave OPN se začne s sklepom, ki ga sprejme župan in ne vlada, ter ga pošlje ministrstvu in sosednjim občinam. Občina predlog OPN ne pošlje direktno nosilcem urejanja prostora, ampak ministrstvu, ki ga nato posreduje nosilcem urejanja prostora. Ti v roku 30 dni podajo smernice za načrtovane prostorske ureditve iz njihove pristojnosti. Nosilci pošljejo smernice tako ministrstvu kot občini. Ministrstvo, pristojno za okolje, odloči ali je potrebno izvesti celovito presojo vplivov na okolje. Ob upoštevanju smernic občina dopolni osnutek OPN. Za posamezne prostorske ureditve se tako kot pri DPN lahko pripravijo variantne rešitve, ki se medsebojno primerjajo s štirih vidikov.

V 50. členu zakona je zapisano, da mora občina v postopku priprave OPN omogočiti seznanitev javnost z njegovim dopolnjenim osnutkom v okviru javne razgrnitve in prav tako omogočiti javno razpravo. Javnost obvesti z javnim naznanilom, v katerem pa mora vsebovati, za razliko od oznanila na državni ravni, navedbo vseh zemljiških parcel, katerih namenska raba se spreminja.

Občina pripravi predlog OPN na podlagi stališč do pripomb ter predlogov javnosti in ga pošlje na ministrstvo, ki ga posreduje nosilcem urejanja prostora. Ministrstvo mora v tej fazi podati svoje mnenje o tem, ali je vsebina predloga OPN pripravljena v skladu kot ga določa ZPNačrt, ali temelji na prikazu stanja prostora in ali upošteva usmeritve in določitve državnih prostorskih aktov. Predlog OPN potrdi minister in ga kasneje sprejme občinski svet z odlokom, ki ga objavi v uradnem glasilu.

ZPNačrt podrobneje določa postopek sprejemanja OPN, medtem ko je za podrobnejšo vsebino in obliko OPN potrebno upoštevati Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij

OPN vsebuje dva dela:

- strateški del, v katerem se določijo:
  - izhodišča in cilji prostorskega razvoja občine (osnovne ugotovitve, ki izhajajo iz analiz stanja, teženj, razvojne potrebe v občini, ipd),
  - zasnova prostorskega razvoja občine (prednostna območja za razvoj poselitve, omrežje naselij),
  - zasnova gospodarske javne infrastrukture in grajenega javnega dobra lokalnega pomena (pomembnejša obstoječa in načrtovana omrežja),

- okvirna območja naselij, vključno z območji razpršene gradnje ter okvirna območja razpršene poselitve,
- usmeritve za razvoj poselitve in celovito prenovno (razvoj naselij, razvoj dejavnosti po naseljih, itd.),
- usmeritve za razvoj v krajini (razvojna območja za posamezne dejavnosti, ki so vezane na naravne vire, območja in objekti za potrebe obrambe, itd) in
- usmeritve za določitev namenske rabe zemljišč (določijo se za stavbna, kmetijska, gozdna, voda in druga zemljišča),
- izvedbeni del, v katerem se za celotno območje občine določijo:
  - območja namenske rabe prostora (določi se glede na fizične lastnosti prostora in predvideno rabo v skladu z izhodišči in usmeritvami iz hierarhično višjih prostorskih aktov),
  - prostorski izvedbeni pogoji (so pogoji za načrtovanje posegov v prostor glede na namembnost, lego, velikost, oblikovanje, parcelacije in priključevanje objektov na gospodarsko javno infrastrukturo in grajeno javno dobro, celostno ohranjanje kulturne dediščine in varovanje zdravja ljudi) ter
  - območja, za katera se pripravi občinski podrobni prostorski načrt.

Za pripravo OPN se morajo izdelati potrebne urbanistične strokovne podlage. Kadar je za posamezne ureditve izdelajo variantne rešitve, se za način njihove priprave, vrednotenja in primerjave uporabijo določbe pravilnika o vsebini, obliki in načinu priprave DPN.

OPN vsebuje:

- tekstualni (uvodne določbe, strateški del, izvedbeni del, končne določbe) in
- grafični del (grafični prikazi strateškega dela in grafični prikazi izvedbenega dela).

ZPNačrt je podal zelo skromen okvir možnosti za sodelovanje javnosti, saj lahko javnost sodeluje samo pri podajanju mnenj in pripomb na dopolnjen osnutek prostorskega načrta. ZPNačrt je bil sprejet kot sistemski zakon, ki naj bi celovito urejal prostorsko načrtovanje v Sloveniji, a je bilo že tri leta po sprejetju iz njega izvzeto načrtovanje na državni ravni, z Zakonom o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena, ki je bistveno bolje uredil sodelovanje javnosti pri pripravi DPN.

ZPNačrt je bil sprejet kot posledica ocene, da naj prejšnji ZUreP-1 ne bi omogočal hitre in kvalitetne priprave novih prostorskih aktov, ki jih občine nujno potrebujejo za svoj nemoteni razvoj. Veljavni prostorski akti občin, ki so bili večinoma sprejeti še na podlagi ZUreP in ZUNDPP iz leta 1984, so namreč vsebinsko že močno zastareli, nejasni in neustrezni glede na razvojne potrebe in varstvene zahteve sedanjega časa. V teh letih, ko se ZPNačrt že izvaja pa se kaže, da priprava prostorskih aktov

občin ni prav nič hitrejša kot je bila prej. Občine se prav tako srečujejo s precejšnjimi težavami, ki so vsebinske, postopkovne in tudi tehnične narave. Gre za težave, ki so posledica različnih dejavnikov (nezadostno število pripravljavcev OPN, zamud nosilcev urejanja prostora pri izdajanju smernic in mnenj, prepočasno zagotavljanje strokovnih podlag ipd).

3.1.5 ZAKON O UMEŠČANJU PROSTORSKIH UREDITEV DRŽAVNEGA POMENA V PROSTOR

Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor (ZUPUDPP, 2010) določa prostorske ureditve državnega pomena, ureja vsebino in postopek priprave DPN ter določa način, kako se ta postopek vodi skupaj s postopkom celovite presoje vplivov na okolje in postopkom presoje vplivov na okolje v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo okolja, ter postopkom presoje sprejemljivosti v skladu s predpisi, ki urejajo ohranjanje narave.

Prostorske ureditve državnega pomena so tiste ureditve, ki so zaradi svojih gospodarskih, socialnih, kulturnih in varstvenih značilnosti ob upoštevanju ciljev prostorskega načrtovanja pomembne za prostorski razvoj Republike Slovenije. Prostorske ureditve državnega pomena načrtuje država. Z DPN se določijo načrtovane prostorske ureditve, območje načrta ter prostorski izvedbeni pogoji za izvedbo načrtovanih prostorskih ureditev.

Priprava DPN se začne s pobudo (17. člen), ki jo pripravi pobudnik in jo uskladi s koordinatorjem. Usklajeno pobudo pošlje vsem državnim nosilcem urejanja prostora, da nanjo podajo smernice, ter pristojnemu ministrstvu, da odloči ali je potrebno izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje. Pobudo pošlje tudi občinam, na območje katerih se nanaša pobuda, in jo hkrati objavi na svojih spletnih straneh.

V 19. členu je zapisano, da ima javnost možnost v roku 30 dni od objave pobude na spletnih straneh koordinatorja nanjo dati predloge, priporočila, usmeritve, mnenja in pobude. Koordinator in pobudnik lahko v tem času z namenom podrobnejše seznanitve javnosti organizirata tudi posvet.

Po prejemu smernic, podatkov, strokovnih podlag in predlogov javnosti, jih koordinator in pobudnik skupaj z investitorjem in izdelovalcem v roku 30 dni analizirata in na ta način ugotovita, katere podatke in strokovne podlage še potrebujeta. Na podlagi analize koordinator pripravi osnutek sklepa o pripravi načrta, ki ga skupaj z analizo pošlje članom prostorske konference. Na podlagi analize in osnutka sklepa o pripravi načrta se člani prostorske konference uskladijo in dogovorijo o aktivnostih, potrebnih za pridobitev vseh podatkov in strokovnih podlag. Sklep o pripravi načrta pripravi

koordinator in ga uskladi s pobudnikom. Sklep sprejme vlada, koordinator pa ga objavi na svojih spletnih straneh.

Prostorske ureditve, ki so predmet načrta, se ob upoštevanju smernic, podatkov, strokovnih podlag in predlogov javnosti praviloma načrtujejo v variantah. Variante se lahko pridobijo tudi z javnim natečajem. Nato se ovrednotijo in primerjajo s prostorskega, varstvenega, funkcionalnega in ekonomskega vidika ter ocenijo z vidika sprejemljivosti v lokalnem okolju v študiji variant. Študija variant poda obrazložen predlog najustreznejše variante s predlogom območja. Če je za načrt treba izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje, se zanj izdelava okoljsko poročilo.

Kot je zapisano v 25. členu morata koordinator in pobudnik omogočiti seznanitev javnosti s študijo variant in predlogom najustreznejše variante v okviru javne razgrnitve, ki traja najmanj 30 dni. V tem času je zagotovljena tudi njegova javna obravnava. Če je za načrt treba izvesti postopek celovite presoje vplivov na okolje se razgrne tudi to. V času seznanitve javnosti ima le-ta pravico dajati pripombe in predloge na študijo variant s predlogom najustreznejše variante in okoljsko poročilo. Koordinator, pobudnik, investitor in izdelovalec preučijo pripombe in predloge javnosti. V roku 60 dni koordinator in pobudnik zavzameta stališče do pripomb in predlogov, danih v okviru seznanitve javnosti, koordinator pa ga objavi na svojih spletnih straneh in pošlje občinam, da prav tako podajo svoje mnenje.

Po objavi stališč do pripomb in predlogov javnosti in občin izdelovalec dopolni in zaključi študijo variant, predlog najustreznejše variante in okoljsko poročilo, ter pojasni, kako so bile upoštene smernice nosilcev urejanja prostora. Koordinator pošlje študijo variant s predlogom najustreznejše variante državnim nosilcem urejanja prostora, da nanjo v 30 dneh podajo prva mnenja. Hkrati jo pošlje tudi ministrstvu, pristojnemu za celovito presojo vplivov na okolje. Po pridobitvi prvih mnenj koordinator in pobudnik uskladita oziroma dopolnita predlog najustreznejše variante ali rešitve in jo skupaj z dokončno pozitivno odločbo ministrstva, pristojnega za celovito presojo vplivov na okolje, izdano v postopku celovite presoje vplivov na okolje, pošljeta v potrditev vladi.

Vlada s sklepom potrdi predlog najustreznejše variante ter pošlje sklep o tem koordinatorju, pobudniku, investitorju in vsem nosilcem urejanja. Koordinator objavi sklep na svojih spletnih straneh. Nato izdelovalec izdelava osnutek načrta. Osnutek načrta mora biti pripravljen tudi v skladu s predpisi, ki urejajo vsebino projekta nameravanega posega v okolje.

Koordinator in pobudnik morata omogočiti seznanitev javnosti z osnutkom načrta v okviru javne razgrnitve, ki traja najmanj 30 dni, in v tem času zagotoviti tudi njegovo javno obravnavo. Javnost poda svoje predloge in pripombe na osnutek DPN ter na poročilo o vplivih na okolje. Koordinator,

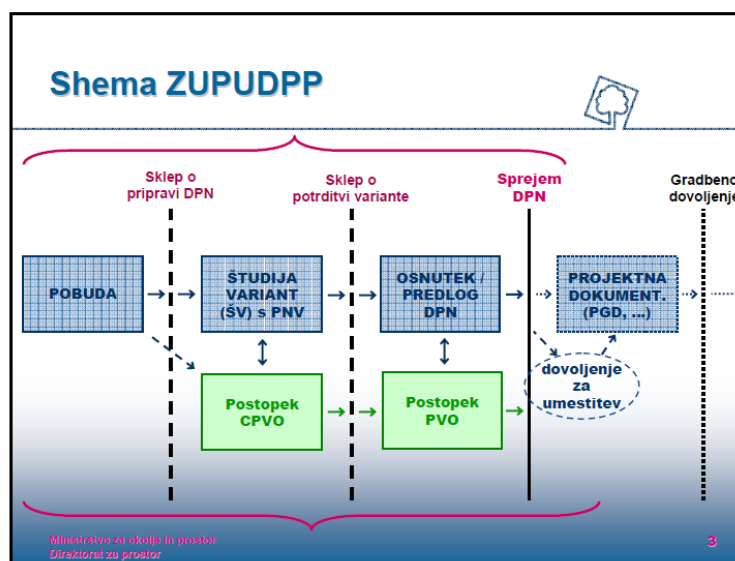
pobudnik, investitor in izdelovalec preučijo pripombe in predloge javnosti. V roku 60 dni koordinator in pobudnik zavzameta stališče do pripomb in predlogov, danih v okviru seznanitve javnosti, koordinator pa ga objavi na svojih spletnih straneh in pošlje občinam, ki podajo svoje mnenje o tem, ali načrt še vedno sledi njihovim smernicam.

Na podlagi stališč do pripomb in predlogov javnosti ter občin izdelovalec izdelava predlog. Koordinator pošlje predlog načrta državnim nosilcem urejanja prostora, da nanj v roku 30 dni dajo drugo mnenje in ugotovijo ali predlog načrta še sledi njihovim smernicam. Po pridobitvi drugih mnenj in pravnomočnega okoljevarstvenega soglasja ministrstva, pristojnega za presojo vplivov na okolje, izdanega v postopku presoje vplivov na okolje, koordinator in pobudnik pošljeta predlog načrta v sprejem vladi. Vlada sprejme načrt z uredbo.

V primeru, da postopek presoje vplivov na okolje ni potrebno izvesti, se takoj po izboru najustreznejše variante izdelava osnutek DPN, ki se javno razgrne in obravnava. Pripombe in mnenja se preučijo, koordinator pa zavzame stališče do pripomb. Sledi izdelava predloga DPN, ki se na podlagi mnenj državnih nosilcev prostora lahko še dopolni. Vlada sprejme DPN z uredbo.

Ministrstvo, pristojno za prostor, in občina se lahko dogovorita, da občina načrtuje in sprejme prostorski akt za določeno prostorsko ureditev, ki je skupnega državnega in lokalnega pomena, če je glede na povezanost prostorske ureditve državnega pomena s prostorsko ureditvijo lokalnega pomena to primernejše.

Glavne faze postopka sprejemanja DPN po ZUPUDPP so prikazane na sliki 9.

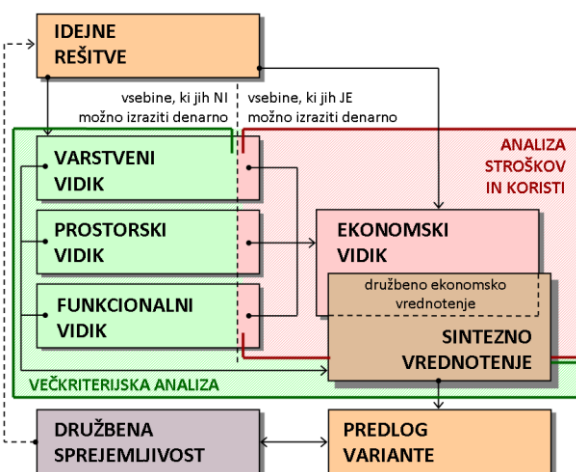

Slika 9: Splošna shema postopka priprave DPN po ZUPUDPP (MOP, 2011)

Ko so se DPN sprejemali po ZPNačrt je bilo potrebno upoštevati Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave državnega prostorskega načrta, ki je bil tako kot zakon sprejet leta 2007. Z ZUPUDPP pa je prišlo tudi do spremembe pravilnika. Leta 2011 je bil sprejet nov Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave državnega prostorskega načrta. Trenutno veljaven pravilnik več pozornosti posveča poimenovanju faz priprave DPN, ki jih v prejšnjem pravilniku ni, idejnim rešitvam in študiji variant.

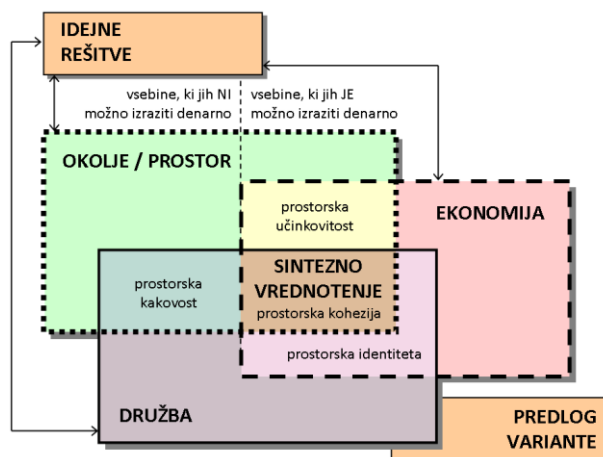
Postopek priprave DPN je sestavljen iz naslednjih faz:

- faza odločanja
  - rezultat je priprava pobude in analize smernic,
- faza načrtovanja variant in potrditev predloga najustrežnejše variante ali rešitve,
  - kot smo omenili, se morajo predlagane rešitve obravnavati iz prostorskega, varstvenega, funkcionalnega in ekonomskega vidika,
  - po posameznih vidikih se opredelijo področja obravnave, cilji, merila, kazalniki in vrednostne lestvice z opisi značilnosti, ki so podlaga za razvrstitev variant v posamezni razred vrednostne lestvice,
  - predlog najustrežnejše variante z zgoraj naštetih vidikov temelji na rezultatih multikriterijske analize ali druge ustrezne metode vrednotenja,
  - uporabimo lahko tudi kombinacijo različnih metod, npr. kombinacija multikriterijske analize v kombinaciji z analizo stroškov in koristi, kot lahko vidimo na sliki 10,

Slika 10: Osnovni metodi vrednotenja (Šašek Divjak, 2011: str 116)

- v vrednotenju se upoštevajo vsebine, ki jih je mogoče ovrednotiti z denarjem in vsebine, ki denarno niso merljive (slika 11). Na podlagi rezultatov vrednotenja po vseh vidikih se izdelata sintezno vrednotenje s katerim se primerjajo vse variante in se poda predlog najustrežnejše variante.

Slika 11: Priporočeno združevanje vidikov primerjave (Šašek Divjak, 2011: str 115)

- faza načrtovanja potrjene variante in sprejem načrta
  - načrtovanje potrjene variante je proces interdisciplinarnega strokovnega dela, katerega rezultat je sprejetje načrta,
  - DPN je sestavljen in tekstualnega in grafičnega dela,
  - tekstualni del načrta je uredba, s katero vlada sprejme DPN. V primeru neskladnosti tekstualnega in grafičnega dela se uporablja tekstualni del. Sprejeti načrt mora biti na krajih, določenih z uredbo, na vpogled v digitalni in analogni obliki z dnem uveljavitve uredbe o njegovem sprejetju.

Za javnost je pomemben 6. člen pravilnika, ki zahteva, da se kot ena obveznih prilog izdela povzetek za javnost. Povzetek mora pregledno in razumljivo predstaviti načrtovano prostorsko ureditev. Pripravi se v vseh primerih, v katerih se dokumentacija predstavi javnosti. Vsebina povzetka za javnost se prilagodi namenu in fazi postopka, v kateri se povzetek za javnost izdela.

V ZUPUDPP je vključevanje javnosti širše zastopano. Javnost je v postopek priprave DPN vključena že v zelo zgodnji fazi, v fazi pobude.

3.1.6 PRIMERJAVA ZAKONOV S PODROČJA PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA

Preglednica 4 prikazuje kako se je zakonodaja na področju prostorskega načrtovanja v zadnjih treh desetletjih spreminjala. To je bilo potrebno že zaradi spremenjene politične ureditve države. Sedaj (državne) prostorske načrte večinoma načrtujemo in sprejemamo na podlagi variantnih rešitev. Variantne rešitve pa morajo biti primerjane iz štirih vidikov: prostorskega, varstvenega, funkcionalnega in ekonomskega. Vendar lahko ugotovimo, da je nekatere vidike upošteval že ZUreP iz leta 1984, saj je upošteval naravne lastnosti prostora kot tudi razvojne možnosti v prostoru. V 80.-ih letih je bil poudarek predvsem na družbi, z leti pa je večji pomen pridobilo tudi okolje, kar se kaže v postopku celovite presoje vplivov na okolje in postopku presoje vplivov na okolje.

Preglednica 4: Primerjava značilnosti v postopkih priprave prostorskih aktov glede na ZUreP (1984), ZUreP-1 (2002), ZPNačrt (2007) ter ZUPUDPP (2010)

ZUreP (1984)	ZUreP-1 (2002)	ZPNačrt (2007)	ZUPUDPP(2010)
<ul style="list-style-type: none"> - kot podlaga pri pripravi prostorskih aktov so se upoštevale analize možnosti družbenega razvoja - upoštevale so se tudi druge raziskave, študije in projekti o naravnih lastnostih prostora ter o razvojnih možnostih v prostoru 	<ul style="list-style-type: none"> - potrebno je bilo doseči skladen prostorski razvoj z uskladitvijo gospodarskega, družbenega in okoljskega vidika - rešitve prostorske ureditve so se pridobile z izdelavo več variantnih rešitev, ki so se med seboj primerjale 	<ul style="list-style-type: none"> - za zahtevane prostorske akte se je izvedel postopek celovite presoje vplivov na okolje - pripravile so se variantne rešitve, ki so se ovrednotile in medsebojno primerjale s prostorskega, funkcionalnega, okoljskega in finančnega vidika 	<ul style="list-style-type: none"> - prostorske ureditve se načrtujejo v variantah - variante se ovrednotijo in primerjajo s prostorskega, varstvenega, funkcionalnega in ekonomskega vidika ter se ocenijo z vidika sprejemljivosti v lokalnem okolju v študiji variant - študija variant poda obrazložen predlog najustreznejše variante

Javnost je bila v postopke urejanja prostora vključena že leta 1984 z ZUreP in ZUNDPP. ZUreP-1 (2002) pa je bil prvi zakon v samostojni Sloveniji, ki je prvič celovito določil pravila urejanja prostora in določil dokaj visoke standarde sodelovanja javnosti pri prostorskem načrtovanju. Uvedel je prostorsko konferenco, težil k povečanju vpliva civilne družbe na pripravo prostorskih rešitev ter jasno ločil strateški del plana od izvedbenega. ZPNačrt (2007) je želel ponovno celovito urediti prostorsko načrtovanje, ki je bilo sicer postavljeno z ZUreP-1. ZPNačrt je celovito uredil tako načrtovanje na državni kot tudi na občinski ravni, vendar je uzakonil bistveno nižji standard sodelovanja javnosti kot je bilo to določeno v zakonu iz leta 2002. Namesto, da bi nekatere pomanjkljivosti ZUreP-1 odpravili, pa je bil v letu 2007 sprejet povsem nov zakon, ki sodelovanje javnosti predvideva zgolj v zaključni fazi. Z ukinitvijo prostorskih konferenc, s katerimi se je poskušala javnost vključiti v zgodnejše faze načrtovanja, se je zmanjšala demokratičnost prostorskega načrtovanja. Leta 2010 pa se je iz ZPNačrt

izločilo načrtovanje na državni ravni z ZUPUDPP. Ta zakon je postavil zelo visok standard sodelovanja javnosti, kar pa je dodatno poudarilo problem sodelovanja javnosti na občinski ravni, saj ima javnost možnost sodelovanja šele v zaključni fazi, morebitno upoštevanje bistvenejših pripomb pa bi predstavljalo velik finančni izdatek. V prihodnje je treba postopek načrtovanja na občinski ravni smiselno izenačiti s postopkom na državni ravni. Primerjavo sodelovanja javnosti lahko vidimo v preglednici 5.

Preglednica 5: Primerjava sodelovanja javnosti glede na ZUreP (1984), ZUNDPP (1984), ZUreP-1 (2002), ZPNačrt (2007) ter ZUPUDPP (2010)

ZUreP (1984)	ZUNDPP (1984)	ZUreP-1 (2002)	ZPNačrt (2007)	ZUPUDPP(2010)
<ul style="list-style-type: none"> - javnosti je omogočen vpogled v rešitve - pismeno lahko poda svoje mnenje - obvezna javna razgrnitev 	<ul style="list-style-type: none"> - javnost ima pravico do vpogleda v izvedbene načrte na javni razgrnitvi - v času javne razgrnitve se organizira javna obravnavna 	<ul style="list-style-type: none"> - javnost ima pravico biti obveščena o postopkih - sodeluje lahko s svojimi mnenji, predlogi - uvedena je prostorska konferenca - obvezna javna razgrnitev in javna obravnavna 	<ul style="list-style-type: none"> - pomembno je načelo javnosti - ukinjena je prostorska konferenca - javnost ima vpogled na javna razgrnitvi in javni obravnavi dopolnjenega osnutka prostorskega načrta 	<ul style="list-style-type: none"> - zahteva po zgodnejšem vključevanju javnosti - javnost je seznanjena že s pobudo prostorskega načrta - javnost je seznanjena s študijo variant in predlogom najustreznejše variante v okviru javne razgrnitve in javne obravnave - javno razgrnitev in javno obravnavo imamo tudi za seznanitev javnosti z osnutkom načrta

Postopki vključevanja javnosti, ki so predstavljeni v preglednici 6 so zakonsko določeni. Za vse udeležence v postopku sprejemanja prostorskih načrtov pa je bolje, da javnost še bolj vključujejo, saj se na ta način izognemo nasprotovanju javnosti, daljšanju postopka sprejemanja prostorskih načrtov in s tem večanju stroškov. Po ZUreP-1 je bila izvedena prostorska konferenca pred sprejemom programa priprave, na kateri je sodelovala organizirana javnost, ne pa tudi širša javnost. ZPNačrt je ukinil prostorsko konferenco in vključeval javnost šele v fazi dopolnjenega osnutka, v katerem je bila na javnih razgrnitvah predstavljena in obravnavana že bolj ali manj končna rešitev predlagane ureditve.

Preglednica 6: Primerjava postopkov vključevanja javnosti v postopke priprave prostorskih aktov glede na ZUreP (1984), ZUreP-1 (2002), ZPNačrt (2007), ZUPUDPP (2010) ter ZUPUDPP (2010)

ZUreP (1984)	ZUNDPP (1984)	ZUreP-1 (2002)	ZPNačrt (2007)	ZUPUDPP (2010)
<p>- <u>javna razgrnitev osnutka</u></p> <p>- <u>dolgoročnega oz. srednjeročnega družbenega plana</u> - javnost ima vpogled v alternativne in variantne rešitve ter možnost pismene pripombe.</p>	<p>- <u>javna razgrnitev in javna obravnava osnutka za zaziđalne in ureditvene načrte</u></p>	<p>- <u>prostorska konferenca</u> - na njej je javnost prvič seznanjena s prostorskih načrtom, predstavi se program priprave,</p> <p>- <u>javna razgrnitev in javna obravnava predloga prostorskega načrta</u> -javno obravnavo organizira pripravljavec, vodi se zapisnik o pripombah.</p>	<p>- <u>javna razgrnitev in javna obravnava dopolnjenega osnutka prostorskega načrta</u> - v primeru variantnih rešitev se razgrnejo vse variantne rešitve z obrazložitvijo predloga izbora rešitve,</p>	<p>- <u>objava pobude in dokumenta identifikacije investicijskega projekta na spletu</u> - javnost ima pravico dajati predloge, priporočila, usmeritve, mnenja in pobude. Če je potrebno je organiziran tudi posvet, kjer je javnost seznanjena o pobudi</p> <p>- <u>javna razgrnitev in javna obravnava študije variant ter predloga najustreznejše variante</u> (v primeru presoje vplivov na okolje) - naloga koordinatorja je, da obvesti javnost o izvedbi javne obravnave in javne razgrnitve</p> <p>- <u>javna obravnava in javna razgrnitev osnutka DPN</u> (v primeru postopka presoje vplivov na okolje in brez)</p>

Udeležencev je z vsakim sprejetim zakonom več (preglednica 7). V ZUPUDPP so novost udeleženci prostorske konference, prav tako lahko vidimo da je v zadnjih dveh zakonih v izdelavo DPN vključen investitor.

Preglednica 7: Udeleženci postopka priprave prostorskih načrtov po ZUreP-1, ZPNačrt in ZUPUDPP

ZUreP-1 (2002)	ZPNačrt (2007)	ZUPUDPP (2010)
<ul style="list-style-type: none"> - <u>nosilci urejanja prostora</u> (državni organi, organi lokalnih skupnosti, nosilci javnih pooblastil) – odločajo ali soodločajo o zadevah urejanja prostora, pripravljavcu posredujejo strokovne podlage - <u>pripravljavec</u> – odgovoren za pripravo prostorskega načrta, hrani prostorski načrt, organizira javno obravnavo, kjer vodi zapisnik o pripombah in predlogih, dopolni predlog prostorskega načrta - <u>načrtovalec</u> – izdelava predlog prostorskega načrta (variantne rešitve lahko izdelava več načrtovalcev) - <u>pobudnik</u> – je subjekt, ki da pobudo za pripravo prostorskega načrta oz. za njegove spremembe in dopolnitve - <u>udeleženci prostorske konference</u> 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>nosilci urejanja prostora</u> (organi lokalnih skupnosti, izvajalci javnih služb ter nosilci javnih pooblastil) – sodelujejo v postopku priprave prostorskega načrta - <u>pripravljavec</u> – odgovoren za pripravo prostorskega načrta - <u>pobudnik</u> – da pobudo za izdelavo prostorskega načrta - <u>izdelovalec</u> – izdelava prostorskega načrta - <u>investitor</u> – naroči izdelavo prostorskega načrta 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>nosilci urejanja prostora</u> (državni in lokalni organi) - <u>pobudnik</u> – ministrstvo v čigar delovno področje spada prostorska ureditev za katero se daje pobudo - <u>koordinator</u> – ministrstvo pristojno za prostor, njegova naloga je vodenje in priprava DPN - <u>investitor</u> – oseba, ki naroči izdelavo DPN - <u>izdelovalec</u> – prostorski načrtovalec, ki izdelava DPN v vseh njegovih fazah - <u>udeleženci prostorske konference</u> (predstavniki koordinatorja, državnih nosilcev urejanja prostora, GURS-a, pobudnika in investitorja)

Če primerjamo prostorsko načrtovanje na državni ravni po trenutno veljavni zakonodaji, ZUPUDPP (2010) in po ZPNačrt (2007), lahko ugotovimo, da je v novem zakonu pred sklepom o pripravi DPN uvedena osnovna pobuda. Priprava DPN po ZUPUDPP se torej začne z osnovno pobudo ter osnovnim dokumentom identifikacije investicijskega projekta (DIIP). Osnovna pobuda se lahko uskladi ali dopolni in se nato z DIIP objavi na spletu. Tukaj je javnost prvič seznanjena z izdelavo DPN, prav tako lahko že v tej fazi poda svoje mnenje. Po ZPNačrt pa se priprava DPN takoj začne s sklepom. Prav tako ZPNačrt ne vsebuje prostorske konference, ki je stalna delovna skupina koordinatorja (ZPNačrt ga ne omenja) in državnih nosilcev urejanja prostora. V ZPNačrt so se na podlagi osnutka DPN odločili ali je potrebna celovita presoja vplivov na okolje, medtem ko se v ZUPUDPP določi že pred osnutkom v študiji variant. Obema zakonoma je enaka primerjava variant iz štirih vidikov. ZPNačrt določa dopolnjen osnutek DPN, ki se javno razgrne in javno obravnava. ZUPUDPP pa dopolnjenega osnutka ne opredeljuje, ampak se razgrne in javno obravnava študija variant in predlog

najustreznejše variante (v primeru da je potrebna presoja vplivov na okolje) in osnutek DPN (presoja vplivov na okolje ni potrebna). Javna razgrnitev v obeh primerih traja najmanj 30 dni, medtem ko je faza zavzemanja stališča do pripomb in predlogov javnosti ter občin iz 30 dni, kot jih določa ZPNačrt, razširjena na 60 dni (ZUPUDPP). ZPNačrt in ZUPUDPP se lahko razlikujeta tudi v številu javnih razgrnitev in obravnav. To se lahko zgodi v primeru, da je po ZUPUDPP potreben proces presoje vplivov na okolje, kjer se razgrne in obravnava tudi osnutek DPN in imamo tako dve javni razgrnitvi. Nadaljnji proces je po obeh zakonih enak. Izdela se predlog DPN, ki je posredovan nosilcem urejanja prostora, da poda smernice in mnenja, ki se preučijo. Predlog DPN se po potrebi dopolni in pošlje na sprejem v vlado.

3.2 SODELOVANJE Z JAVNOSTJO PRI SPREJEMANJU PROSTORSKIH NAČRTOV IN POTREBE PO IZBOLJŠANJU SODELOVANJA JAVNOSTI NA RAVNI OBČIN

Vključevanje javnosti je načrtovalsko orodje za pridobivanje informacij od javnosti oz. soodločanje o projektih na njihovem območju. Kot smo že povedali predstavlja zgodnje vključevanje javnosti večjo možnost uspešnosti projekta in večjo koristnost za načrtovalce. Težavno je lahko z vidika velikega števila ljudi. Za ljudi je zgodnje vključevanje dobro, saj nimajo občutka, da jim odgovorni za pripravo prostorskih načrtov nekaj vsiljujejo in se hkrati čutijo upoštevanega. Problematično je prepozno vključevanje javnosti. Takrat se pogosto zgodi, da ljudje projekte kritizirajo in bi javnost izbrala ravno tiste variante, ki so bile izločene. Počutijo se izigrane in izgubijo zaupanje. V takšnih primerih je boljše, da k sodelovanju sploh ne pristopimo.

Aarhuška konvencija (1998) govori o enakovrednem, odgovornem, transparentnem in odprtem prostorskem načrtovanju. Pomembno je skupno sprejemanje odločitev, kar pomeni, da moramo dati ljudem priložnost sodelovanja pri odločitvah, ki vplivajo na njihovo bivalno in delovno okolje, njihove predloge pa v največji možni meri poskušamo upoštevati.

Pri vključevanju javnosti v izdelavo prostorskih načrtov je potrebno upoštevati naslednja načela (Perovič, B., 2011):

- soočanje s problemi in reševanje le teh,
- vzpostavitev zaupanja med pobudnikom, koordinatorjem, investitorjem, izdelovalci prostorskih načrtov in javnostjo,
- komunikativno delovanje skozi celoten projekt.

Komunikativno delovanje predstavlja dogovarjanje med sodelujočimi v pripravi prostorskih načrtov in mora slediti trem kriterijem (Perovič, B., 2011):

- pravilnost,
- resničnost in
- iskrenost.

V primeru upoštevanja teh kriterijev bomo dosegli legitimnost in zaupanje v akterje. Informacije odgovornih za izdelavo prostorskih načrtov prihajajo do javnosti, ki pa se na njih odziva z utemeljenimi pripombami in predlogi, ki so nato upoštevane. Izogibati pa se je potrebno prepričevanju javnosti v edino pravo rešitev, ki jo odgovorni podpirajo in mislijo da je pravilna.

Za nekatere vključevanje javnosti predstavlja oviro, predvsem kar se tiče:

- dodatnega dela pripravljavcev prostorskih načrtov,
- daljših postopkov priprave prostorskih načrtov,
- večjih finančnih stroškov,
- organizacijskih stroškov.

Trdimo lahko, da argumenti proti sodelovanju javnosti niso zanemarljivi, a se je na primerih v zadnjem desetletju dokazala upravičenost javnega sodelovanja. Namen oblasti za vključevanje javnosti so boljše odločitve za trajnostni razvoj. Prav tako je namen v odločitve vnesti vrednote, mnenja, predloge in lokalno znanje ter preprečiti nerealna pričakovanja. Prva prioriteta mora biti družbena sprejemljivost odločitev.

Sodelovanje javnosti ne more biti uspešno, če ni vzpostavljeno zaupanje med ključnimi deležniki (strokovnjaki, institucijami, investitorji in javnostjo). Še vedno imamo situacije, v katerih stroka podcenjuje javnost in zavrača njihove predloge ter jih utemeljuje z argumenti nestrokovnosti in stroškovne (ne)učinkovitosti. V Sloveniji je problem, da je zaupanje javnosti v institucije in v demokratične procese šibko. Problem je tudi pomanjkanje zainteresiranosti sodelovanja državljanov pri podajanju pobud. V določenih primerih pa javnost sestavlja samo nekaj posameznikov, ki pa branijo svoje osebne interese.

V 24. členu ZUPUDPP je zapisano, da se morejo variante oceniti iz štirih vidikov ter tudi z vidika sprejemljivosti v lokalnem okolju oz. družbene sprejemljivosti. Cilj vključevanja javnosti v postopke priprave rešitev je dviganje družbene sprejemljivosti načrtovanega posega v prostor. Vidik družbene sprejemljivosti se obravnava kot poseben sklop, končna ocena pa se sooča in obrazloži s skupno oceno po ostalih vidikih. Največji problem predstavlja negativno stališče prizadetih lokalnih skupnosti, kar je lahko posledica nezadostnega in prepoznega seznanjanja javnosti z načrtovanimi prostorskimi ureditvami.

Z ZUPUDPP bi se lahko stanje na področju vključevanja javnosti izboljšalo, saj je sodelovanje javnosti že zakonsko dobro opredeljeno. Izboljša pa se lahko le v primeru, da se bodo pri sodelovanju z javnostjo izboljšala načela komunikacijskega delovanja. Le-ta pa z zakonom niso predpisana. Zakonsko določeno sodelovanje javnosti pri pripravi DPN je le okvir, znotraj katerega je potrebno se veliko dodatnega sodelovanja. Koliko dodatnega sodelovanja in način sodelovanja pa je odvisen od posameznega projekta (ali gre za avtocesto, plinovod, odlagališče...).

Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC je leta 2011 naredil analizo predpisov s področja urejanja prostora glede vključevanja javnosti v postopke odločanja. Prišli so do očitnega spoznanja, da največji problem predstavlja sodelovanje javnosti na ravni občine, saj ZPNačrt

predvideva sodelovanje le ob razgrnitvi dopolnjenega osnutka prostorskega načrta, torej praktično ob koncu procesa načrtovanja. Aprila 2012 je bil pripravljen dokument Izboljšanje vključevanja javnosti v procesu prostorskega načrtovanja, ki je zakonodajna pobuda Mreže za prostor. Mreža za prostor povezuje strokovne nevladne organizacije na področju urejanja prostora in lokalne pobude, organizirane skupine prebivalcev, ki si prizadevajo za višjo kakovost svojega bivalnega okolja. V dokumentu ugotavljajo, da je kvalitetno prispevanje javnosti v procesu bistveno prepozno in ni v skladu z Aarhuško konvencijo, niti z določbami Zakona o varstvu okolja. Na podlagi analize PIC-a, so se člani mreže strinjali, da je potrebno pripraviti predlog sprememb zakonske ureditve načrtovanja na občinski ravni za izboljšanje sodelovanja javnosti. Prostorsko načrtovanje na občinskem nivoju bi maralo upoštevati temeljne standarde za vključevanje javnosti, ki so zapisani v:

- Aarhuški konvenciji
  - zainteresirano javnost je potrebno na začetku postopka ustrezno, pravočasno in učinkovito obvestiti z javno objavo,
  - zagotoviti je potrebno ustrezno časovno obdobje za posamezne faze pri udeležbi,
  - javnosti mora biti zagotovljena pregledna in pravična udeležba pri pripravi načrtov,
  - javnost je potrebno v čim večji meri upoštevati,
  - usposobljeni organi morajo javnost usmerjati in ji pomagati,
  - javnosti mora biti omogočeno izobraževanje.
- Resolucija o normativni dejavnosti (ReNDej, 2009) predstavlja vodilo za pripravo predpisov, hkrati pa določa načela, ki jih je potrebno upoštevati pri vključevanju javnosti v procesu priprave predpisa:
  - načelo pravočasnosti - pravočasno obveščanje javnosti, zagotavljanje razumnega časa za sodelovanje,
  - načelo odprtosti - omogočanje posredovanja pripomb, predlogov in mnenj v čim zgodnejši fazi priprave odločitev,
  - načelo dostopnosti - dostopnost gradiv in strokovnih podlag,
  - načelo odzivnosti - obveščanje sodelujočih o razlogih za upoštevanje ali neupoštevanje njihovih pripomb, mnenj in predlogov,
  - načelo transparentnosti - zagotavljanje transparentnosti postopka s predstavitvijo vsebine urejanja ter ravni in postopka sprejemanja odločitev,
  - načelo sledljivosti - zagotavljanje transparentnosti prejema in upoštevanja predlogov, pripomb in mnenj kakor tudi gradiv, nastalih v samem procesu sodelovanja ter njihova dostopnost.
- Zakon o varstvu okolja poudarja pomembnost načela sodelovanja (6. člen) po katerem morajo država in občine pri sprejemanju načrtov, ki se nanašajo na varstvo okolja, omogočiti tudi sodelovanje javnosti.

- Zakon o prostorskem načrtovanju določa načelo javnosti (5. člen), po katerem morajo pri prostorskem načrtovanju pristojni državni in občinski organi omogočati izražanje interesov posameznikov, skupinam prebivalstva in udeležbo vseh zainteresiranih oseb v postopkih pripravljanja in sprejemanja prostorskih aktov. Prav tako ima vsakdo pravico sodelovati s svojimi pobudami in mnenji.

Vendar pa načrtovanje na občinski ravni ne sledi zgoraj naštetim standardom. Občine se držijo samo minimalnih rokov za sodelovanje javnosti, pa še to razumejo bolj kot formalno izpolnjevanje zakonskih zahtev. Na pripombe javnosti so sicer podani odgovori, ki pa so pogosto posplošeni, dejansko pa se kljub obravnavi številnih pripomb, vsebinsko teh le malo upošteva. Kot smo že omenili je sodelovanje javnosti v občini prepozno, saj je priprava načrta šla že skozi najpomembnejše faze, vračanje nazaj na podlagi prejetih pripomb pa je za pripravljavca drago in zamudno ter zato nezaželeno.

Mreža za prostor je mnenja, da bi bilo za izboljšanje sodelovanja javnosti v procesu prostorskega načrtovanja na občinski ravni primerno slediti ureditvi, ki velja za načrtovanje na državni ravni po ZUPUDPP. To bi predstavljalo tudi poenotenje sodelovanja javnosti na državni in občinski ravni, ki je od izločitve načrtovanja na državni ravni iz ZPNačrt različno. Njihov predlog spremembe zakonodaje na občinski ravni je predstavljen v preglednici 8.

Preglednica 8: Zakonodajna pobuda za izboljšanje sodelovanja javnosti pri občinskem prostorskem načrtovanju (Vrbica, Peterlin, 2012)

Faze načrtovanja po ZUPUDPP	Faze načrtovanja po ZPNačrt za OPN	Predlog ureditve po ZPNačrt
Ministrstvo za prostor objavi pobudo na svoji spletni strani – javnost lahko 30 dni podaja predloge in pripombe, če je potrebno se organizira posvet		Župan objavi pobudo za načrtovanje in/ali osnutek sklepa o pripravi OPN – javnost lahko 30 dni podaja predloge in pripombe ter lahko se organizira posvet
		Občina se v 30 dneh opredeli do pripomb in stališča objavi
Po analizi sprejetih smernic in pripomb sledi usklajevanje na prostorski konferenci		
Vlada sprejme sklep o pripravi načrta, ministrstvo ga objavi na spletu	Župan sprejme sklep o pripravi OPN in ga objavi v glasilu in na spletu	
Načrtovanje prostorskih ureditev v variantah in izdelava okoljskega poročila	Občina pripravi osnutek OPN	
Javna razgrnitev študije variant z okoljskim poročilom – javnost in		Javna razgrnitev osnutka OPN (lahko v variantah) – javnost lahko 30 dni

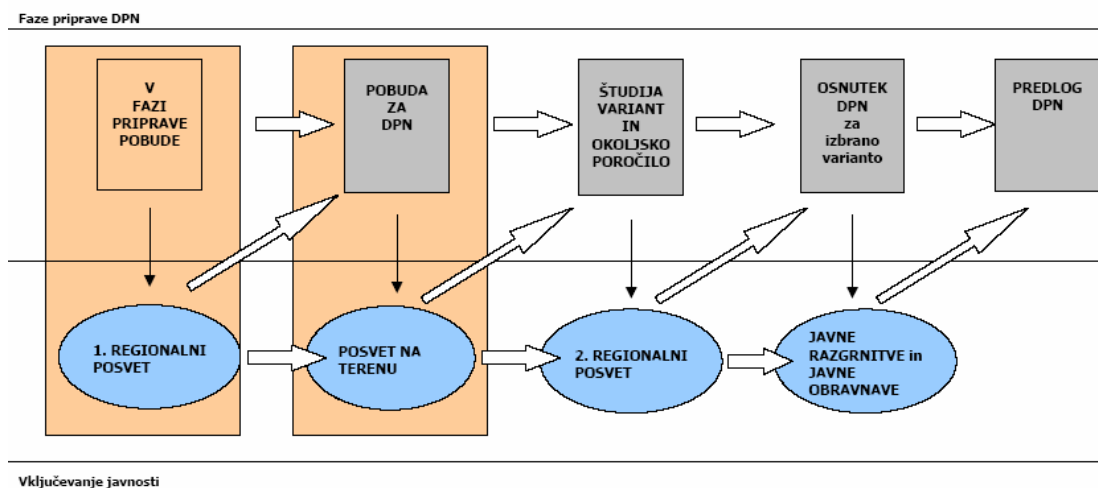
Faze načrtovanja po ZUPUDPP	Faze načrtovanja po ZPNačrt za OPN	Predlog ureditve po ZPNačrt
občine lahko 30 dni podajajo pripombe in predloge		Podaja pripombe in predloge
		Občina se v 30 dneh opredeli do pripomb in stališča objavi
V roku 60 dni ministrstvo in pobudnik zavzameta stališče do pripomb in jih objavita na spletu		
Po koordinaciji z nosilci urejanja prostora in pridobitvi pozitivnega CPVO se izvede prostorska konferenca		
Vlada s sklepom potrdi predlog najustreznejše variante		
Izdelava osnutka načrta potrjene variante (in če je potrebno zaprositev za okoljevarstveno soglasje)	Občina pošlje osnutek OPN ministrstvu za prostor za pridobitev smernic, ministrstvo za okolje sporoči ali je potrebno izvesti CPVO	Občina pošlje osnutek OPN ministrstvu za prostor
	Občina pripravi dopolnjen osnutek OPN in zagotovi okoljsko poročilo	
Seznanitev javnosti z osnutkom načrta – javnost in občine lahko 30 dni podajajo pripombe in predloge	Javna razgrnitev dopoljenega osnutka in okoljskega poročila z javno obravnavo	
V roku 60 dni ministrstvo in pobudnik zavzameta stališča do pripomb in jih objavita na spletu	Preučitev in javna objava stališč do pripomb na spletu	
Izdelava predloga načrta in predložitev vladi	Občina pripravi predlog OPN in ga pošlje ministrstvu za prostor, ta pa nosilcem urejanja prostora. Ministrstvo za okolje odloči o sprejemljivosti vplivov na okolje	
Vlada sprejme načrt z uredbo	Občinski svet sprejme OPN	

3.3 SPLOŠNE ZNAČILNOSTI PROCESNEGA VKLJUČEVANJA JAVNOSTI V POSTOPKE PRIPRAVE DRŽAVNIH PROSTORSKIH NAČRTOV

Slovenija je demokratična država, kar pomeni, da ima vsakdo pravico do sodelovanja pri spremembah, ki se tičejo prostorskega in okoljskega razvoja. Spremembe vplivajo na družbeno okolje in trdimo lahko, da presoje vplivov na družbeno okolje ni mogoče izvajati brez komuniciranja z javnostjo in njenega vključevanja v proces prostorskega načrtovanja.

Direktorat za prostor je leta 2011 pripravil dokument z naslovom Usmeritve za pripravo procesnega načrta vključevanja javnosti v postopek izdelave državnih prostorskih načrtov za daljnovode in plinovode, ki služi kot okvir vključevanja javnosti v postopke priprave DPN. Pripravljen je bil na podlagi preizkušenega novega pristopa vključevanja javnosti za državno cesto od Otiškega vrha do mednarodnega mejnega prehoda Holmec, ki je pomenil bolj konstruktiven dialog skozi celoten proces. Procesno vključevanje javnosti lahko definiramo v štirih fazah vključevanja javnosti v proces priprave DPN (slika 12):

1. faza - 1. regionalni posvet v fazi pobude,
2. faza - ciljne delavnice v fazi pred sprejetjem sklepa o začetku priprave DPN,
3. faza - seznanitev javnosti s študijo variant na 2. regionalnem posvetu,
4. faza - javne razgrnitve in javne obravnave.

Slika 12: Procesni načrt – shema (MOP, 2011)

1. faza: PRVI REGIONALNI POSVET

Namen prvega regionalne posveta je predstavitev potrebe po umestitvi državne prostorske ureditve v prostor. Prav tako se predstavijo cilji in omejitve načrtovane ureditve. Glavni cilji posveta so:

- predstaviti procesni načrt vključevanja javnosti,

- imenovati koordinacijsko skupino (v njej so vodje občinskih služb za okolje in prostor, predstavniki civilnih iniciativ, predstavniki gospodarstva, lokalni strokovnjaki, predstavnik pobudnika, investitorja in pripravljavca DPN),
- pridobiti povratna mnenja glede procesnega vključevanja javnosti ,ki jih je potrebno upoštevati tako v procesu vključevanja javnosti, kot v postopku priprave DPN,
- javnosti predstaviti cilje in robne pogoje načrtovane prostorske ureditve,
- pridobiti povratna menja in predloge javnosti glede do sedaj opravljenega strokovnega mnenja.

Stalni udeleženci prvega regionalnega posveta so predstavniki ponudnika, investitorja, pripravljavca DPN in predstavniki vseh lokalnih skupnosti iz območja DPN. Na posvet so pa vabljeni tudi drugi deležniki in širša javnost. Tako se povabi predstavnike civilnega, javnega in gospodarskega sektorja iz občin iz območja načrtovane prostorske ureditve, ki se ji vabi neposredno preko elektronske pošte. Širša javnost pa je vabljena preko medijev in oglasov na javnih mestih.

Da se izognemo nezaupanju udeležencev procesa je potrebno zagotoviti (REC, 2011):

- nevtralnost procesov,
- odprtost,
- transparentnost
- postaviti javni interes pred zasebnega in
- izločiti skrite oz. osebne interese.

Zaželeno je, da procese vodi nevtralni moderator, ki pa mora dobro poznati problematiko, vendar ne sme izražati svojega mnenja. Sposoben mora biti jasno predstaviti posledice vsake rešitve. Procese ne smejo voditi osebe ali organizacije, ki imajo jasno izražene preference glede zelenih rešitev.

Posvet je sestavljen iz dveh delov. Prvi del je sestavljen kot niz predstavitev, ki jih podajo povabljeni strokovnjaki, drugi del pa predstavlja odprto razpravo udeležencev o predstavljeni tematiki. Tako lahko udeleženci podajo svoje mnenje, hkrati pa slišijo mnenja drugih udeležencev ter tako spoznajo raznolikost dojemanja in različne poglede drugih o tematiki. Pomembno je, da se izognemo nerealnim pričakovanjem udeležencev procesa, zato je potrebno v komunikaciji na začetku procesa jasno predstaviti cilje in okvire sodelovanja.

Ob zaključku regionalnega posveta se organizira tiskovna konferenca, pripravi se obvestilo za javnost o rezultatih in o nadaljnjih načrtovanih korakih. V tej fazi je javnost samo obveščena o načrtovani prostorski ureditvi, ne pa o dejanskih variantah umestitve v prostor.

2. faza: CILJNE DELAVNICE

Druga faza je sestavljena iz dveh delov:

- lokalnih delavnic ter
- predstavitev variant za nadaljnje vrednotenje.

Lokalne delavnice

Namen lokalnih delavnic je dopolnitev priporočil občin z namenom pridobitve dodatnih stališč glede prednosti in slabosti posameznih variant. Prav tako lahko pridobijo priporočila za optimizacijo variant. Lokalne delavnice potekajo v vsaki občini, ki se je tiče načrtovana prostorska ureditev, posebej in enkrat. Variante, ki se bodo obravnavale na lokalnih delavnicah, predhodno potrdi koordinacijska skupina.

Specifični cilji lokalnih delavnic so naslednji:

- omogočiti soočenje pričakovanj in predlogov lokalnih akterjev z izhodišči stroke in države,
- pridobiti mnenja in predloge morebitnih dodatnih priporočil deležnikov,
- pridobiti nabor prednosti in slabosti posameznih variant in predloge za optimizacijo.

Na lokalne delavnice so vabljeni predstavniki občinske uprave in občinski svetniki, predstavniki lokalnega gospodarstva, lokalnih iniciativ, zainteresirani posamezniki, mediji, predstavniki MOP in MZP ter ostali strokovni sodelavci.

Lokalna delavnica se začne s predstavitvijo ciljev in poteka delavnic ter predstavitvijo načrtovane ureditve. Predstavijo se predlagane variante ter vizija razvoja regije in občine v odnosu do predlagane ureditve. Sledi razprava v delovnih skupinah, ki so sestavljene iz predstavnikov občinske in državne uprave, javnosti in stroke. Vodi jih moderator. V njej razpravljajo o prednostih in slabostih posameznih variant ter predlagajo skupne predloge za optimizacijo posameznih variant, nikakor pa ne izbirajo variant. Predlogi se zapisujejo na table, da so jasno vidni ostalim udeležencem. Delovne skupine imajo na voljo ustrezne karte in druge elaborate, ki jim pomagajo pri prepoznavanju prostorskih danosti in drugih dejavnikov. Zaželeno je, da posamezna skupina oblikuje skupen predlog s katerim se strinjajo vsi udeleženci te delovne skupine, čeprav mora biti omogočeno tudi ločeno mnenje.

Lokalne delavnice omogočijo javnosti, da se v zgodnji fazi seznanijo in vključijo v proces. S sodelovanjem na lokalnih delavnicah se poveča razumevanje problematike in zanimanje za projekt kot celoto, krepi se sprejemljivost in pripadnost projektu.

Predstavitev variantnih rešitev za nadaljnje vrednotenje

Koordinacijski skupini se predstavi nabor variant, ki so poleg tega, da so tehnično, prostorsko in okoljsko sprejemljive, sprejemljive tudi za lokalno skupnost. Namen te predstavitve je, da se določijo in potrdijo vse možne variante, ki so sprejemljive tako za lokalno skupnost, kot tudi državo. Tako se dokončno določijo vse variante, ki se jih nato primerja in vrednoti v študiji variant.

Predstavitev je sestavljena iz dveh delov. V prvem delu se predstavi predlagane variante in potrdi predlog variant. Razpravi se pridružijo strokovni sodelavci, ki so na razpolago glede morebitnih vprašanj. Razpravo se vodi v smeri oblikovanja enotne potrditve predloga variant. V drugem delu pa predstavi metodologijo za vrednotenje.

3. faza: DRUGI REGIONALNI POSVET

Namen drugega regionalnega posveta je predstavitev izdelane študije variant in predloga najustreznejše variante (PNV) ter potrditev le-te. Cilj posveta je pridobitev mnenj in predlogov glede študije variant in PNV ter pridobitev dodatnih mnenj glede upoštevanja okoljskih ciljev (z namenom sočasnega vodenja CPVO).

Za drugi regionalni posvet je značilno, da se nanj vabijo isti deležniki, kot na prvi regionalni posvet. Na posvetu se predstavi metodologija študije variant in PNV ter poudarki glede variant iz vidika priprave okoljskega poročila. Ta vidik je posebej izpostavljen zaradi sočasnega postopka CPVO. Na posvetu se zberejo povratna mnenja glede študije variant, ki se v primeru utemeljenih pripomb dopolni. Po posvetu pa se študija variant zaključi in se izdela elaborat PNV.

4. faza: JAVNE RAZGRNITVE IN JAVNE OBRAVNEVE

Lokalne delavnice pred javno razgrnitvijo osnutka DPN

Lokalne delavnice v tej fazi so namenjene dopolnitvi priporočil občin na predlagano varianto (v primeru cest na predlagano traso). Število organiziranih delavnic je odvisno od problematike, ki se pokažejo v predhodno opravljenih fazah. Cilj lokalnih delavnic je omogočiti soočenje pričakovanj in

predlogov glede variante na podrobnejših rešitvah na izbrani varianti, prav tako se pridobijo dodatna, podrobnejša mnenja, ki prispevajo k pripravi DPN in pripravi okoljskega poročila.

Potek lokalne delavnice v tej fazi je enak kot potek delavnice v drugi fazi. Razlikuje se le v tem, da tokratna debata poteka le o eni varianti in to bolj podrobno.

Javne razgrnitve in javne obravnave osnutka DPN in okoljskega poročila

V skladu z zakonodajo mora biti javnosti oz. vsakemu posamezniku omogočeno, da poda svoje pripombe, predloge in mnenje načrtovani prostorski ureditvi, ki je predstavljena na javni razgrnitvi. V času javne razgrnitve se organizira javno obravnavo. Program javne obravnave je sestavljen iz dveh delov:

- predstavitev rešitve - predstavi se postopek priprave DPN, priložnosti in omejitve predvidene prostorske ureditve ter predstavitev rešitve,
- razprava – pripombe in predlogi se podajajo ustno, v kolikor je mogoče na določena vprašanja odgovoriti, se nanje odgovori že na javni obravnavi.

V času javne razgrnitve so gradiva na razpolago v lokalni skupnosti ter na strežnikih pristojnega ministrstva ter občin (v elektronski obliki). Pomembno je delovanje info-točke med javno razgrnitvijo, da se posameznikom podrobneje pojasnijo rešitve in pomaga pri formuliranju pripomb in predlogov.

Predstavitev sprememb osnutka DPN in okoljskega poročila po javni razgrnitvi

Predstavitev ima namen seznanitve javnosti s končnimi rešitvami, za katere se bo izdelal DPN. Na predstavitvi se predstavi program sprememb in poteka razprava. Na podlagi te predstavitve in razprave se zberejo mnenja in predlogi pred dokončno pripravo predloga DPN.

Kot lahko vidimo, se po zgoraj predstavljenem procesnem načrtu sodelovanja javnosti v postopkih priprave DPN predstavniki ministrstva, pristojnega za prostor, velikokrat srečajo z zainteresirano javnostjo. Pričakovali smo, da bodo zaradi teh srečanj imeli razna predavanja in seminarje na temo komuniciranja z javnostjo, a kot so nam povedali na ministrstvu (Šolar, H. L., 2012), jih niso imeli. Učijo se iz lastnih napak ter sledijo priporočilom REC.

3.4 METODE IN TEHNIKE VKLJUČEVANJA JAVNOSTI V POSTOPKE PRIPRAVE PROSTORSKIH NAČRTOV

Načine sodelovanja in stopnjo vključenosti javnosti določimo glede na vrsto prostorske ureditve, pričakovan interes sodelovanja javnosti ali nasprotovanje ureditvi. Imamo različne metode in tehnike vključevanja javnosti, ki jih lahko delimo na (Šašek Divjak, M., 2011):

- metode in tehnike za obveščanje javnosti,
- metode in tehnike za zbiranje pripomb in mnenj,
- metode in tehnike za usklajevanje interesov.

Metode in tehnike za obveščanje javnosti

Kot nam že ime samo pove, so te metode in tehnike namenjene obveščanju javnosti o načrtovani prostorski ureditvi in procesu izdelave prostorskega načrta. Predstavljene so v preglednici 9. Ustrezno obveščanje javnosti je predpogoj za uspešno sodelovanje javnosti. Da lahko javnost uspešno sodeluje pri procesu, pa potrebujejo dvojno informacijo, ki sestoji iz:

- tehnične informacije,
- informacije o participaciji (cilje vključevanja, koledar dogodkov, načine upoštevanja pripomb, ipd.).

Prav tako moramo poskrbeti, da so informacije javnosti privlačne in da jo dejansko dosežejo.

Preglednica 9: Metode in tehnike za obveščanje javnosti (Šašek Divjak, M., 2011)

Metode in tehnike za obveščanje javnosti	
Osrednje mesto za seznam kontaktov	Podatki o prostorskem načrtu morajo biti na razpolago na spletni strani in oglasni tabli lokalne skupnosti. Na voljo morajo biti naslovi kontaktnih oseb, telefoni in elektronski naslovi. Pomembno je da podatke vseskozi posodabljam.
Seznanitev	Javnost je potrebno seznaniti s predlogom, študijo variant na sestankih lokalnih skupnosti, poslanskih skupin, ipd.
Odperte telefonske linije	V primeru, da je to potrebno, se v določeni fazi vzpostavi telefonsko linijo, kjer se lahko predvajajo tudi informacije.
Info točke	Gre za klasične oglasne table, informacijske kioske ali informacijske pisarne, kjer javnost obvešča usposobljeno osebje.
Objave v javnih ustanovah	Objavlja se lahko v knjižnicah, šolah, trgovskih centrih, krajevnih skupnostih in drugih javnih mestih.
Objave v sredstvih javnega obveščanja	Gre za objave v lokalnem, dnevnem ali strokovnem tisku, radiu ter spletu.

Metode in tehnike za obveščanje javnosti	
Tiskane informacije	Uporabimo lahko letake, brošure, zloženske, poročila o postopku, poročila o načrtovanih ureditvah, elektronski napovedniki, revije, reklamne letake, ipd.
Dostop do tehničnih strokovnjakov	Tehnične strokovnjake lahko v postopek obveščanja javnosti umestimo na različne načine. Na voljo lahko imamo spletne forume, strokovnjaki lahko odgovarjajo z elektronsko pošto oz. se na zahtevo lahko organizira klasičen pogovor.
Tehnična poročila	V njih vključimo primere dobre prakse pri nas in v tujini.
Poročanje na avdiovizualnih medijih	Na ta način se lahko predvsem predstavi prednosti načrtovane prostorske ureditve.
Informacije na spletnem portalu	Spletna stran lahko vsebuje forum, vprašalnik, glasovnice, vizualizacije, interaktivne simulacije, ipd.

Metode in tehnike za zbiranje pripomb in mnenj

Katere metode in tehnike lahko uporabimo za zbiranje pripomb in mnenj, so zbrane v preglednici 10.

Preglednica 10: Metode in tehnike za zbiranje pripomb in mnenj (Šašek Divjak, M., 2011)

Metode in tehnike za zbiranje pripomb in mnenj	
Svetovalna skupina	Svetovalna skupina je sestavljena iz lokalne ali prizadele javnosti.
DELFI metoda	Gre za tehniko s katero združujemo sodbe posameznikov, ki jih kasneje na podlagi povratnih informacij dopolnjujemo in popravljamo.
Intervjuji	Intervjuji potekajo s posamezniki ali skupinami z namenom uskladitve mnenj in interesom.
Spletni vprašalniki	Spletni vprašalniki so lahko namenjeni strokovnjakom, lahko pa so namenjeni naključnim obiskovalcem spletnih strani.
Poštna in telefonske ankete	Te ankete so manj priporočljive, ker se pogosto uporabljajo v druge namene in so ljudje negativno nastrojeni proti njim.
Raziskave javnega mnenja	Na ta način lahko prikažemo mnenje ciljnih skupin o načrtovani prostorski ureditvi.

Metode in tehnike za usklajevanje interesov

Za uspešno izbiro pravilne in najboljše rešitve, je potreben kompromis vseh vpletenih sektorjev. Za uskladitev mnenj lahko uporabimo tehnike, ki so predstavljene v preglednici 11.

Preglednica 11: Metode in tehnike za usklajevanje interesov (Šašek Divjak, M., 2011)

Metode in tehnike za usklajevanje interesov	
Razprave o scenarijih razvoja lokalne skupnosti	Razpravlja se o predlaganem posegu v naravo. Glede na poseg se lahko razpravlja tudi o scenarijih razvoja na evropski ravni.
Javne razgrnitve	Javna razgrnitev je organizirano srečanje zainteresirane javnosti, kjer lahko slednja poda svoje mnenje, pripombe in predloge glede načrtovane prostorske ureditve.
Strokovne konference, predavanja	Strokovna konferenca se organizira po potrebi. Strokovni javnosti naj bi bila udeležba omogočena neposredno, medtem ko naj bi imela ostala javnost možnost spremljati konferenco preko spleta.
Delavnice	Delavnice imajo pozitivno stran s strani uskladitve mnenj.
Virtualni sestanki	Virtualni sestanki, delavnice, predstavitve se lahko uporabijo v primeru razprave v ožjem strokovnem krogu in so na voljo vse tehnične zmožljivosti.
Pogovorna kavarna	Gre za vodene dialoge med udeleženci po mizah v krogih, ki se v časovnih intervalih menjajo.
Obisk na lokacije	Na lokaciji načrtovane prostorske ureditve se pripravijo predstavitve in prikazi le-te.
Predstavitve in razstave na javnih mestih	Stalna razstava študije variant.
Fokusne skupine	Gre za vodene pogovore o vnaprej določeni problematiki, kjer se udeleženci zberejo načrtno. Srečanje vodi moderator, ki motivira udeležence, da delijo svoja mnenja in stališča o posegu v prostor.
Sestanki	Imamo sestanke z zainteresiranimi skupinami ali deležniki.

Izmed vseh zgoraj naštetih treh metod in tehnik ne moremo vedno uporabiti vseh. Katere uporabimo je odvisno od cilja vključevanja javnosti. Te metode in tehnike se lahko uporabijo tudi v primeru neformalnega sodelovanja javnosti.

Ker si življenje brez interneta v današnjem času težko predstavljamo, ima pomembno vlogo tudi pri prostorskem načrtovanju. Pri vključevanju javnosti je potrebno dobro premisliti naslednje (Šašek Divjak, M., 2011):

- katere aktivnosti vključevanja se izvedejo po klasičnih tehnikah in metodah (navadna pošta, neposredni kontakt, ipd.),

- katere aktivnosti vključevanja je potrebno izvesti v spletni in klasični obliki (vabila na internetu in na oglasnih deskah),
- katere aktivnosti vključevanja se lahko izvedejo samo v spletni verziji (zbiranje pripomb preko spleta, spletne simulacije posega v prostor, ipd.).

Uporaba spletne tehnologije je pogosta. Tako kot vsaka stvar ima svoje prednosti in slabosti, ki so opisane v preglednici 12.

Preglednica 12: Prednosti in slabosti uporabe spletne tehnologije (Šašek Divjak, M., 2011)

	Prednosti	Slabosti
Informiranje javnosti	- enostavno - poceni	- ne obvestimo ljudi, ki nimajo dostopa do spleta
Forumi o posameznih vprašanjih	- učinkovita glede izmenjave stališč in mnenj - možnost istočasnega anketiranja	- brez modeliranja in nadzora lahko pride do sporočil z neprimerno vsebino
Zbiranje pripomb in pobud preko elektronskih obrazcev	- poceni - učinkovito	- ljudje, ki nimajo dostopa do spleta jih ne morejo oddati - pride lahko do problema verodostojnosti - nekateri ljudje raje neposredno oddajo pripombe
Grafične, geografske in video predstavitve	- nazoren prikaz - razumljiv prikaz za vsakogar	- lahko zahteva zmogljivejše internetne povezave
Elektronske konferenca	- primerno za ožji strokovni krog in komuniciranje s tujimi strokovnjaki	- zahteva določeno informacijsko komunikacijsko infrastrukturo
Simulacija stanja po posegu v prostor	- učinkovit in hiter prikaz posledic za določeno področje in lokacijo v prostoru	- lahko zahteva zmogljivejšo informacijsko komunikacijsko infrastrukturo

Menimo da predstavlja uporaba spletne tehnologije prej prednost kot slabost, saj je vedno več ljudi večjih uporabe interneta. Vprašanje pa je, ali jih določeni posegi v prostor zanimajo do te mere, da bi obiskali spletne strani, ki se ukvarjajo s to tematiko.

4 SODELOVANJE JAVNOSTI PRI UREJANJU PROSTORA NA PRIMERU MEDNARODNEGA PROJEKTA NATREG

4.1 SPLOŠNE ZNAČILNOSTI PROJEKTA NATREG

Projekt NATREG, z daljšim imenom Kako upravljati (za)varovana območja narave, da bodo postala priložnost za trajnostni razvoj, je potekal od marca 2009 do julija 2011. Namen projekta je bil prepoznati in spodbuditi potencialne naravnih bogastev in (za)varovanih območij kot gonilne sile trajnostnega razvoja ter razširiti razumevanje ohranjene narave in okolja kot vrednote. NATREG je mednarodni projekt, ki je povezoval šest (za)varovanih območij in enajst partnerjev iz petih držav regije Adria–Alpe–Panonija. Za pilotna projektna območja so bila izbrana (slika 13):

- naravni rezervat Deliblatska puščava v Srbiji, ki je znan tudi kot Evropska Sahara in se ponaša z bogato stepsko, gozdno in mokriško vegetacijo ter hkrati predstavlja pomembno območje za ptice,
- Avstrijska Štajerska, ki predstavlja zeleno osrčje Avstrije, saj je kar 61% Avstrijske Štajerske prekrte z gozdovi. Prepoznamo jo predvsem po zimskih športih in termalnemu bogastvu,
- Regijski park Mura–Drava na Hrvaškem, ki je bil za regijski park razglašen komaj leta 2011 in velja za enega večjih dosežkov projekta NATREG, ki je s pozitivno promocijo ohranjanja narave nedvomno pospešil celoten proces ustanavljanja parka,
- rečne lagune reke Pad v italijanskih regijah Benečija in Emilij – Romanija, kjer se prepletajo čudovita pokrajina, naravna dediščina, arhitekturna in urbana naselja ter tradicija in sodobna kultura,
- Belska Kočna na Avstrijskem Koroškem, ki je zavarovana že od leta 1959 in je znana predvsem po odseljevanju in staranju prebivalstva, kar vodi do upada gospodarske moči, slabitve lokalne infrastrukture, razraščanje grmovja in gozdne vegetacije,
- Pohorje v Sloveniji.

Slika 13: Pilotna območja projekta (NATREG, 2009)

Pohorje leži na severovzhodnem delu Slovenije, južno od reke Drave med mesti Dravograd, Maribor in Slovenske Konjice ter obsega 840 km². Podlaga na Pohorju je sestavljena iz magmatskih in metamorfnim kamnin, ki tvori kisle prsti. Zaradi neprepustne kamninske podlage se je razvilo bogato vodno omrežje s potoki, slapovi in številnimi šotnimi barji z majhnimi jezerci. Kar 70 % Pohorja je pokritega z gozdovi, kar mu daje poseben pečat. Tukaj najdemo šestnajst gozdnih rezervatov od katerih sta najbolj znana Lovrenško-Ribniški rezervat (slika 14) in Šumik. Za Pohorje so prav tako značilne planje t.j. ostanki pašnikov in travnikov, ki so nastali z izsekavanjem gozda, a se danes zaradi opuščanja rabe ponovno zaraščajo. Pohorski gozdovi, travniki in barja so bivališča mnogim redkim pticam (gozdne kure, sove, ujede, žolne), metuljem, hroščem, dvoživkam in drugim živalskim vrstam.

Slika 14: Lovrenška jezera na Pohorju (Uratarič, Nose Marolt, Gulič, 2010: 2 str)

Človek je v naravne danosti Pohorja posegal že pred mnogimi leti. Tako so v srednjem veku krčili in spreminjali gozdove v planinske pašnike, kar se je nadaljevalo tudi v obdobju industrijske revolucije, ko je človek s svojimi posegi močno spremenil podobo krajine in se večinoma ukvarjal s fužinarstvom, rudarstvom, oglarstvom in golosečnim gospodarjenjem. Med značilnosti Pohorja uvrščamo tudi samotne kmetije. Gospodarstvo je še danes tesno povezano z izrabo gozdov, kmetijstvom in turizmom. Zaradi bližine večjih mest je Pohorje priljubljeno rekreacijsko središče. V poletnih mesecih sta v ospredju pohodništvo in kolesarstvo, v zimskem času pa alpsko smučanje, tek na smučeh in drugi zimski športi. Prav tako je na Pohorju veliko planinskih koč, vse bolj pa se uveljavlja turizem na kmetijah. Pohorje je del Centralnih Alp in je varovano pod okriljem Alpske konvencije, ki je mednarodna pogodba za varstvo naravne dediščine in trajnostni razvoj Alp. Sega tudi na področje prostorskega načrtovanja in pravi, da je potrebno zagotavljati varčno in preudarno rabo ter usklajen razvoj celostnega prostora. Njen glavni namen je zagotoviti varstvo in trajno-sonaravni razvoj alpskega prostora, obenem pa zaščititi gospodarske in kulturne interese prebivalcev, ki živijo na tem območju. Od leta 2004 je del Pohorja razglašen za območje Natura 2000. Natura 2000 je evropsko omrežje posebnih varstvenih območij v državah članicah Evropske unije. Njen namen je ohranjanje

biotske raznovrstnosti tako, da varuje naravne habitate ogroženih rastlinskih in živalskih vrst. Temelji na dveh evropskih direktivah:

- direktivi o pticah iz leta 1979 in
- direktivi o habitatih iz leta 1992.

Slovenija ima zaenkrat še dobro ohranjeno naravo. Kar 36 % ozemlja države je zaradi mednarodno pomembne biotske pestrosti uvrščena v omrežje Natura 2000.

Pilotno območje Pohorje, ki je prikazano na sliki 15, je bilo za projekt izbrano na podlagi določitve območij Natura 2000 in že v preteklosti predlagane meje parka Pohorje. Zaradi neusklajenega delovanja v prostoru se pojavljajo konflikti med različnimi sektorji, kot so: prostorsko načrtovanje, turizem, ohranjanje narave, gospodarjenje z gozdovi, upravljanje z divjadjo, proizvodnja električne energije itd. Velik del konfliktov izhaja iz administrativne razdrobljenosti območja, kar botruje k pomanjkanju skupnega upravljanja. Pohorje je razdeljeno med:

- 16 občin,
- 3 regionalne razvojne agencije,
- 3 statistične regije,
- 4 pomembna turistična podjetja,
- 3 območne enote Zavoda za gozdove,
- 2 enoti Zavoda za varstvo narave in
- Zavoda za varstvo kulturne dediščine.

Vsak ima svoj načrt in vizijo o razvoju Pohorja, odgovornosti pa si tudi prelagajo drug na drugega.

Slika 15: Pilotno območje Pohorja z vrisano mejo vplivnega območja (Gulič, Štruc, Danev, Smajić Hodžić, 2011)

Vodilni partner projekta je bil Zavod republike Slovenije za varstvo narave, vanj pa so bili vključeni še partnerji iz petih različnih držav. Pri nas sta bila partnerja takratno Ministrstvo za okolje in prostor ter REC.

Projektni cilji na območju Pohorja so:

- spodbujati trajnosti razvoj na celotnem Pohorju,
- prepoznati ohranjeno naravo kot razvojni potencial,
- v pripravo podrobnejšega načrta upravljanja vključiti nevladne organizacije in širšo javnost,
- pripraviti podrobnejši načrt upravljanja za območji Natura 2000,
- zasnovati nove projekte, ki bodo razvojne potenciale še oplemenitili,
- preveriti interes za začetek procesa ustanavljanja Regionalnega parka Pohorje.

V okviru projekta je bil izdelan Predlog načrta upravljanja za pilotno območje Pohorje. Eden izmed razlogov za izdelavo tega dokumenta so bili pretekli neuspehi poskusi upravljavcev zavarovanih območij za pripravo načrtov upravljanja zavarovanih območij v Sloveniji. V Sloveniji še nimamo širšega zavarovanega območja, ki bi imel sprejet evropsko primerljiv načrt upravljanja. Partnerji projekta iz Slovenije so s tem dokumentom skušali prikazati na kakšen način se je potrebno lotiti priprave načrta upravljanja zavarovanega območja in kaj naj bi načrt upravljanja vseboval.

Predlog načrta upravljanja s pilotnim območjem Pohorje vsebuje:

- opis območja (splošen opis, fizične značilnosti, ekološke in biološke značilnosti), analizo sektorjev (kmetijstvo turizem, gospodarjenje z vodami itd.),
- oceno stanja na pilotnem in vplivnem območju (področje ohranjanja narave, področje ohranjanja kulturne dediščine, področje rabe in dejavnosti v prostoru ter področje ekonomske, gospodarske in socialne strukturiranosti),
- strateške in operativne cilje upravljanja (osnova za določanje ciljev so bili rezultati SWOT analize, vizije Pohorje 2030 in analize stanja na območju Pohorja),
- aktivnosti za doseganje zastavljenih ciljev, ki izhajajo iz opredelitve ukrepov in neposredno vplivajo na stanje,
- prostorsko umestitev varstvenih in razvojnih vsebin,
- program izvajanja načrta z določitvijo prioritet, nosilcev in finančnim ovrednotenjem aktivnosti (akcijski načrt) za aktivnosti, katerih nosilci so bili prepoznani.

Predlog načrta upravljanja pa ne predstavlja pravno zavezujočega akta, ampak služi samo za strokovno pomoč.

Tekom projekta je bila pripravljena tudi Enotna strategija upravljanja z (za)varovanimi območji. Gre za zbirko dokumentov, ki jo sestavljajo knjižice, ki so ključnega pomena za uspešno pripravo načrta upravljanja. Enotna strategija je orodje za reševanje problemov in lahko pomaga upravljavcem (za)varovanih območij, načrtovalcem razvoja in prostorskega urejanja, ter drugim interesnim skupinam, da najdejo trajnostne rešitve za obstoječe probleme.

Enotna strategija je sestavljena iz:

- vodnika vsebin priprave načrtov upravljanja (za)varovanih območij – vsebuje navodila kako pripraviti celostni načrt upravljanja (za)varovanih območij in
- smernic, ki pokrivajo ključna področja za pripravo učinkovitega načrta upravljanja (za)varovanih območij.

Smernice so sestavljene iz štirih knjižic:

- smernice za ekonomsko vrednotenje ekosistemskih storitev na varovanih območjih - namen je obveščanje upravljalcev varovanih območij narave o načinih ekonomskega vrednotenja celotnih koristi, ki jih prinaša posamezno varovano območje, za katero ne veljajo zakonitosti klasične ekonomije,
- smernice za pripravo poslovnega načrta za varovana območja narave – namen je usmerjanje upravljalcev varovanih območij pri pripravi poslovnih načrtov,
- smernice za regionalne, medregionalne in čezmejne razvojne strategije načrtovanja ekoloških koridorjev – v smernicah so pojasnjene osnovne zamisli, cilji, strategije in delovni koraki pri povezovanju odprtih prostorov in pojasnjuje pomen prostorskega načrtovanja, ki lahko širi zelene pasove in koridorje habitatov s sredstvi pravno obvezujočih instrumentov,
- smernice za vključevanje deležnikov v pripravo načrtov upravljanja (za)varovanih območij.

Avtorici Smernic za vključevanje deležnikov v pripravo načrtov upravljanja (za)varovanih območij sta ga. Milena Marega in ga. Nina Uratarič, ki sta zaposleni na REC-u. Glavni razlog za pripravo Smernic je bila potreba po takšnem dokumentu v našem prostoru. Soočamo se ne samo s pomanjkanjem politične volje in zaupanja v participacijo javnosti, ampak tudi s pomanjkanjem znanja in veščin za odpiranje, vodenje in sodelovanje v procesih participacije. To znanje pa manjka tako na strani odločevalcev, kot tudi na strani javnosti. Cilj smernic je čim bolj jasno predstaviti pristop in izvedbo participativnega procesa. Vsebina smernic je nastala na podlagi dolgoletnega preučevanja različnih mednarodnih relevantnih gradiv, posvetov, mednarodnih projektov, na podlagi izkušenj REC-a v zadnjih letih ter na podlagi mnogih ostalih virov, ki so navedeni v Smernicah. Smernice so nastale tudi na podlagi izkušenj, pridobljenih v samem projektu NATREG, a le v manjšem obsegu. Večina znanja

je bila pridobljena veliko pred NATREG-om, saj so že v sami prijavi projekta zapisali, da se bodo pripravile smernice in ga. Marega je že takrat imela jasno predstavo, kako bodo izgledale.

Smernice slonijo na prepričanju, da je načrtovanja upravljanja (za)varovanih območij najuspešnejše takrat, ko so ključni deležniki (še posebej lokalni prebivalci) obveščeni in vključeni v proces načrtovanja. Glavni cilji smernic so:

- zagotoviti enotno razumevanje pomena vključevanja deležnikov,
- za NATREG-ova (za)varovana območja definirati skupne cilje in pristope vključevanja deležnikov v načrtovanje upravljanja in izvajanje,
- identificirati tako ovire kot potrebe za krepitev zmogljivosti,
- podpreti dosledno vrednotenje procesa vključevanja deležnikov z identifikacijo kazalnikov.

Deležnik je katerikoli posameznik, skupina ali organizacija, ki živi znotraj vplivnega območja, na katero utegne odločitev vplivati, ter katerikoli posameznik, skupina ali organizacija, ki utegne vplivati na upravljanje območja. Na splošno so deležniki:

- javni sektor (ministrstvo pristojno za okolje, kmetijstvo, druga ministrstva, lokalne oblasti, lokalne agencije, agencije za regionalni razvoj, prostorski načrtovalci itd.),
- poslovni sektor (glavni delodajalci, inženirji/izvajalci, svetovalci itd.) in
- civilna družba (mediji, lokalne interesne skupine, obiskovalci, lokalni prebivalci itd).

NATREG-ov pristop vključevanja deležnikov poudarja obveščanje in vključevanje deležnikov v zgodnji fazi priprave načrtov, saj se s tem okrepi njihovo zaupanje v prihodnje dejavnosti. Vključevanje deležnikov je zahteven proces, pri katerem pogosto naletimo na raznorazne ovire, ki so največkrat povezane s pomanjkanjem veščin za sodelovanje, s težavami pri doseganju konsenza, s podaljševanjem načrtovalskega procesa zaradi vključitve deležnikov ter s povečanimi stroški. Pomembno je, da zagotovimo zastopanost vseh tistih, na katere bo določena odločitev posredno ali neposredno vplivala. Pomembna je identifikacija deležnikov, ki je mogoča le, ko je jasen celoten kontekst načrtovalskega procesa in jasno definiran namen, ki ga želimo z vključevanjem deležnikov doseči. Kadar deležniki nimajo jasne vloge ali ni gotovo, da lahko na odločitve vplivajo, njihova vključitev ni smiselna, saj lahko prinese le negativne učinke. Ko smo deležnike identificirali, moramo ugotoviti, kdaj in kako naj le-ti postanejo del participativnega procesa in kako njihovo sodelovanje najučinkoviteje vključiti v načrtovalski proces.

V Sloveniji še vedno velja, da je sodelovanje in vključevanje deležnikov (ne samo javnosti) zahtevna naloga. Eden izmed razlogov zakaj je temu tako je pomanjkanje razumevanja, zaupanja, znanja in

kulture tako na strani deležnikov kot tistih, ki odločitve sprejemajo. Določena tveganja moramo upoštevati že na začetku načrtovanja vključevanja deležnikov:

- politična volja in zavezanost – sta predpogoj za spoštovanje načel in pravil, brez te zavezanosti na najvišji ravni vključujočega procesa ni moč uspešno izvesti,
- dvomi o participaciji – med deležniki še vedno prevladuje nezaupanje in skepticizem,
- lokalni prebivalci kot šibka skupina – deležniki iz javnega in poslovnega sektorja so že uveljavljeni v procesih načrtovanja in sprejemanja odločitev, medtem ko se lokalni prebivalci s tem šele srečujejo. Če prebivalci niso organizirani v interesne skupine in nimajo svojih predstavnikov, je težko načrtovati sodelovanje velikega števila zainteresiranih posameznikov,
- jasni cilji in nameni s katerimi se izognemo nadrealističnim pričakovanjem deležnikov – v nasprotnem primeru lahko naletimo na velike težave in celo spore,
- zasebni interes je pogosto postavljen pred javni interes,
- pomanjkanje motivacije za sodelovanje – v primeru, da so intervali sodelovanja predolgi, lahko motivacija deležnikov pade,
- uravnotežena zastopanost deležnikov je prvi pogoj za učinkovito sodelovanje – identifikacija deležnikov, še posebej lokalnih prebivalcev, ki naj bi bili vključeni v proces sodelovanja, je zelo zahtevna naloga,
- skrbno upoštevanje želja deležnikov – pripombe in predloge deležnikov je potrebno preučiti in jih upoštevati, saj je v nasprotnem primeru sodelovanje deležnikov brez pomena.

V okviru projekta je potekalo več delavnic na katerih so deležniki oblikovali Vizijo Pohorje 2030, torej kakšno naj bo Pohorje čez 20 let. Vizija je bila julija 2012 predstavljena tudi ministru za kmetijstvo in okolje g. Bogoviču, ki je podprl nadaljnje aktivnosti za doseganje Vizije. Med drugim je podprl proces ustanavljanja Naravnega parka Pohorje in v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo tudi črpanje evropskih sredstev za namene vzpostavitve vstopnih točk v bodoči park.

Projekt NATREG se je prijavil na razpis za priznanje Naša Slovenija 2011, ki ga je tudi prejel. To priznanje podarja gibanje KULTURA-NATURA.SI, nevladno prostovoljno civilno gibanje, ki podpira, spodbuja, razvija in povezuje civilne pobude na področju raziskovanja, predstavljanja, varovanja, ohranjanja in uveljavljanja slovenske kulturne dediščine / krajine.

4.2 PROCES VKLJUČEVANJA JAVNOSTI V PROJEKT NATREG

Partnerji v projektu NATREG se zavedajo pomembnosti zgodnjega vključevanja in obveščanja vseh deležnikov, zato so tudi slovenski partnerji na pilotnem območju Pohorja vestno sledili glavnim ciljem vključevanja deležnikov na NATREG-ovih pilotnih območjih:

- dvigniti participativno kulturo na vseh NATREG-ovih pilotnih območjih – z obveščanjem in ozaveščanjem deležnikov, odprtjem posvetovalnih procesov ter z upoštevanjem mnenj in predlogov deležnikov pri načrtovanju upravljanja,
- pospešiti sodelovanje med sektorji v načrtovalskem procesu – z obveščanjem in vključevanjem deležnikov iz različnih sektorjev, ki skupaj razpravljajo o vprašanih in rešitvah glede upravljanja (za)varovanih območij,
- prispevati k spreminjanju praks – z razvijanjem partnerskih odnosov med javno upravo, zasebnim sektorjem in civilno družbo.

Zaradi velike površine območja in redke poseljenosti ter velikim številom različnim deležniških skupin, ki med seboj ne sodelujejo najbolj, je bil to kar izziv. V okviru projekta je bila izdelana NATREG platforma, ki je bila namenjena komunikaciji z deležniki v procesu priprave načrta upravljanja pilotnega območja Pohorja, povezovanju deležnikov na Pohorju ter spodbujanju sodelovanja deležnikov pri izvedbi razvojnih projektov na Pohorju.

Proces vključevanja deležnikov je bil sestavljen iz treh faz:

1. predhodno načrtovanje (identifikacija in analiza deležnikov),
2. zbiranje in analiza podatkov (zbiranje podatkov in identifikacija problemov, vrednotenje informacij o (za)varovanem območju, identifikacija različnih ovir, priložnosti, nevarnosti),
3. priprava osnutka načrta upravljanja (oblikovanje vizije in ciljev upravljanja, razvoj možnosti za doseganje vizije in ciljev ter priprava osnutka načrta upravljanja in akcijskega načrta).

Predhodno načrtovanje se je začelo z identifikacijo deležnikov, ki so jo naredili projekti partnerji sami s tehniko viharjenja možganov (ang. brainstorming). Pri tem so se vprašali katere so ciljne skupine za načrt upravljanja pilotnega območja Pohorje. Kot osnovo so uporabili tabelo, ki je prikazana na sliki 16.

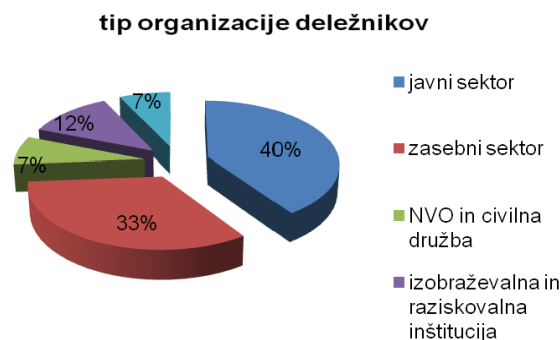
Javni sektor	Poslovni sektor	Civilna družba	Drugo
ministrstvo za okolje	nacionalna poslovna združenja	naravovarstvene in okoljske nevladne organizacije	raziskovalni zavodi
ministrstvo za kmetijstvo	glavni delodajalci	lastniki zemljišč	univerze
druga ministrstva	zasebni finančniki	sindikati	šole
regionalna vlada	mednarodna/nacionalna podjetja	mediji	izvedenci z drugih območij
lokalne oblasti	regionalna/ lokalna podjetja	lokalne interesne skupine	ustanove
lokalne javne agencije / službe	lokalna poslovna združenja	organizacije lokalnih skupnosti	vzgojne institucije
upravljavci zaščitenih območij	mala podjetja	obiskovalci	.....
agencije za regionalni razvoj	trgovci na drobno	lokalni prebivalci	
partnerska telesa	javna storitvena podjetja (npr. elektrika, telekom)	.....	
predstavniki kmetijskega sektorja	inženirji/izvajalci		
predstavniki gozdarskega sektorja	transportni operaterji/ oskrbovalci		
predstavniki turističnega sektorja	svetovalci		
prostorski načrtovalci	.....		
prometni načrtovalci			

Slika 16: Deležniki, ki so praviloma vključeni v vodenje (za)varovanega območja (Marega, M., Uratarič, N., 2011: str 8)

Analiza deležnikov je bila opravljena v dveh fazah. V prvi fazi so partnerji naredili bolj podrobno razporeditev deležnikov znotraj začrtanih ciljnih skupin. Ocenili so njihovo moč in interese. To jim je omogočilo, da so ugotovili, kateri deležniki imajo največji vpliv v upravljanju in največ interesov v vsem, kar se dogaja na Pohorju. V drugi fazi so partnerji pripravili anketo, ki so jo poslali vsem relevantnim deležnikom, jo objavili na spletni strani projekta, dostopna pa je bila tudi na izvedenih delavnicah. Namen ankete je bil definirati ključne deležnike, njihovo poslanstvo, pristojnosti, obstoječe dejavnosti in odstotek izvedencev, ki le-te izvajajo. Pridobili so mnenje o tem, kakšen učinek bo imel osnutek načrta upravljanja pilotnega območja Pohorje nanje ter kako lahko oni in njihove dejavnosti vplivajo na njegovo pripravo. Deležniki so prihajali iz različnih sektorjev, imeli so različne interese, vizije, načrte dela ipd. Obstajala pa je komponenta, ki je bila skupna vsem deležnikom in se je jasno pokazala tekom projekta. Prav vsi so se zavedali izrednosti Pohorja kot celote in pomembnosti ohranjanja le-tega. Izvajalci ankete so bili nad njo zadovoljni, saj so v tem obdobju dobili 42 vrnjenih vprašalnikov. V preglednici 13 in na sliki 17 lahko vidimo strukturo deležnikov, ki so izpolnili anketo.

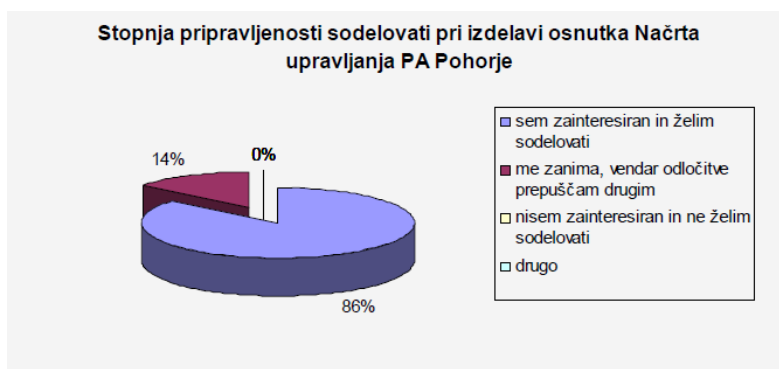
Preglednica 13: Tip organizacije iz katere prihajajo anketiranci (Smajić, Hodžić, 2010)

Tip organizacije	Število odgovorov	Delež
Javni sektor	17	40%
Zasebni sektor	14	33%
Nevladna organizacija in civilna družba	3	7%
Izobraževalna in raziskovalna institucija	5	12%
Drugo	3	7%

Slika 17: Tortni prikaz organizacij iz katerih prihajajo anketiranci (Smajić Hodžić, 2010: 10 str)

Največ anketirancev je prihajalo iz javnega sektorja. Vendar pa lahko trdimo, da odstotek anketirancev tako iz zasebnega sektorja, kot iz raznih društev in izobraževalnih institucij ni zanemarljiv. Pomembna ugotovitev ankete je bila, da si večina anketirancev (kar 86%, slika 18) želi aktivno sodelovati pri pripravi osnutka Načrta upravljanja tudi skozi udeležbo na dogodkih oz. delavnicah. Hkrati pa se zavedajo, da medsektorsko sodelovanje še ni na zeleni stopnji.

Slika 18: Grafični prikaz stopnje zainteresiranosti za sodelovanje pri pripravi osnutka Načrta upravljanja PA Pohorje (Smajić Hodžić, 2010: 16 str)

V fazi zbiranja podatkov so bile pozimi 2009 in pomladi 2010 organizirane tri uvodne regionalne delavnice v občinah:

- Ribnica na Pohorju – delavnica Razvojne priložnosti Zahodnega Pohorja,
- Ruše – delavnica Razvojne priložnosti Vzhodnega Pohorja,
- Zreče – delavnica Razvojne priložnost Južnega Pohorja.

Glavni cilji delavnic so bili:

- seznaniti deležnike na območju Pohorja o projektu NATREG in projektnih aktivnostih,
- seznanitev deležnikov z dobrimi praksami upravljanja z (za)varovanimi območji v Sloveniji in tujini,

- izmenjava izkušenj in mnenj s področja skladnega regionalnega razvoja, razvoja podeželja in turizma,
- povabilo deležnikov k sodelovanju v projektu.

V osnovi so na vsaki delavnici (slika 19) potekale predstavitve o projektu NATREG. Predstavljena je bila tudi Strategija prostorskega razvoja Slovenije s poudarkom na območju Pohorja. Poseben poudarek je bil na povezovanju občin, kar so predstavili na različnih projektih, ki so že bili izvedeni v Sloveniji. Predstavljeni so bili tudi ostali projekti, ki so že bili izvedeni oz. bi jih občine na področju Pohorja rade uresničile. Kot primer dobre prakse je bil podan narodni park Bavarski gozd, z namenom prikazati uspešno povezovanje regije in parka v luči turizma in naravovarstva. Narodni park Bavarski gozd lahko primerjamo s Pohorjem, saj je primerljiv po geološki zgradbi, vegetaciji in zgodovini. Glavna razlika, ki olajšuje opravljanje parka je lastništvo, saj je v celoti v lasti dežele Bavarske. Na vseh treh organiziranih delavnicah se je zbralo 105 udeležencev.

Slika 19: Udeleženci na regionalni delavnici (NATREG, 2010)

Organiziranih je bilo tudi 20 sestankov z deležniki, ki dobro poznajo to območje in imajo veliko znanja, potrebnega za kakovostno pripravo osnutka načrta.

Junija 2010 so bile organizirane štiri sektorske SWOT (analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti) delavnice. Deležniki so prihajali iz treh najpomembnejših sektorjev na tem območju:

- turizma (SWOT delavnica turizem Zreče, SWOT delavnica turizem Bolfenk),
- kmetijstva (SWOT delavnica kmetijstvo) in
- gozdarstva (SWOT delavnica gozdarstvo).

Skupno se je štirih SWOT delavnic udeležilo 62 deležnikov, ki so identificirali glavne prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti območja. Po zaključku teh delavnic so se zbrali vsi dejavniki, ki so jih udeleženci označili kot najpomembnejše v posameznih sektorjih (rezultati SWOT analize) in jih uporabili kot osnovo za skupno SWOT delavnico.

Skupna SWOT delavnica je potekala oktobra 2010. Na njej se je že izoblikovala vizija Pohorje 2030. Delavnica je pomenila nov korak v procesu sodelovanja deležnikov in zainteresirane javnosti pri pripravi osnutka načrta upravljanja pilotnega območja Pohorja. Na delavnici so bili predstavniki različnih sektorjev obveščeni o dosedanjem procesu in rezultatih, nato pa so se razdelili v skupine in skupno SWOT analizo dopolnili ter ji dodali nove poglede. Novo oblikovani nabor prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti so tudi rangirali po pomembnosti. Tako so prišli do spoznanja, da je največja prednost Pohorja bogata kulturna in tehnična dediščina, domače obrti ter naravne danosti in naravno bogastvo. Slabost je predvsem nezadostno povezovanje in sodelovanje med turističnimi ponudniki, prav tako ni celovite razvojne strategije in vizije razvoja turistične dejavnosti. Priložnosti so predvsem na področju bio oz. zelenega turizma (bio prehrana, eko zrak, trend aktivnega preživljanja počitnic, itd.). Nevarnost predstavlja sektorska neuskkljenost na lokalni in državni ravni, slabo delovanje resorjev na državni ravni ter množičen turizem. Ta delavnica je ob prizadevnem in ustvarjalnem delovanju udeležencev v celoti dosegla svoj namen. Pomemben vidik delavnice je bil tudi v skupnem in povezanem delu predstavnikov različnih sektorjev oz. deležniških skupin. Prav ta vidik je v Sloveniji še vedno slabo razvit, kar ovira razvoj demokratične kulture v naši družbi. Vendar pa ta delavnica predstavlja primer dobre prakse in zato še pomembnejši prispevek k dvigu participativne kulture.

Tretja faza procesa vključevanja deležnikov, priprava osnutka načrta upravljanja, se je začela z oblikovanjem vizije Pohorje 2030, katere osrednjo misel lahko vidimo na sliki 20.

Naše lepo, zeleno Pohorje je takšno, kot je bilo nekoč ... Pa vendar je tako zelo drugačno! V naravnem parku Pohorje skrbno ohranjamo dediščino gozdov, pohorskih ljudi in narave ter hkrati ustvarjamo nove možnosti za razvoj krajine in boljše življenje domačinov. Sodobne družinske kmetije so usmerjene v ekološko kmetovanje in skupaj s turističnimi središči v sonaravni turizem. Naši domači naravni viiri in naše delo so osnova za našo prihodnost. Skrbimo za okolju prijazen promet ter skladno umestitev gospodarskih dejavnosti in pripadajoče infrastrukture.

... Vse je eno z naravo, vse poje isto pesem z neštetimi ubranimi glasovi - pesem o starem in novem, ki se spoštujeta in dopolnjujeta...

Slika 20: Osrednja misel vizije Pohorje 2030 (Lešnik Štuhec, T. 2011: str 11)

Oblikovanju vizije je sledila določitev nabora ciljev za njeno uresničevanje. Določanje ciljev je bilo sestavljeno iz dveh faz. V prvi fazi se je njihovega določevanja lotila projektna skupina s tehniko

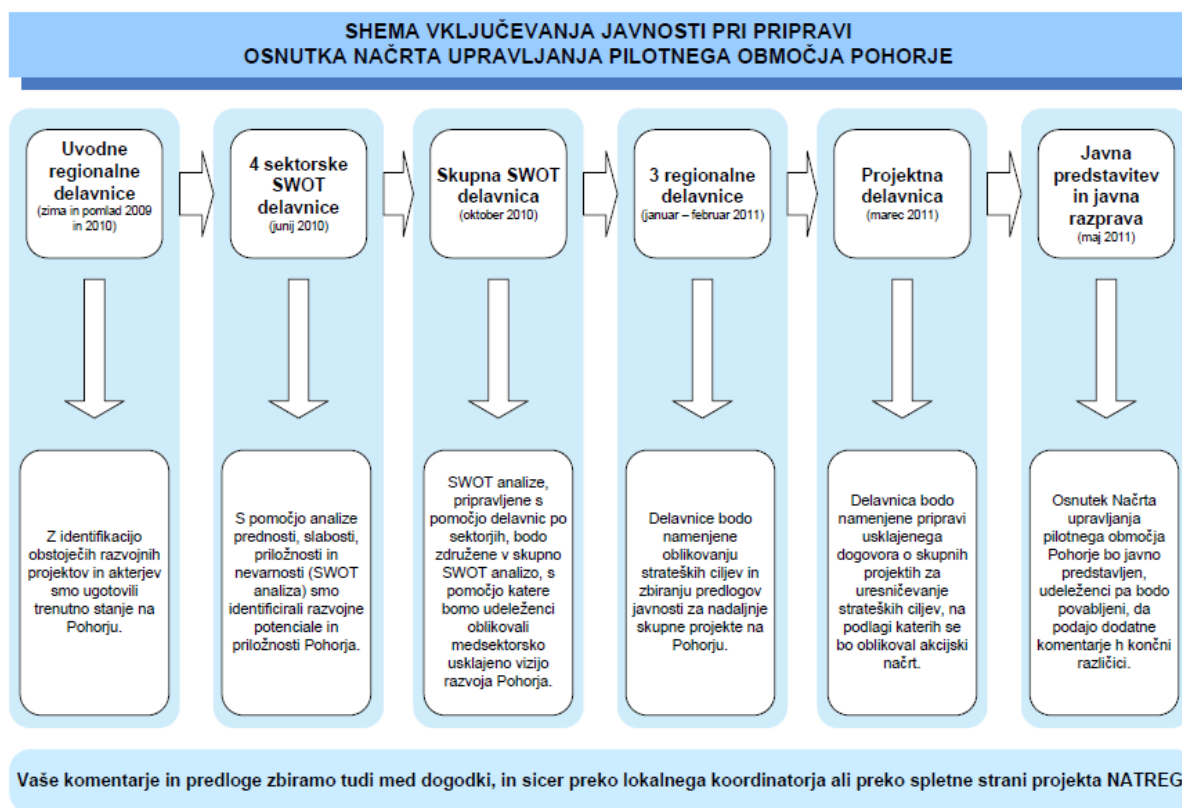
viharjenja možganov, pri čemer so upoštevali rezultate SWOT analize in vizijo Pohorje 2030 ter uporabili vso strokovno znanje o območju.

V drugi fazi določanja ciljev so bile v začetku leta 2011 organizirane tri regionalne delavnice v Slovenj Gradcu, Zrečah in Slovenski Bistrici. Vse tri delavnice so potekale na enak način. Prisotni so se razdelili v skupine in razpravljali o predlaganih strateških in operativnih ciljnih pilotnega območja Pohorja. Skupinsko delo se je nadaljevalo z zbiranjem predlogov aktivnosti za oblikovanje projektov na Pohorju, s katerimi bi prispevali k zastavljenim ciljem ter tako ohranjali dediščino pohorskih ljudi, narave in tako nudili možnosti za razvoj in boljše življenje domačinov.

Aprila 2011 je v Mariboru potekala delavnica z naslovom Oblikovanje skupnih projektov na Pohorju, ki bodo prispevali k uresničevanju vizije Pohorje 2030. Namen delavnice je bil predstaviti rezultate treh uvodnih regionalnih delavnic, predstaviti končen predlog ciljev za pilotno območje Pohorje, poiskati medsebojna sodelovanja med idejami za skupne aktivnosti na Pohorju, določiti nosilce prihodnjih projektov ter zastaviti nadaljnje korake, ki bodo vodili k njihovi uresnitvi. Udeleženci so se razdelili v skupine. V skupinah je nastalo 10 konkretnih idej za skupne projekte, ki so se nato predstavili ostalim skupinam. Za vsak projekt so se udeleženci odločili ali ga podpirajo, ne podpirajo ter bi ga podprli, če... Prišli so do ugotovitev, da so idejam naklonjeni. Največ zadržkov so imeli pri projektu na področju prometne infrastrukture, saj se bojijo povečanja prometa. Na delavnici so prišli do ugotovitev, kateri projekti imajo podporo in na kakšen način jih je potrebno nadgraditi, izboljšati ali prilagoditi, da bodo dejansko sprejemljivi za najširšo javnost in da bodo ob podpori prebivalce Pohorja tudi realizirani.

Junija 2011 je bil v Mariboru organiziran sklepni dogodek projekta NATREG v Sloveniji. Predstavljeni so bili rezultati projekta na ravni Slovenije in pilotnega območja Pohorje ter na ravni celotnega projekta. Poudarjen je bil pomen vključevanja deležnikov v načrtovalske procese. Veliko zanimanja s strani publike je bila deležna predstavitev študije vizije razvoja zelene ponudbe turističnega območja Pohorja, ki je prisotne popeljala v leto 2030. Po predstavitvah je bila izvedena delavnica v kateri so povprašali deležnike o njihovem mnenju o uporabnosti in učinkovitosti rezultatov projekta NATREG. Projekt je bil z njihove strani ocenjen kot zelo pozitiven, saj je bilo zbranih veliko dobrih idej, okrepilo se je sodelovanje med različnimi organizacijami in posamezniki na Pohorju, proces je bil dobro voden in deležniki so lahko intenzivno sooblikovali Načrt upravljanja. Udeležencem se zdi pomembno, da se sodelovanje na Pohorju še naprej krepi in da se platforma NATREG se naprej vzdržuje in uporablja.

Shema vključevanja javnosti pri pripravi osnutka načrta upravljanja pilotnega območja Pohorje je predstavljena na sliki 21.

**Slika 21: Shema vključevanja javnosti pri pripravi osnutka načrta upravljanja pilotnega območja Pohorje
(NATREG, 2009)**

Skupno je bilo v okviru projekta NATREG organiziranih kar:

- 17 delavnic in
- 38 sestankov z deležniki.

Za podatke o številu aktivnih udeležencev smo povprašali g. Gregorja Daneva, vodjo projekta NATREG. Skupno število aktivnih udeležencev glede na kategorijo je bilo:

- 65 predstavnikov zasebnih podjetij,
- 112 predstavnikov javnih zavodov, univerz, ministrstev, ipd.,
- 168 ostalih udeležencev (prebivalci, društva).

Udeležba na spletni platformi NATREG je glede na različne IP naslove večja od 15000 (v obdobju od 1.2.2011 do 1.8.2011).

Po podatkih direktorice REC-a, ga. Milene Marega, so bili z odzivom javnosti nad projekt zelo zadovoljni, saj so bile vse organizirane delavnice številčno dobro zastopane, sam projekt pa je bil dobro oglaševan. Edina pomanjkljivost je bila ta, da so bili udeleženci bolj predstavniki raznih institucij, medtem ko so zainteresirani posamezniki oz. navadni občani manjkali. Če bi imeli na voljo

več denarnih sredstev in več časa, bi se bolj približali ljudem v njihovih neposrednih okoljih. Še posebej bi se posvetili motiviranju posameznikov, kmetovalcev, obrtnikov ipd., da bi se udeležili delavnic ali pa bi jim na kakšen drugačen način omogočili posredovanje mnenj in predlogov. Če bi delavnice organizirali danes, bi jih organizirali večje število za manjše skupine, še posebej na terenu. Tako bi dosegli več ljudi, ki imajo morebiti zadržke peljati se na delavnico daleč od svojega kraja in razpravljati v veliki skupini (neznanih) ljudi.

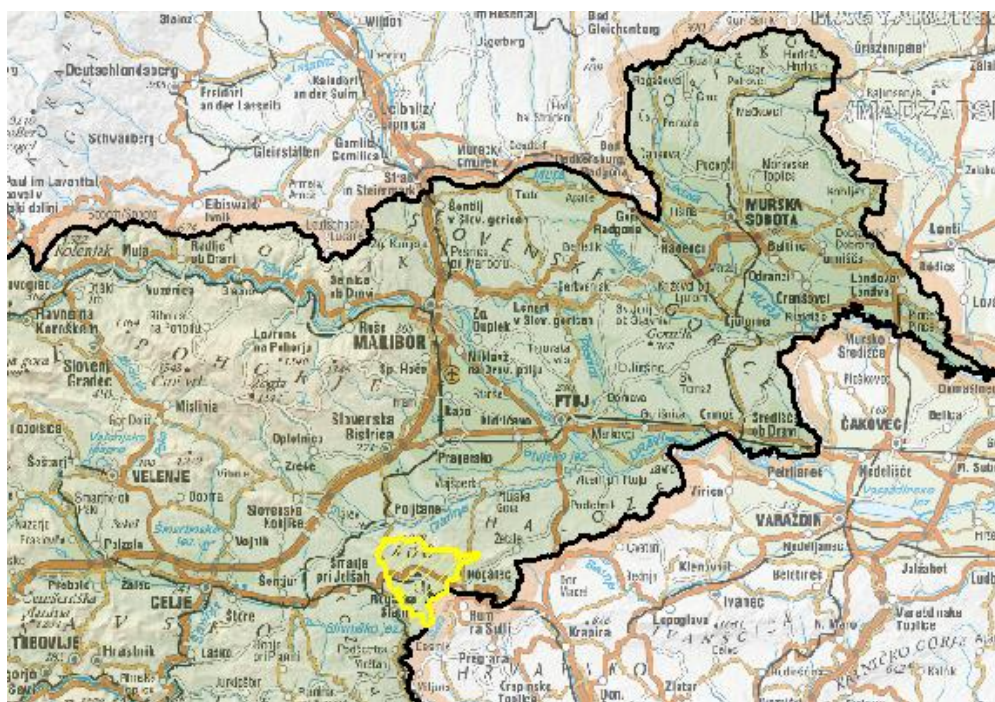
Za potrebe diplomske naloge smo večino podatkov o projektu pridobili na spletni platformi NATREG. Izdelana je zelo pregledno in ti resnično ponudi odličen pogled na potek projekta, že s samim prebiranjem objavljenih dokumentov. Platforma je tekoče vzdrževana, tako da lahko spremljamo kako se začenja vizija projekta počasi uresničevati. Tekom projekta so se vodilni partnerji zelo potrudili in zavzemali za vključitev čim večjega števila deležnikov v projekt. Ti so lahko sodelovali v različnih delavnicah, kjer so imeli možnost izražanja svojega mnenja in pogledov na Pohorje. Če se katere delavnice niso mogli udeležiti, so lahko mnenje sporočili preko platforme. Presenetljivo je veliko število izvedenih delavnic, saj je sicer še vedno v navadi, da deležniki nimajo toliko možnosti sodelovanja v projektih. Na delavnicah je bila ponujena možnost sodelovanja lokalnim prebivalcem, a se ti žal niso odzvali v velikem številu. Naše mnenje je, da bi jih tudi z večjim številom izvedenih delavnic težko privabili k sodelovanju. Verjetno prebivalci niso dovolj ozaveščeni o področju urejanja prostora, da bi se zavedali pomena aktivnega sodelovanja oziroma ne prihajajo iz sektorjev (turizem, gozdarstvo, kmetijstvo) na katere ima Pohorje velik vpliv, oziroma preprosto niso vedeli, da projekt poteka. Pozitivno je, da je z NATREG-om Pohorje dobilo celostno raziskavo, v kateri so bila zbrana temeljna znanja deležnikov o območju. Upamo, da se bodo posledice NATREG-a še dolgo čutile in da se bodo izvedli vsi cilji, ki so si jih tekom projekta zastavili in bo Pohorje zaživelo v novi luči.

5 VKLJUČEVANJE JAVNOSTI V IZDELAVO OBČINSKEGA PROSTORSKEGA NAČRTA OBČINE ROGAŠKA SLATINA

5.1 OBČINA ROGAŠKA SLATINA

Rogaška Slatina je postala samostojna občina leta 1994, ko se je odcepila od občine Šmarje pri Jelšah. Leži (slika 22) v vzhodni Sloveniji in združuje tri krajevne skupnosti: Rogaško Slatino, Kostrivnico in Sv. Florijan. Na severu meji na občine Poljčane, Makole in Majšperk, na vzhodu na Rogatec in Republiko Hrvaško, na jugu na Podčetrtek in na zahodu na občino Šmarje pri Jelšah. Razprostira se po treh dolinah, ki jih obdajajo Boč, Plešivec, Donačka gora in drugo gorovje. Površina občine znaša 71,5 km². Njeno ozemlje je razdeljeno na 24 katastrskih občin. Dne 1.7.2011 je imela občina 11.004 prebivalcev.

Slika 22: Lega Občine Rogaška Slatina (Atlas okolja, 2012)

V grbu občine Rogaška Slatina je upodobljen krilati konj Pegaz (slika 23), ki izhaja iz legende o nastanku rogaškega vreleca. Legenda pravi, da je bog Apolon Pegazu naročil, naj na mestu blizu Rogatca in cerkve Sv. Križa udari s kopitom in tako odpre Roitschocrene, rogaški vrelec. Zgodba je podobna legendi iz grške mitologije, kjer je Pegaz z udarcem kopita odprl vrelec Hippocrene. V rogaški legendi pa Apolon pravi: »Tu, kjer stojiš, je vir zdravja in resnična božja moč. Namesto Hippocrene pij Roitschocrene rogaški vrelec, ki je pred teboj.«

Slika 23: Krilati konj Pegaz v grbu Občine Rogaska Slatina (Vardjan, 2004: str 8)

Rogaška Slatina je zelo znan zdraviliški kraj z bogato zgodovino (slika 24). Rogaški vrelec so bili poznani že v antiki. V srednjem veku je bil glavni vrelec obdan s kamnito ograjo z napisom Za bolnike sem obdal z zidom. Čudežno rogaško vodo so prvi analizirali alkimisti v 16. stoletju. Sredi 17. stoletja je s pitjem vode čudežno ozdravel hrvaški ban grof Peter Zrinjski in glas o čudežni ozdravitvi ponesel v svet. Rogaška mineralna voda je kmalu za tem postala tržno blago. V začetku 19. stoletja so posest okoli vrelcev odkupili štajerski deželni stanovi pod vodstvom deželnega glavarja grofa Attemsa in ustanovili Zdravilišče Rogaska Slatina. Sredi 19. stoletja je Rogaška Slatina postala najpomembnejši letoviški kraj v južnem delu Habsburške monarhije. Tukaj se je srečevala štajerska, kranjska, furlanska, hrvaška, madžarska in balkanska elita, hkrati pa je bila tretji največji svetovni dobavitelj mineralne vode. Leta 1904 je bila odprta železnica in kraj je postal lažje dosegljiv. Po drugi svetovni vojni je malo manjkalo, da bi zdravilišče opustili ali celo uničili. Močnejši so bili tisti, ki so zagovarjali zdravstveno rehabilitacijo, še posebno za vojne udeležence in invalide. Tudi po zaslugi takratnega vplivnega politika Borisa Kidriča je leta 1946 zdravilišče dobilo novo upravo in delovalo v skromnih razmerah. Počasi je dozorelo spoznanje, da lahko Rogaška Slatina koristi zdravju in rekreaciji, kar je vzpodbudilo izdatnejša vlaganja.

Slika 24: Panoramski pogled na zdraviliško jedro Rogaske Slatine (Utenkar, Mlacović, 2009: str 3)

Pomembno vlogo v Rogaški Slatini ima tudi steklarstvo. Leta 1926 je Viljem Abel zgradil steklarno pri Svetem Križu, današnja Steklarno Rogaška. Ta je z izjemnim uspehom in proizvodnjo začela leta 1927. Tedaj je prebivalstvo začelo naglo rasti in se je do danes podeseterilo. V zadnjem desetletju so pomembnejšo vlogo dobili tudi gradbeništvo, proizvodnja kozmetike in trgovina. Osrednji in največji kulturni spomenik je Zdraviliški dom s kristalno dvorano. Tukaj se organizirajo razni koncertni in drugi dogodki, med katerimi je najbolj znan Anin ples.

V občini se je v zadnjih letih marsikaj postorilo, kar dajejo vedeti tudi razna priznanja in statusi, ki jih je občina pridobila. Tako je občina Rogaška Slatina:

- leta 2008 prejela status Občina po meri invalidov,
- leta 2008 prejela srebrno medaljo na mednarodnem tekmovanju Entente Florale v urejenosti okolja (slika 25) in hkrati pridobila tudi posebno priznanje za skrb za ljudi s posebnimi potrebami ter
- najlepši zdraviliški kraj leta 2011.

Slika 25: Srebrna plaketa Entente Florale 2008

5.2 PREDSTAVITEV OBČINSKEGA PROSTORSKEGA NAČRTA OBČINE ROGAŠKA SLATINA

Občina Rogaška Slatina je leta 2004 pristopila k izdelavi Strategije prostorskega razvoja Občine Rogaška Slatina in nato še leta 2006 Prostorskega reda Občine Rogaška Slatina v skladu z ZUreP-1. Po spremembi zakonodaje leta 2007, je občina sprejela Sklep o nadaljevanju in dokončanju postopkov za sprejem OPN.

OPN je prostorski načrt nove generacije, ki se izdeluje za celotno Občino Rogaška Slatina in izhaja iz do sedaj veljavnih prostorskih načrtov občine, temeljitih in ažurnih analizah, vrednotenjih prostora, analizah potreb občanov, pravnih oseb in usmeritev nosilcev urejanja prostora. Občina se je na izdelavo OPN pripravljala več let, kar je posledica dvakratne spremembe zakonodaje. Postopek priprave OPN je bil maja 2012 v fazi sprejema predloga OPN in čakanja mnenja ministrstva za prostor.

Vsebina OPN se ravna po določbah ZPNačrt (2007) in po določbah Pravilnika o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij (2007). OPN je tako sestavljen iz dveh delov: strateškega in izvedbenega. Občina skupaj sprejema oba dela OPN. Strateški del OPN določa:

- izhodišča, cilje in zasnovo prostorskega razvoja občine (slika 26),
- usmeritve za razvoj v krajini,
- usmeritve za določitev namenske rabe zemljišč in prostorske izvedbene pogoje,
- zasnovo gospodarske javne infrastrukture (v nadaljevanju GJI) lokalnega pomena,
- območja naselij in
- območja razpršene poselitve.

Strateški del mora biti usklajen s strategijo prostorskega razvoja Slovenije. Usmeritve iz strateškega dela se izražajo v izvedbenem delu, ki natančneje določa:

- območja namenske rabe prostora,
- prostorske izvedbene pogoje in
- območja, za katera se pripravi občinski podrobni prostorski načrt (v nadaljevanju OPPN).

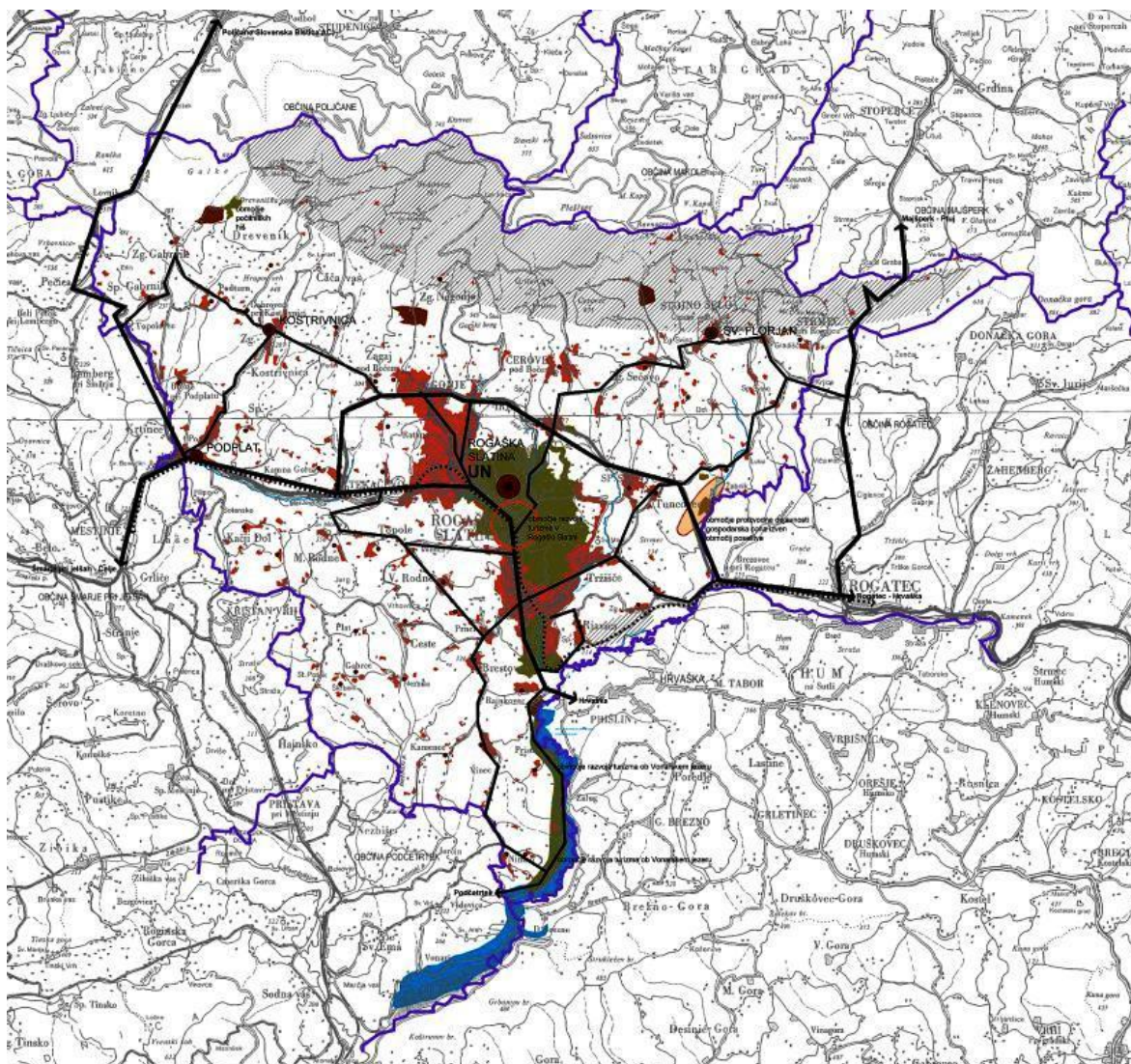
V izvedbenem delu so tudi konkretno določeni pogoji za gradnjo objektov in drugih posegov v prostor ter predstavlja podlago za pridobitev gradbenega dovoljenja. Po sprejetju odloka OPN bo na celotnem območju Občine Rogaška Slatina začel veljati enoten prostorski izvedbeni akt. Nadomestil bo prostorske ureditvene pogoje stare skoraj 20 let, ki so bili pripravljene za nekoč skupno občino Šmarje pri Jelšah.

Grafični del izvedbenega dela vsebuje:

- pregledno karto občine z razdelitvijo na liste,
- pregledno karto občine s prikazom osnovne namenske rabe in ključnih omrežij GJI,
- prikaz območij enot urejanja prostora, osnovne oz. podrobnejše namenske rabe prostora in prikaz prostorskih izvedbenih pogojev,
- prikaz območij enot urejanja prostora in GJI,

- prikaz območij enot urejanja prostora in OPPN,
- legendo.

Slika 26: Prikaz zasnove prostorskega razvoja občine, kot ga določa strateški del OPN

V dosedanjih planskih aktih Rogaške Slatine so bila območja cest, železnice in celinskih voda neustrezno določena kot območja kmetijskih, gozdnih in tudi stavbnih zemljišč. S sprejemom OPN se bo stanje uredilo po dejanski rabi v prostoru.

Predlog OPN kot enega izmed glavnih ciljev podaja zaustavitev obstoječe razpršene gradnje, ki se je v zadnjih nekaj desetletjih razširila po celotnem območju občine. Čeprav je razpršena gradnja vedno bila tipična za ta del Slovenije, je v zadnjih desetletjih ta pojav posegel v tipiko krajine. Skladno z zakonodajo s področja urejanja prostora se prepoznana razpršena gradnja zajezi in prikaže kot fondus stavb, ne pa kot območje z namensko rabo, ki bi omogočila nadaljnjo pozidavo krajine s širitvijo razpršene gradnje. Poleg razpršene gradnje je na celotnem območju občine prisotna tudi razpršena poselitev, ki predstavlja kvaliteto kulturne krajine z zaselki in samotnimi kmetijami. V sedaj veljavnih

prostorskih aktih so nekateri zaselki prikazani kot območja naselij, a predlog OPN jih prepoznava kot razpršeno poselitev. Območja razpršene poselitve se bodo večinoma urejala z OPPN, kar bo omogočilo nadzorovano gradnjo in ureditve GJI.

Znotraj veljavne urbanistične zasnove, ki je sestavni del sedaj veljavnega planskega akta, se nahajajo tudi kmetijska zemljišča in gozd, čeprav so z urbanistično zasnovo bila območja namenjena za npr. stanovanjsko gradnjo. Prišlo je tudi do situacij, ko so v planskih dokumentih v ozkih območjih med cesto in železnico ostajala kmetijska zemljišča, ostajala so tudi v samem središču zdravilišča. Pobuda občine je, da se vsa kmetijska zemljišča in gozd znotraj območja naselja ukinejo oz. prekvalificirajo. Večina teh zemljišč naj bi se prekvalificirala v zeleni sistem, območja za šport in rekreacijo ter v območja za namen turizma. Z odločitvijo občine, da zaustavi trend razpršene gradnje izven območij naselij, se bo potreba po stavbnih zemljiščih znotraj naselij še dodatno povečala.

Cilj občine je še dodatno izboljšati turistično ponudbo, katere osrednji del predstavlja zdravilišče, ki ima status kulturnega spomenika. Zgraditi nameravajo avtokamp, povečati nastanitvene kapacitete, izboljšati kongresni turizem, urediti turistične in kolesarske poti v občini ter razviti pohodništvo in rekreacijo v krajini. Na področju kmetijstva je potrebno razviti dopolnilne dejavnosti na kmetijah v povezavi s turizmom. Pomembno je, da se turizem razvija tudi ob meji s Hrvaško v smeri proti Podčetrtku, kjer naj bi ponovno naredili umetno akumulacijsko jezero na reki Sotli, Vonarsko jezero. Vonarsko jezero je bilo umetno narejeno že leta 1980 z izgradnjo pregrade Vonarje na njegovem južnem delu. Pregrada je bila zgrajena tudi na severnem delu jezera, z namenom preprečitve zamočvirjenja zgornjega dela doline. Zaradi neustrezne kvalitete vode reke Sotle, k čemur je prispeval nizek pretok v sušni dobi, je bila leta 1988 akumulacija izpraznjena. Ob jezeru je predvidena ureditev športno-turistične infrastrukture. Ker je turizem osnovno gonilo razvoja občine, je potrebno kulturno krajino še posebej varovati, saj je sestavni del turistične ponudbe. Kot smo že omenili se bo raba kmetijskih in gozdnih površin znotraj naselja Rogaška Slatina spremenila v zeleni sistem z višjo dodano vrednostjo, kjer pa se lahko s posebnim režimom urejanja ohrani sedanja kmetijska raba, ki je podrejena turistični. Ta območja predstavljajo strateško rezervo zdravilišča. Pri razvijanju turističnih dejavnosti je potrebno usklajevanje interesov ter upoštevanje prostorskih, okoljskih, družbenih in ekonomskih posledic posegov.

Za OPN je bila potrebna izdelava okoljskega poročila. Ugotovili so, da je tako izvedbeni del kot strateški del OPN Rogaška Slatina, ob upoštevanju omilitvenih ukrepov, sprejemljiv.

Javno razgrnitev so na Občini Rogaška Slatina organizirali dvakrat. Prvič med 30.6.2008 in 15.8.2008, ko je bil javno razgrnjen dopolnjen osnutek OPN. Med tem časom so bile organizirane tri javne obravnave v vseh treh krajevnih skupnostih: Rogaška Slatina, Kostrivnica in Sv. Florijan. Javno

obravnavo v krajevni skupnosti Rogaška Slatina je obiskalo 43 občanov. S tako obiskanostjo so bili na občini zadovoljni, saj se je v preteklosti tudi dogajalo, da na kakšno javno obravnavo ni prišel nihče. Slabše sta bili obiskani javni obravnavi v ostalih dveh krajevnih skupnostih, saj je bilo na vsaki javni obravnavi 10 udeležencev. Bilo bi jih še manj, a so prisotni svetniki povabili kakšnega znanca in je tako število udeležencev nekoliko narastlo. Na občini so povedali, da v zvezi s samim OPN niso prejeli nobenih pripomb. Dobili so le pripombe, ki se tičejo prometnih ureditev, ki pa se ne urejajo z OPN. Vsebina OPN je bila po javni razgrnitvi spremenjena in dopolnjena, predvsem zaradi dopoljenih usmeritev nosilcev urejanja prostora. Občani Rogaške Slatine so bili o javnih razgrnitvah in obravnava obveščeni preko radia Štajerski val, Rogaških novic ter preko spletne strani občine (<http://www.rogaska-slatina.si/>). Razlog za majhno udeležbo javnosti na javnih razgrnitvah občina pripisuje premajhnemu interesu občanov. Več pripomb pričakujejo za predvidene OPPN, s katerim se podrobneje načrtujejo prostorske ureditve lokalnega pomena, na območjih, ki jih določa OPN. Ločeno od javne razgrnitve dopoljenega OPN je bila organizirana javna razgrnitev okoljskega poročila. Organizirana je bila med 13.3.2009 in 13.4.2009. Na okoljsko poročilo prav tako ni bilo podanih pripomb občanov.

5.3 ANALIZA PODROČJA UREJANJA PROSTORA NA PODLAGI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

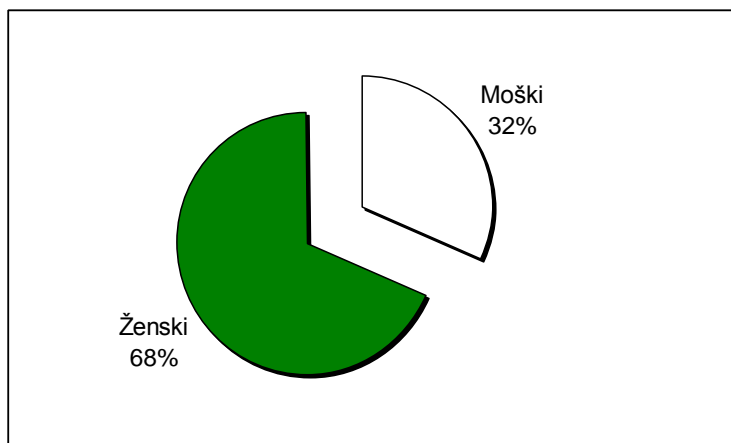
V okviru diplomske naloge smo se odločili, da med občani Rogaške Slatine izvedemo anketo (priloga A). Z njo smo želeli ugotoviti koliko so Slatinčani seznanjeni s postopki urejanja prostora in v kolikšni meri so pripravljeni pri urejanju le-tega sodelovati. Da bi pridobili čim večje število neodvisnih odgovorov, smo poskušali zajeti različne starostne skupine. Anketa je bila izvedena maja 2012.

Anketni vprašalnik je bil povsem anonimen in izveden le za potrebe diplomske naloge. Anketa je bila razdeljena na dva dela in skupno obsegala 21 vprašanj. Vprašanja so bila:

- odprtega tipa – anketiranci so nanje odgovarjali pisno brez vnaprej ponujenih možnosti, v naši anketi so bila 3 vprašanja odprtega tipa,
- zaprtega tipa – anketiranec nanje odgovori tako, da izbere enega ali več odgovorov izmed ponujenih, anketa je obsegala 11 vprašanj zaprtega tipa,
- pol odprtega tipa – so vprašanja, ki so sestavljena iz elementov zaprtega in odprtega tipa, bistven del so vnaprej ponujene možnosti odgovorov, vključujejo pa tudi možnost drugo, ki omogoča anketirancem pisni odgovor. Takšnih vprašanj je bilo v anketi 7.

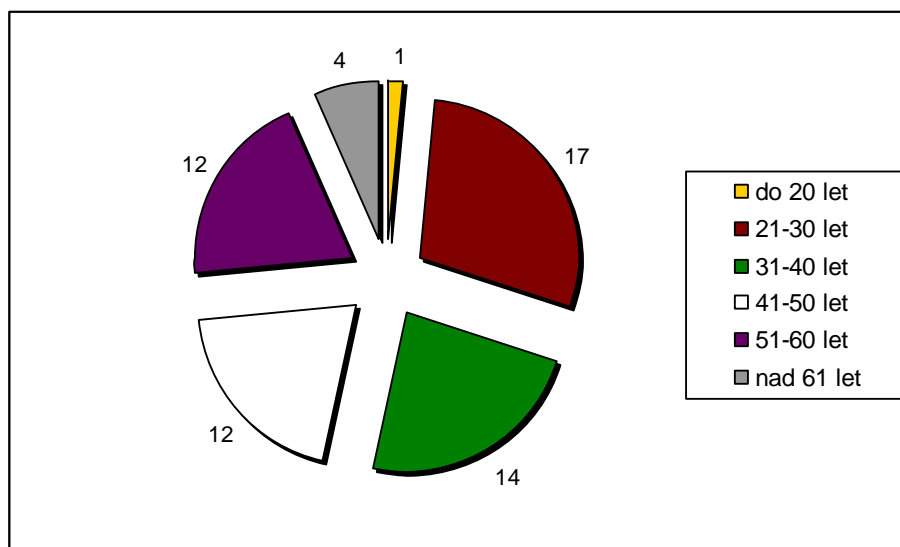
Prvi del ankete je obsegal 11 vprašanj, ki so se nanašala na urejanje prostora na splošno (kaj za občane pomeni urejen prostor, ali poznajo ZPNačrt, kje dobijo informacije o dogajanju na področju urejanja prostora, so že bili na kakšni javni obravnavi ali javni razgrnitvi prostorskega načrta, na koga se obrnejo, če imajo kakšno vprašanje v zvezi z urejanjem prostora, ipd.). Drugi del ankete pa je obsegal 9 vprašanj, ki so se nanašala na OPN Občine Rogaška Slatina in na počutje anketirancev v občini.

Anketni vzorec je obsegal 60 občanov. Od tega je bilo 19 predstavnikov moškega spola (32 %) in 41 predstavnic ženskega spola (68 %). Želeli smo, da bi bilo število moških in žensk v anketi približno enako, a so bili moški manj zainteresirani za izpolnitev ankete, kar je privedlo do te razlike. Spolna struktura anketirancev je predstavljena v grafikonu 1.

Grafikon 1: Spolna struktura anketiranih

Starost anketirancev se je gibala med 18 in 81 let (grafikon 2). Največ zainteresiranih reševalcev ankete je prihajalo iz starostne skupine 21 do 30 let (17 anketirancev), saj so takoj izrazili pripravljenost, da odgovorijo na anketna vprašanja. Povprečna starost je bila 40,8 let.

Grafikon 2: Starostna struktura anketirancev

20 anketirancev je imelo VI. stopnjo izobrazbe ali več, 39 končano srednjo šolo, izmed katerih 3 pravkar zaključujejo fakulteto, ena anketiranka pa zaključuje srednjo šolo.

Vprašanje 1: Kaj za Vas pomeni urejen prostor?

Prvo vprašanje je bilo odprtega tipa in nanj smo pridobili predvsem dve vrsti odgovora. Večinoma so ljudje odgovarjali, da za njih pomeni urejen prostor red in čistočo, urejene zelenice in okolico, urejeno infrastrukturo, vodovod, kanalizacijo, čistilne naprave, ločeno zbiranje odpadkov in urejene cestne povezave. Rečemo lahko, da razumejo urejen prostor v dobesednem pomenu besedne zveze. Druga

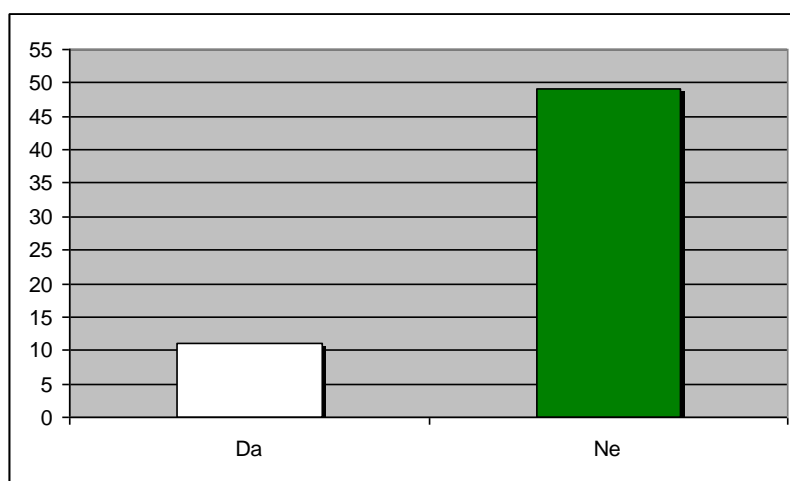
vrsta odgovora pa se je nanašala na kakovost bivanja, ki jim ga urejen prostor omogoča, na prijetno počutje, notranji mir in osebno zadovoljstvo ter udobnost. Torej za njih urejen prostor zagotavlja vse potrebne sestavine za lagodno in kvalitetno bivanje v okolju kjer živijo. To je bilo tudi vprašanje, ki je anketirancem predstavljalo največ težav, saj so morali kar dobro premisliti, kaj jim urejen prostor pomeni.

Vprašanje 2: Kdo po Vašem mnenju odloča o urejanju in posegih v prostor?

Tudi drugo vprašanje je bilo odprtega tipa. Večina anketirancev je podala več odgovorov. Kar 71 % jih je odgovorilo občina, občinski svet, sledila je država (29 % vseh anketirancev) ter družba oz. ljudje sami (23 % vseh anketirancev). Urbanisti oz. strokovnjaki s področja urejanja prostora so bili odgovor 21 % anketirancev, medtem ko je manj kot 5% vseh anketirancev odgovorilo upravna enota in krajevna skupnost.

Vprašanje 3: Ali poznate Zakon o prostorskem načrtovanju?

Ker smo občane v nadaljevanju ankete postavili vprašanja, ki se nanašajo na občinski prostorski načrt, nas je zanimalo, ali poznajo Zakon o prostorskem načrtovanju, ki določa izdelavo in sprejem OPN. Kot je razvidno iz grafikona 3, je 11 anketirancev odgovorilo, da zakon poznajo. Dva od njih vesta, da obstaja, njegove vsebine pa ne poznata.

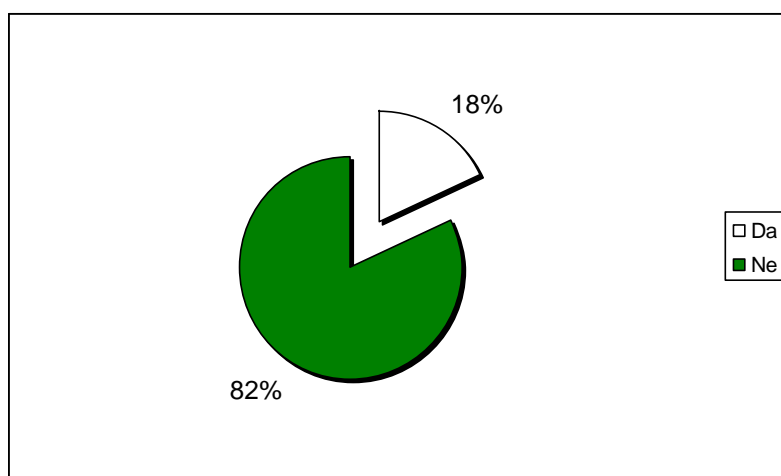

Grafikon 3: Informiranost anketirancev o ZPNačrt

ZPNačrt poznajo štiri ženske in sedem moških, torej več moških kot žensk. Vendar pa ne moremo trditi, da Slovenci poznajo zakon bolje ob Slovenk, saj bi v tem primeru morali izvesti anketo javnega mnenja na ravni države.

Vprašanje 4: Ali veste, da Vam ponuja možnost sodelovanja pri odločitvah, ki zadevajo posege v prostor?

Enajst občanov ve, da jim ZPNačrt ponuja možnost sodelovanja. Tista dva anketiranca, ki vesta, da ZPNačrt obstaja, a ne poznata njune vsebine, ne vesta, da jima omogoča sodelovanje v postopkih urejanja prostora. Dva anketiranca pa sta odgovorila nasprotno in sicer, da zakona ne poznata, a vesta, da imamo ljudje pravico do sodelovanja pri odločitvah, ki zadevajo posege v prostor. Rezultate vprašanja lahko razberemo iz grafikona 4.

Grafikon 4: Informiranost občanov o možnosti sodelovanja pri odločitvah o posegih v prostor

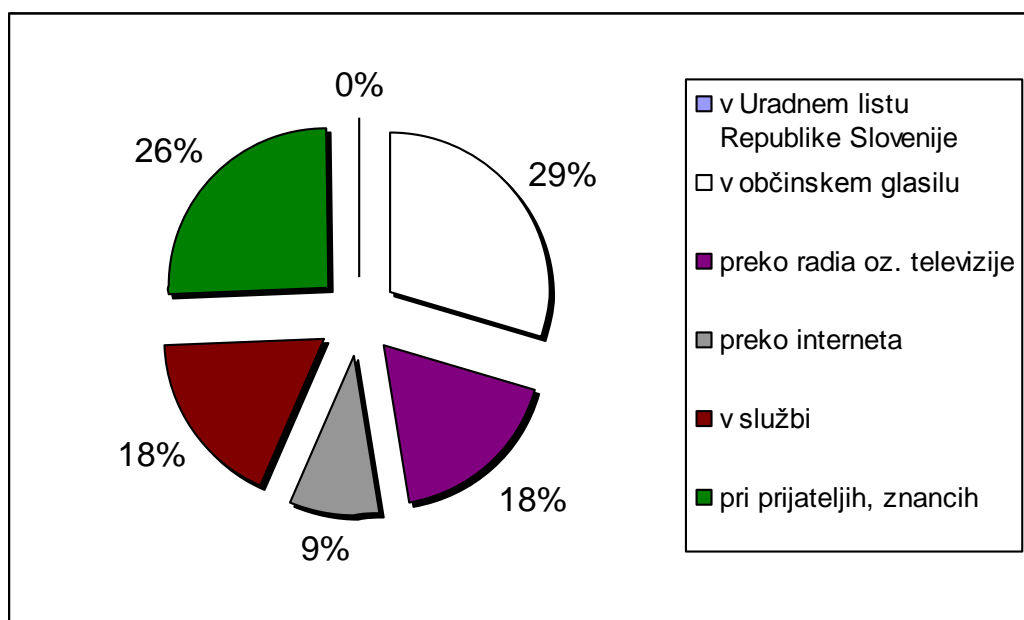
Vprašanje 5: Kje oz. na kakšen način dobite informacije v zvezi z dogajanjem na področju urejanja prostora v občini (npr. v zvezi z urejanjem cest, čistilnimi napravami, pripravo občinskega prostorskega načrta ali občinskih podrobnih prostorskih načrtov...)? Kaj pa na področju urejanja prostora v Sloveniji (npr. priprava državnih prostorskih načrtov za ceste, daljnovode, odlagališča odpadkov)?

Odgovore na to vprašanje so anketiranci že imeli podane in so bili razporejeni v preglednico. Možni odgovori so bili:

- v Uradnem listu Republike Slovenije,
- v občinskem glasilu,
- preko radia oz. televizije,
- preko interneta,
- v službi,
- pri prijateljih, znancih ter
- sploh nisem informiran.

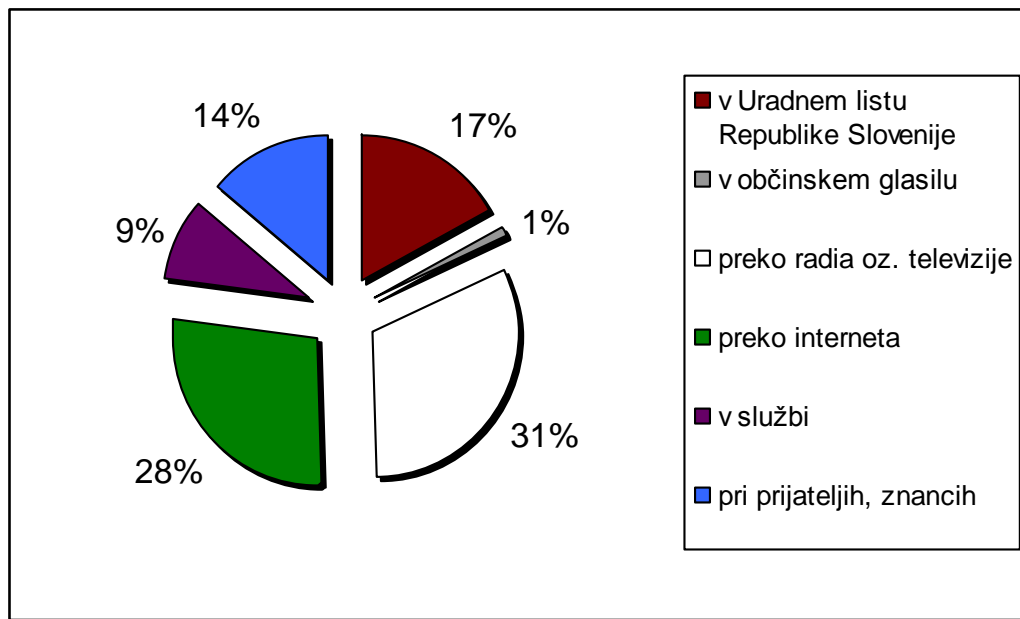
Izmed vseh možnih odgovorov so nato izbrali tiste, ki za njih držijo. Imeli so možnost izbire večih odgovorov hkrati.

Na občinski ravni jih 8 ni informiranih o dogajanju na področju urejanja prostora, kar predstavlja 13 % anketirancev. Med njimi je 7 žensk in samo 1 moški. Največ anketirancev, ki so informirani o dogajanju, dobi informacije v občinskem glasilu (Rogaške novice). Odgovor od prijateljev, znancev in sorodnikov je na drugem mestu, sledita izenačena odgovora v službi in preko radia oz televizije. Preko interneta je na predzadnjem mestu med odgovori, na zadnjem pa v Uradnem listu RS. Razmerje načinov pridobivanja informacij med anketiranci, ki so informirani v zvezi z dogajanjem na področju urejanja prostora lahko vidimo v grafikonu 5.

Grafikon 5: Pridobivanje informacij anketirancev na področju urejanja prostora na občinski ravni

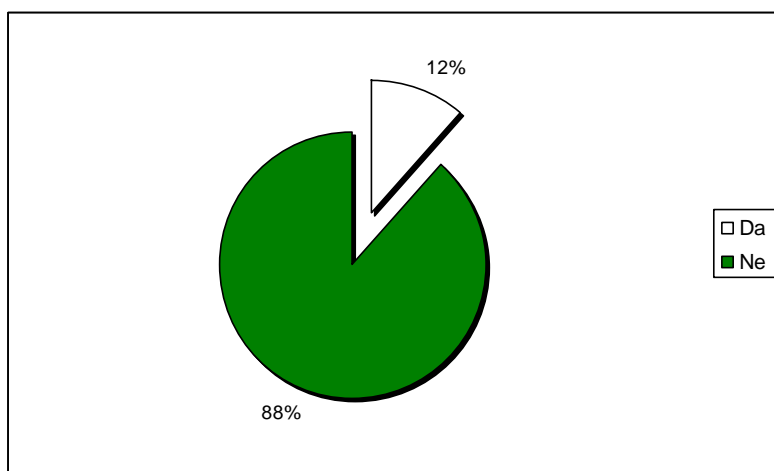
Na državni ravni urejanja prostora kar 18 anketirancev ni informiranih o postopkih urejanja prostora, kar predstavlja 30 % anketirancev (grafikon 6). Najverjetneje bi se ta odstotek znižal, če bi bil v Rogaški Slatini načrtovan kakšen večji poseg v prostor. V tem primeru verjamemo, da bi se ljudje bolj informirali o njihovih pravicah. Največ anketirancev, ki so obveščeni o dogajanju na področju urejanja prostora v državi, dobi informacije preko radia oz. televizije, nato preko interneta, sledi Uradni list Republike Slovenije, pri prijateljih, znancih in sorodnikih, v službi ter nazadnje v občinskem glasilu.

Grafikon 6: Pridobivanje informacij anketirancev na področju urejanja prostora na državni ravni

Vprašanje 6: Ali ste že obiskali kakšno javno razgrnitev prostorskega načrta, ki ga je pripravljala občina (npr. za čistilno napravo, cesto, garažno hišo) ali država (npr. za cesto)?

Izmed vseh anketirancev jih je 7 (tri ženske in štirje moški) obiskalo javno razgrnitev (grafikon 7). Kar trije so obiskali javno razgrnitev za čistilno napravo, dva za gradnjo stanovanjske soseske, eden za promenado v občini ter eden za gozdnogospodarski načrt. Zanimivo je, da so kar štirje obiskovalci javnih razgrnitev starejši ob 58 let, medtem ko so preostali obiskovalci stari med 29 in 38 let. Pet obiskovalcev ima srednješolsko izobrazbo, dva pa univerzitetno.

Grafikon 7: Prisostvovanje anketirancev na javnih razgrnitvah

Vprašanje 7, 8, 9 in 10: Ali ste že kdaj aktivno sodelovali na javni obravnavi kateregakoli prostorskega načrta, ki ga je pripravljala občina (npr. za čistilno napravo, cesto, garažno hišo)

ali država (npr. za cesto, daljnovod, plinovod)? Zakaj ste se udeležili javne obravnave? Ali ste na javni obravnavi, na kateri ste sodelovali, podali kakšne pripombe, predloge, mnenje? Ali so bile upoštevane?

Aktivno je na javni obravnavi sodeloval samo en anketiranec. Zato smo v analizi ankete ta štiri vprašanja združili. Anketiranec je že na vprašanje 6 odgovoril pritrdilno. Gre za 34 letnega moškega, ki je sodeloval na javni obravnavi za isti prostorski načrt, kot je obiskal javno razgrnitev (gradnja stanovanjske soseske). Udeležil se je je, ker ga zanima razvoj naše občine, vendar ni podal nobenih pripomb, predlogov ali mnenja.

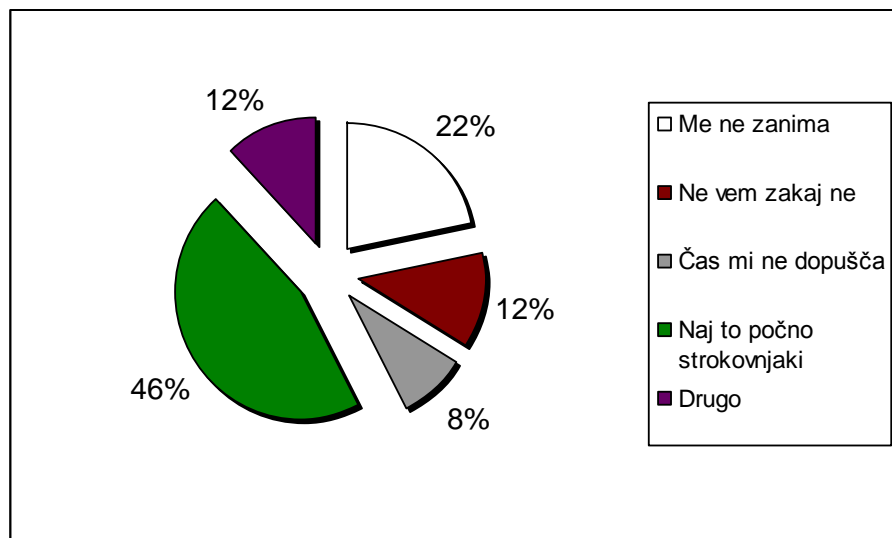
Bili smo pozitivno presenečeni, da je anketni vzorec vseboval enega anketiranca, ki se je že udeležil javne obravnave, kar pomeni 2 % anketirancev. Ta podatek lahko primerjavo z obiskom na javnih obravnavah OPN Rogaške Slatine (vse tri javne obravnave), na katerih je sodelovalo 63 ljudi, kar pomeni 1% vseh občank in občanov oz. 1 na 174 prebivalcev. Tako lahko vidimo, da tudi če bi izvedli 100 anket, se število udeležencev na javni razgrnitvi verjetno ne bi spremenilo.

Vprašanje 11: Če se javne obravnave niste udeležili zakaj ne oz. zakaj pri urejanju prostora ne sodelujete bolj aktivno?

Na to vprašanje je odgovarjalo 59 anketirancev, kjer so imeli na voljo naslednje podane odgovore:

- me ne zanima,
- ne vem zakaj ne,
- čas mi ne dopušča,
- naj to počno strokovnjaki ter
- drugo.

Kot je razvidno iz grafikona 8, največ anketirancev meni, da naj se z urejanjem prostora ukvarjajo strokovnjaki, ki imajo potrebno izobrazbo, izkušnje in so za to plačani. Takega mnenja je kar 46 % anketirancev. Na drugo mesto se je uvrstil odgovor me ne zanima (22 %), na tretjem mestu pa sta odgovora ne vem zakaj ne in drugo (12 %). Pod drugo so anketiranci predvsem pisali, da ne vedo kje lahko sodelujejo, kdaj so javne razprave, nekateri ne vedo, da imajo to možnost, spet drugi pa so prepričani, da je že vnaprej vse dogovorjeno in njihova beseda ne pomeni nič. Na zadnjem mestu se je znašel odgovor čas mi ne dopušča, ki ga je obkrožilo 8 % anketirancev.

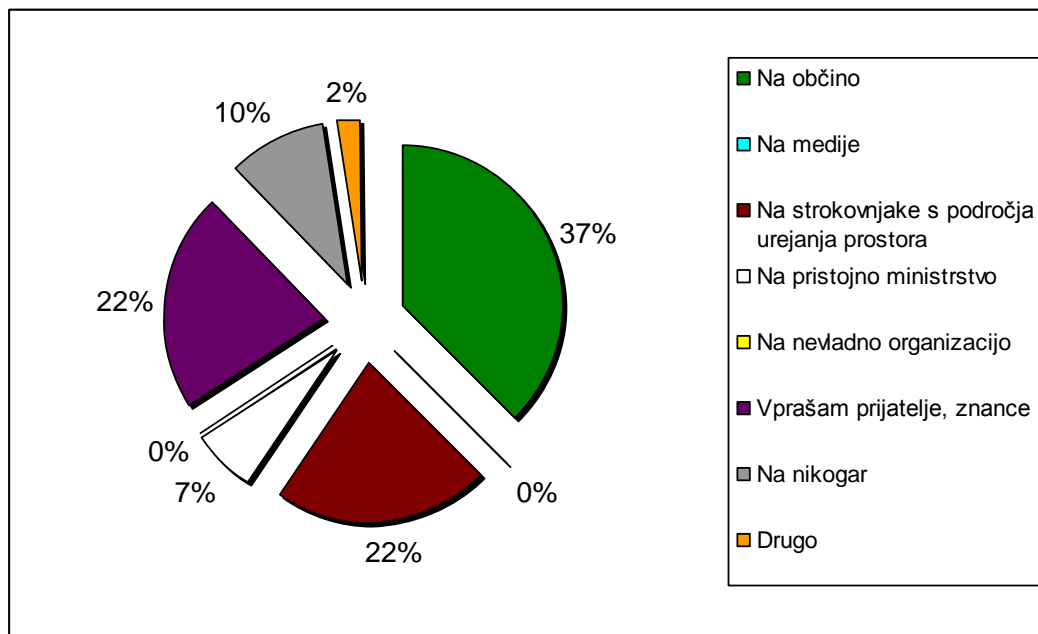
Grafikon 8: Razlogi za neudeležbo anketirancev na javni obravnavi ter neaktivno sodelovanje pri postopkih urejanja prostora

Vprašanje 12: Na koga se obrnete (bi se obrnili), če imate kakšno vprašanje, predlog ali pritožbo v zvezi z urejanjem prostora?

Vsakdo ima slej ali prej kakšno vprašanje, ki se tiče posegov v prostor in ravno zato smo to vprašanje vključili v anketo. Anketirancem smo ponudili več odgovorov, izmed katerih so izbrali vse tiste, ki držijo za njih. Ponudili smo jim odgovore:

- na občino,
- na medije,
- na strokovnjake s področja urejanja prostora,
- na pristojno ministrstvo,
- na nevladno organizacijo,
- vprašam prijatelje, znance,
- na nikogar,
- drugo.

Odgovor na občino je bilo na prvem mestu in ga je obkrožilo največ anketirancev. Odgovora vprašam prijatelje, znance in se obrnem na strokovnjake s področja urejanja prostora si delita drugo mesto. Sledijo si odgovori na nikogar, na pristojno ministrstvo in na drugo (obrnejo se na krajevno skupnost). Nihče ni izbral dveh ponujenih odgovorov, da so obrnejo na medije oz. na nevladno organizacijo. Razmerje med odgovori lahko vidimo v grafikonu 9.

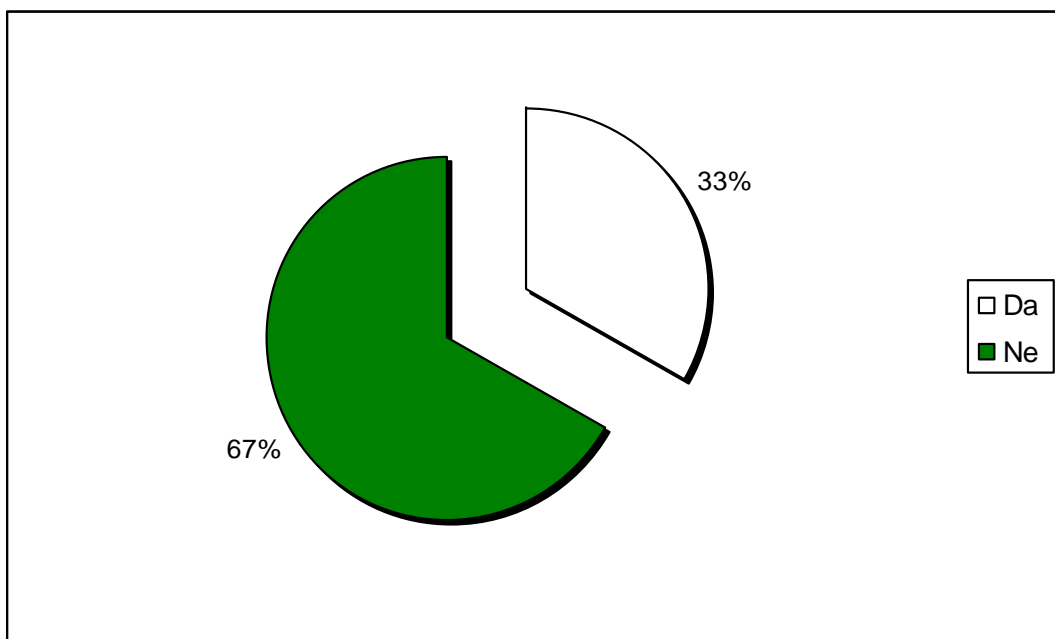

Grafikon 9: Odgovori anketirancev na vprašanje, na koga se obrnete, če imate kakšno vprašanje, predlog ali pritožbo v zvezi z urejanjem prostora

Sledil je prehod v drugi del ankete, kjer smo anketirance povprašali o OPN občine Rogaška Slatina.

Vprašanje 13: Ali veste, da je v pripravi Občinski prostorski načrt za občino Rogaška Slatina?

20 vprašanih je vedelo, da se za občino sprejema OPN, kar predstavlja 33 % vseh anketirancev. Od tega je bilo 12 žensk in 8 moških. Informiranost občank in občanov je prikazana v grafikonu 10.

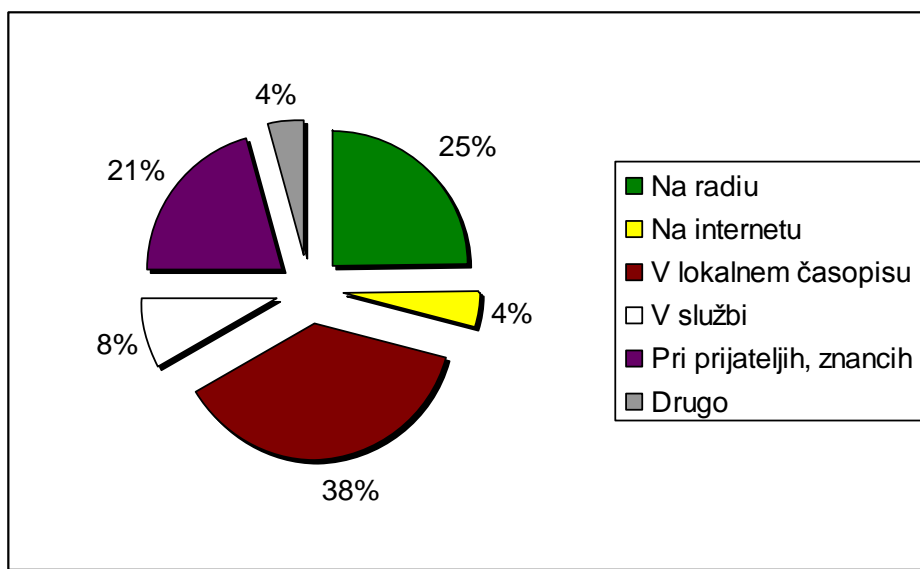
Grafikon 10: Informiranost anketirancev o OPN Rogaške Slatine

Vprašanje 14: Kje ste izvedeli, da se sprejema občinski prostorski načrt Rogaške Slatine?

Anketirancem so bili ponujeni naslednji odgovori na vprašanje 14:

- na radiu,
- na internetu,
- v lokalnem časopisu,
- v službi,
- pri prijateljih, znancih,
- drugo.

Kot je razvidno iz grafikona 11, je največ anketirancev za sprejemanje OPN izvedelo v lokalnem časopisu in na radiu. Sledil je odgovor pri prijateljih znancih, nato v službi, na internetu in drugo (anketiranka izvedela od tasta). Nekateri so za sprejemanje OPN izvedeli iz večih medijev.

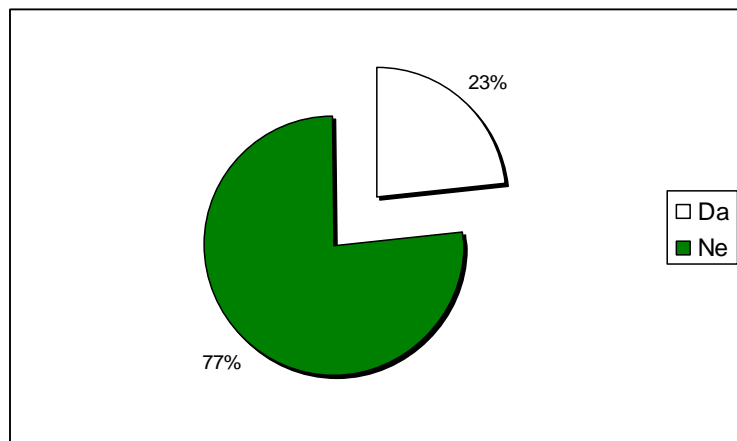
Grafikon 11: Odgovori anketirancev na vprašanje, kje so izvedeli za sprejemanje OPN za občino Rogaška Slatina

Vprašanje 15: Ali veste, da so bile že organizirane javne razgrnitve in obravnave osnutka občinskega prostorskega načrta (v krajevnih skupnostih Rogaška Slatina, Kostrivnica in Sv. Florijan)?

Za OPN so bile že organizirane javne razgrnitve in javne obravnave v vseh krajevnih skupnostih občine, zato nas je zanimalo, ali so anketiranci ta podatek zasledili. 14 anketirancev je vedelo za javne razgrnitve in javne obravnave (23 %, grafikon 12). Zanimivo je pa predvsem to, da so štirje, ki so na to vprašanje odgovorili z da, na vprašanje, če vedo, da se sprejema OPN, odgovorili ne. Vzrok za to je težko ugotoviti, verjetno pa gre za nepoznavanje področja in ljudje enega z drugim niti ne povezujejo.

Pričakovali smo namreč, da bodo za javne obravnave in razgrnitve OPN vedeli samo tisti, ki so zasledili, da se sprejema OPN.

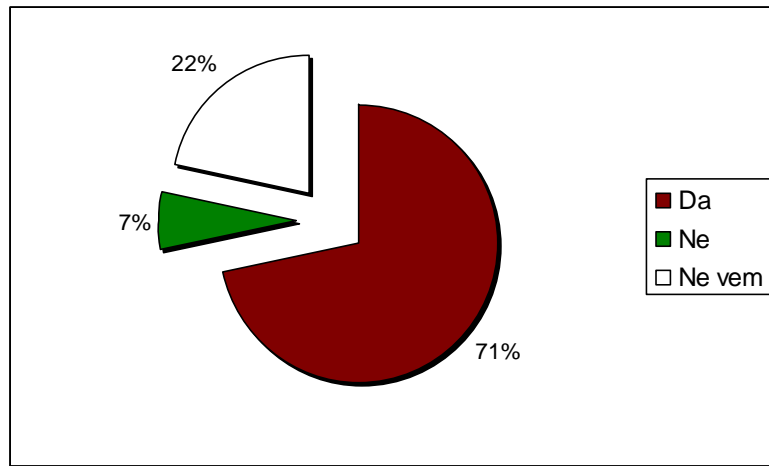
Grafikon 12: Informiranost anketirancev o že izvedenih javnih razgrnitvah in obravnava osnutka OPN

Vprašani 16 in 17: Če ste vedeli za javne razgrnitve, ali ste se katere udeležili in zakaj? Če ste se javne razgrnitve udeležili, ali ste podali kakšno vprašanje, predlog ali pripombo?

Nobeden, ki je vedel za javne razgrnitve se le-teh ni udeležil in tako posledično tudi nihče ni podal nobenega vprašanja, predloga ali pripombe. Razlog, da se jih niso udeležili so navedli pomanjkanje zanimanja, interesa, eden pa je bil takrat odsoten (ta, ki je že obiskal javno obravnavo za gradnjo stanovanjske soseske).

Vprašanje 18: Ali menite, da bi morali biti postopki urejanja prostora, pri katerih lahko sodelujete, bolje oglaševani (po radiu, v lokalnem časopisu, na spletni strani občine)?

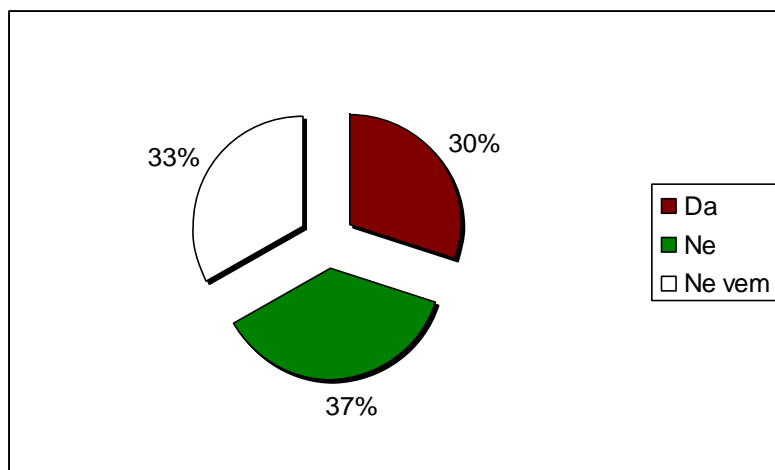
Stvar, dogodek, prireditve, ki je dobro oglaševana, je ponavadi tudi bolje obiskana. Da bi morali biti tudi postopki urejanja prostora bolje oglaševani se strinja kar 43 anketirancev (71 %), samo 4 so mnenja, da ni potrebe po večjem oglaševanju (7 %). 13 anketirancev ne ve, ali bi bilo potrebno več oglaševanja (22 %). Rezultati so prikazani v grafikonu 13. Na občini v Rogaški Slatini so mnenja, da več oglaševanja ni potrebnega, kar je povsem razumljivo, saj tako prihranijo denar.

Grafikon 13: Mnenje anketirance o potrebi večjega oglaševanja postopkov urejanja prostora

Vprašanje 19: Ali se čutite sposobni vplivati na dogajanja in odločitve pri posegih v prostor?

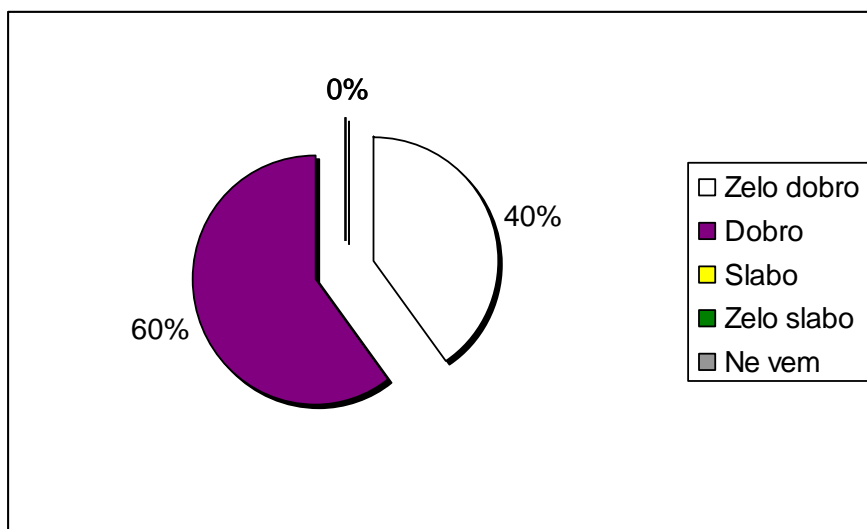
Marsikateri človek je mnenja, da bi sam kakšen poseg v prostor bolje izvedel od odgovornih, zato nas je zanimalo, ali se anketiranci počutijo sposobne vplivati na dogajanja in odločitve pri posegih v prostor. Največ anketirancev (37 %) je mnenja, da tega niso sposobni in bodo odločitve raje prepustili strokovnjakom s tega področja. 33 % jih ne ve, ali so dovolj sposobni odločati o posegih v prostor. 30 % jih je mnenja, da so na odločitve sposobni vplivati. Odgovori so predstavljeni v grafikonu 14.

Grafikon 14: Mnenje anketirancev o lastni sposobnosti vplivanja na odločitve o posegih v prostor

Vprašanje 20: Kako se počutite v občini Rogaška Slatina?

Ker smo opravili anketo med prebivalci Rogaške Slatine, nas je tudi zanimalo, kako se oni počutijo v svoji občini. Izmed petih ponujenih odgovorov (zelo dobro, dobro, slabo, zelo slabi in ne vem), sta bila obkrožena samo dva. 40 % anketirancev se v Rogaški Slatini počuti zelo dobro, 60 % pa dobro (grafikon 15).

Grafikon 15: Počutje anketirancev v Občini Rogaska Slatina

Vprašanje 21: Ali bi v občini kaj spremenili, kaj pogrešate?

Izmed vseh anketiranih jih kar 40 % ne bi spremenilo ničesar. Tisti, ki bi kaj spremenili, bi to storili na:

- športnem področju (več športnih aktivnosti, urejen športni park, posodobljeno smučišče, označene kolesarske poti, več posluha za šport),
- področju kulture (več dogajanja za mlade in domačine, preveč za goste, več zabavnih prireditev na prostem, več festivalskega tipa prireditev, ipd.).

Potrebno bi bilo obnoviti:

- prometno infrastrukturo (obnova dotrajanih cest, ureditev stranskih cest, razširitev in ureditev pločnika v ulici Cesta na Boč, sprememba statusa ograje v naselju Tekačevo, javna razsvetljava in oznaka slepe ulice za Steklarsko ulico, več parkirnih mest v centru Rogoške Slatine (je že v načrtu nova parkirna hiša), ipd.) ter
- propadajoče stavbe.

Anketiranci so še navedli:

- potrebo po igrišču za otroke,
- imeti na razpolago dežurnega zdravnika v Rogoški Slatini,
- večje vzpodbude v razvoj gospodarstva,
- ustvariti nova delovna mesta,
- več socialnega dialoga,
- več vlagati v različne projekte,

- urediti kanalizacijo – kolektor do čistilne naprave,
- ohraniti arhitekturno kulturno dediščino v centru Rogaške Slatine.

5.4 ZAKLJUČNE UGOTOVITVE REZULTATOV ANKETE

Zgolj enostavna analiza rezultatov ankete še ne da prave slike o poznavanju področja urejanja prostora in s tem povezanega vključevanja javnosti. Zato smo se odločili, da preverimo, ali obstaja povezava med posameznimi odgovori anketirancev, torej ali obstaja korelacija. Korelacijo med dvema spremenljivkama lahko preverimo na dva načina:

- grafično z razsevnim grafikonom,
- računsko z izračunom koeficienta korelacije.

Poznamo več koeficientov korelacije. Kadar v praksi uporabimo to frazo imamo običajno v mislih Pearsonov koeficient korelacije, ki je najpogosteje uporabljena mera linearne povezanosti dveh številskih spremenljivk. Pearsonov koeficient korelacije lahko zavzame vrednosti na intervalu $[-1, 1]$.

Kritične vrednosti koeficienta so (Pearsonov koeficient korelacije, 2012):

- 0 – med spremenljivkama ni povezanosti,
- + 1 – pozitivna povezanost (z večanjem vrednosti ene spremenljivke se večja tudi vrednost druge),
- - 1 – negativna povezanost (z večanjem vrednosti ene spremenljivke, se manjša vrednost druge spremenljivke).

Moč povezanosti med spremenljivkami je lahko različna, kar je razvidno tudi iz preglednice 14.

Preglednica 14: Vrednosti Pearsonovega koeficienta korelacije za določitev moči povezanosti spremenljivk (Wikipedia, 2012)

Korelacija (povezanost)	Negativna	Pozitivna
Je ni	-0,09 do 0,00	0,0 – 0,09
Majhna	-0,3 do -0,1	0,1 – 0,3
Srednja	-0,5 do -0,3	0,3 – 0,5
Močna	-1,0 do -0,5	0,5 – 1,0

Pearsonov koeficient korelacije govori o povezanosti dveh spremenljivk, ne pa tudi o vplivu ene spremenljivke na drugo. Izračunamo ga lahko ročno s kovarianco C_{XY} in standardnimi odkloni obeh spremenljivk (σ_x, σ_y) po enačbi (1):

$$r_{xy} = \frac{C_{xy}}{\sigma_x \sigma_y}.$$

Prav tako lahko pri izračunu uporabimo različne statistične programe (Excel, SPSS, ipd.). Odločili smo se, da bomo povezanost preverili računsko. Pri tem smo za izračun Pearsonovega koeficienta korelacije uporabili program SPSS. Vanj smo vnesli rezultate ankete in SPSS nam je zahtevane korelacije izračunal avtomatsko.

Tako smo prišli do spoznanja, da pri večini odgovorov, med katerimi smo preverili korelacijo, le-ta obstaja. Močna pozitivna korelacija je med poznavanjem ZPNačrt in vedenjem, da zakon omogoča aktivno sodelovanje pri postopkih urejanja prostora. Koeficient korelacije je znašal 0,777. Vrednost koeficienta pomeni visoko pozitivno povezanost spremenljivk.

Med poznavanjem ZPNačrt in obiskom javnih razgrnitev je srednja pozitivna povezanost. Prav tako je srednja pozitivna povezanost med odgovori na vprašanje ali anketiranci vedo za možnost sodelovanja pri postopkih urejanja prostora in obiskom javnih razgrnitev. V obeh primerih znaša koeficient korelacije 0,499. Če pogledamo v preglednico 14 vidimo, da je povezanost med temi tremi vprašanji že kar blizu močni pozitivni povezanosti.

Majhna korelacija (koeficient korelacije znaša 0,275) je med poznavanjem ZPNačrt in obiskom javne obravnave. Med raziskavo smo prišli do spoznanja, da večina anketirancev, ki poznajo ZPNačrt (11 anketirancev) ni pripravljena aktivno sodelovati na javni razpravi prostorskih načrtov (javne razprave se je udeležil samo en anketiranec).

Srednja pozitivna korelacija je med obiskom javne razgrnitve prostorskega načrta in obiskom javne obravnave, saj znaša koeficient korelacije 0,358. Trdimo lahko, da korelacija obstaja prav ravno zaradi enega anketiranca, ki aktivno sodeluje pri postopkih urejanja prostora.

V nadaljevanju nas je zanimalo ali obstaja povezanost med neinformiranostjo na področju urejanja prostora v občini/državi in nepoznavanjem ZPNačrt. Prišli smo do spoznanja, da med tema dvema odgovoroma korelacije ni. Prav tako smo preverili ali obstaja povezava med poznavanjem ZPNačrt in razlogi za neaktivno sodelovanje pri postopkih urejanja prostora. Prišli smo do spoznanja, da so tisti anketiranci, ki zakon poznajo, ravno tako nezainteresirani za aktivno sodelovanje kot tisti, ki ga ne.

Majhna pozitivna korelacija je med poznavanjem ZPNačrt in informiranostjo o pripravi OPN za občino Rogaška Slatina. Koeficient korelacije znaša 0,294.

Primer negativne povezanosti je med odgovori o vedenju, da so že bile organizirane javne razgrnitve in javne obravnave osnutka OPN ter udeležbo na njih. Koeficient korelacije znaša -1. Torej so določeni anketiranci za dogodke vedeli, a se jih nobeden ni udeležil.

Preverili smo ujemanje odgovorov na vprašanji kje oz. na kakšen način dobijo anketiranci informacije v zvezi z dogajanjem na področju urejanja prostora v občini in vprašanjem, kje so izvedeli za OPN Rogaške Slatine. Prišli smo do spoznanja, da se odgovori skoraj natanko ujemajo. Torej tisti, ki dobijo informacije v zvezi v urejanjem prostora na radiu, so za sprejemanje OPN izvedeli na radiu, tisti, ki dobijo informacije iz lokalnega časopisa, so izvedeli iz lokalnega časopisa, itd.

Preverili smo ali obstaja korelacija med obiskom javnih razgrnitev kateregakoli prostorskega načrta in med vedenjem o že organiziranih javnih razgrnitvah in obravnavah OPN Rogaške Slatine. Korelacija je majhna, saj znaša koeficient korelacije 0,291.

Prav tako smo preverili, ali anketiranci, ki niso zasledili sprejemanje OPN menijo, da bi morali biti postopki urejanja prostora bolj oglaševani. Takšnih anketirancev je bilo 40 in med njimi jih je 25 mnenja, da bi postopki morali biti bolj oglaševani. Samo dva menita, da ne, medtem ko jih 13 ne ve. Pričakovali smo več odgovorov po potrebi povečanja stopnje oglaševanja. Zanimivo je, da prav tisti, ki so zasledili podatek o novem OPN, torej tisti do katerih vseeno pride kakšna informacija o urejanju prostora, skoraj v večini menijo, da bi morali biti postopki bolj oglaševani. Takšnega mnenja jih je kar 90 %.

Majhna korelacija (koeficient korelacije je 0,211) je med mnenjem o lastni sposobnosti vplivanja na odločitve pri posegih v prostor in udeležbo na javnih razgrnitvah.

Ne moremo trditi, da je naš vzorec reprezentativen in da lahko rezultate posplošimo na celotno občino. Da bi to lahko storili bi morali anketirati še več ljudi, število anketiranih moških in žensk bi moralo biti približno enako in v anketo bi morali vključiti občane vseh treh krajevnih skupnosti v občini. Prav tako bi morali vzorec uravnotežiti glede starostne in izobrazbene strukture. V izvedeni anketi je bila večina prebivalcev iz krajevne skupnosti Rogaška Slatina. Vseeno pa smo mnenja, da smo dobili dober približek dejanskega stanja. Občanom je področje urejanja prostora še vedno precej neznano. Glede na anketo jih manj kot petina pozna ZPNačrt in ve, da jim omogoča aktivno sodelovanje v postopkih urejanja prostora. V veliki meri ne vedo za javne razgrnitve in javne obravnave oz. kje in kdaj se jih lahko udeležijo. Samo 12 % (ena osmina) jih je že obiskalo javno razgrnitev. Rezultati ankete tudi kažejo, da anketiranci nimajo namena aktivno sodelovati pri postopkih, saj zaupajo strokovnjakom ali pa jih to področje ne zanima. Anketiranci največ o dogajanju na tem področju zasledijo v občinskem glasilu in na radiu, najmanj pa na internetu. Ker je Rogaška Slatina turistično

mesto mora biti venomer urejeno in prijetno na pogled. Ugotovimo lahko, da je v zadnji 10 letih Rogaška Slatina na tem področju naredila velik korak naprej. Resnično si zasluži vse nagrade, ki jih za svojo ureditev dobi. Prav tako se v občini ves čas vlaga v infrastrukturo. Zanimivo je, da so tekom poletja obnovili kar dve cesti za katere so se anketiranci v anketi pritožili, da sta potrebni prenove. Verjetno tudi zaradi nenehnega urejanja prostora občani ne čutijo večje potrebe po sodelovanju, saj lahko z lastnimi očmi vidijo, da so na občini ves čas aktivni.

6 ZAKLJUČEK

Kot smo spoznali tekom izdelave diplomske naloge, ima lahko javnost pri urejanju prostora pomembno vlogo. Njihova pravica do sodelovanja ima podlago v Aarhuški konvenciji (1998) in je tudi zakonsko zagotovljena. Sodelovanje javnosti je zelo kompleksen proces, katerega izid je odvisen od dobrega načrtovanja in prizadevnosti sodelujočih. Predvsem je pomembno, da se javnosti posredujejo pravilni, resnični podatki, da se jim nič ne prikriva in se na ta način vzpostavi zaupanje med vsemi deležniki. Zavedati se moramo, da lahko dobro izveden načrt vključevanja javnosti zmanjša tveganje, da bo projekt za daljši ali krajši čas obstal na enem mestu zaradi nasprotovanja tistih, ki se čutijo po krivici neupoštevane in negativno prizadete.

Urejanje prostora je zelo široko področje, ki zahteva medsebojno usklajenost različnih sektorjev. Prav ta razdrobljenost je velikokrat razlog neuspeha in slabše ureditve v prostoru, saj različni sektorji naloge prelagajo drug na drugega in se medsebojno ne usklajujejo. To je prišlo do izraza na Pohorju, ki je predstavljal pilotno območje mednarodnega projekta NATREG v Sloveniji. Prav zaradi problema razdrobljenosti sta Predlog načrta upravljanja za pilotno območje Pohorje (2011) ter Enotna strategija upravljanja z (za)varovanimi območji (NATREG, 2012), ki sta nastali v okviru projekta, korak naprej v urejanju in razvoju le-tega. V okviru projekta je bila ponujena večkratna možnost sodelovanja širši javnosti, kar se zaradi dodatnih stroškov in časa ne zgodi pogosto. Vendar javnost ponujene priložnosti ni v polni meri izkoristila in se številnih delavnic ni udeležila v večjem številu. S tem se je na pokazalo nezanimanje ljudi za projekte urejanja prostora, za katere menijo, da nimajo vpliva na njihovo življenje.

Na državni ravni načrtovanja je z ZUPUDPP (2010) za javnost bolje poskrbljeno kot na občinski ravni, saj je javnost vključena v sodelovanje že v zgodnji fazi načrtovanja (v fazi pobude). Javnost je na občinski ravni še vedno nekoliko zapostavljena in lahko sodeluje komaj takrat, ko je že vse skoraj odločeno, torej ko se javno razgrne in obravnava dopolnjen osnutek OPN. Menimo, da ponovna sprememba zakona načrtovanja na občinski ravni ni potrebna, niti zaželena. Potrebna je le njegova dopolnitev. Tako bi se že pred samo fazo izdelave osnutka OPN uvedla faza pobude, na katero bi javnost imela možnost posredovanja svojih predlogov in mnenj. Hkrati bi bila potrebna večja informiranost o samem sprejemanju OPN, saj javnost pogosto sploh ne zasledi, da je OPN v izdelavi in da imajo tudi sami možnost prisostvovanja na javnih razgrnitvah in obravnavah. Kot smo v anketi ugotovili, javnost največ izve iz občinskega glasila in radia, zato bi bilo potrebno povečati objave v teh dveh sredstvih javnega obveščanja. Prav tako bi bilo potrebno uporabiti še ostale tehnike in metode obveščanja javnosti, predvsem ustanovitev info točk ter objavljati v javnih ustanovah, kot so knjižnice, šole, ipd. Ker živimo v dobi Facebooka bi lahko tudi to spletno družabno stran uporabili za obveščanje

širše javnosti. Tega se zavedajo tudi v nekaterih občinah, ki že imajo svoj Facebook profil in tudi na ta način obveščajo občane o dogajanju v občini. Tako bi lahko občine posredovale vabila na delavnice in ostale prireditve, ki se tičejo urejanja prostora ter na javne obravnave in razgrnitve prostorskih aktov.

Da bi se povečalo sodelovanje javnosti, bi bila potrebna tudi sprememba odnosa do trajnostnega prostorskega razvoja. Torej ni dovolj le obveščenost javnosti o ravnanju z odpadki, rabo pitne vode in drugih naravnih virov, pomembno je tudi razumevanje procesa urejanja prostora, v katerem si moramo prizadevati za kakovosten in urejen življenjski prostor. Zato predlagamo, da se poudari pomen prostorskega načrtovanja, vrednot prostora in trajnostnega razvoja ter se ga vključi že v učne načrte osnovnih šol. Takšnega mnenja so tudi na Inštitutu za politike prostora, kjer so v okviru projekta Mreža za prostor izdali priročnik Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju (2010), ki je namenjen učiteljem in šolam. Zavedajo se, da bi na ta način izobraževanje in obveščanje o urejanju prostora, poleg mladih, doseglo tudi lepo število odraslih (učitelje, starše, mentorje in ostale posameznike ter skupine). Ker pri urejanju prostora ne gre le za vprašanja posameznih ravnanj v prostoru, temveč za delovanje družbe kot celote, bi morali učitelji znati povezovati različne stroke in jih predstaviti učencem različnih starostnih skupin. Takšen način bi pa od učiteljev zahteval več napora, sposobnost organizacije ter podajanje snovi z različnih vidikov. V šolah bi lahko ustanovili krožek, pri katerem bi šolarji spoznavali področje urejanja prostora in skozi različne dejavnosti (okrogle mize, terenske vaje, reševanje pisnih nalog, izdelave maket, ipd) spoznavali pomembnost njihove vključitve v postopke, ki prostor urejajo.

V anketi, ki smo jo izvedli za potrebe diplomske naloge smo prišli do ugotovitve, da je področje urejanja prostora za ljudi še vedno neznano. Premalo se jih zaveda, da imajo pravice do sodelovanja in da lahko njihovo mnenje ter pripombe tudi izboljšajo kakšen projekt. Vprašanje pa je, če bi se v primeru poznavanja možnosti sodelovanja kaj spremenilo. Verjetno se bo tudi v prihodnosti javnih razgrnitev in obravnav udeležilo podobno število ljudi kot do zdaj, saj smo ugotovili, da jih področje urejanja prostora ne zanima oz. je njihova stopnja zaupanja v načrtovalce zelo visoka. Prav tako ne kažejo zanimanja za aktivno sodelovanje pri urejanju prostora. Do spremembe bi pa najverjetneje prišlo takrat, kadar bi kakšna prostorska ureditev posegla v njihov prostor in jih močneje prizadela. Upam, da smo z anketo vseeno spodbudili katerega izmed anketirancev k aktivnejšem sodelovanju na področju urejanja prostora in bo naslednja javna obravnava katerega OPN bolje obiskana tudi z njihove strani.

VIRI

Aggens, L. 1998. Identifying Different Levels of Public Interest in Participation. Public Involvement Techniques: A Reader of Ten Years Experience at the Institute for Water Resources. Alexandria, VA, Institute for Water Resources U.S. Corps of Engineers: 189-195.

Ahlin, M., in sod. 1994. Slovar Slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša: str. 359.

API ARHITEKTI d.o.o. 2012. Občinski prostorski načrt Občine Rogaška Slatina. Obrazložitev in utemeljitev prostorskega akta (verzija 3). Ljubljana, Občina Rogaška Slatina.

API ARHITEKTI d.o.o. 2012. Občinski prostorski načrt Občine Rogaška Slatina. Povzetek za javnost (verzija 3). Ljubljana, Občina Rogaška Slatina.

API ARHITEKTI d.o.o. 2012. Odlok o občinskem prostorskem načrtu Občine Rogaška Slatina. Ljubljana, Občina Rogaška Slatina.

Arnstein, S. 1969. A Ladder of Citizen Participation. Journal of the American Institute of Planners, 35,4: 216-224.

Atlas okolja. 2012.

http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso (pridobljeno 24.8.2012.)

Baćović Dolinšek, O. 2007. 9 korakov učinkovitega komuniciranja: pot prosvetljenja. Ljubljana, Slovensko društvo za odnose z javnostmi: Informa Echo: 427 str.

Bačlija, I., Haček, M. 2004. Četrtna skupnosti kot nova kvaliteta v politični participaciji? Primer Mestne občine Ljubljana. Lex localis, II, 3: 69-90.

Linearna povezanost dveh spremenljivk. Benstat. 2012.

<http://www.benstat.si/2012/02/28/linearna-povezanost-dveh-spremenljivk/> (pridobljeno 23.7.2012.)

Pearsonov koeficient korelacije. Benstat. 2012.

<http://www.benstat.si/2012/01/31/pearsonov-koeficient-korelacije/> (pridobljeno 23.7.2012.)

Bishop, A. B. 1998. Communicaton in the Planning Process. Public Involvement Techniques: A Reader of Ten Years. Experience at the Institute for Water Resources. Alexandria, VA, Institute for Water Resources U.S. Corps of Engineers: 85-104.

Bugarič, B. 2004. Strategija reurbanizacije degradiranih mestnih ambientov. Prostorske znanosti za 21. stoletje: 115-124.

Chees, C., Purcell, K. 1999. Public Participation and the Environment: Do We Know What Works. The Center for Environmental Communication, Rutgers University, Cook College, New Brunswick, New Jersey, Environmental Science & Technology, 33, 16: 2685-2692.

Danev, G. 2012. Informacije glede projekta NATREG. Sporočilo za: Kožman, S. Osebna komunikacija. (26.7.2012.)

Dekleva, J., Štravs, L. 2011. Urejanje prostora na občinski ravni. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije: 460 str.

EPRP. 2000. Evropske prostorsko razvojne perspektive: v smeri uravnoteženega in trajnostnega razvoja ozemlja Evropske unije. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Urad Republike Slovenije za prostorsko planiranje: 82 str.

Flogie, E. 2003. Nova prostorska zakonodaja. Geodetski vestnik, 47, 1: 140-143.

Gulič, J., Smajić Hodžić. 2010. Posvet: Razvojne priložnosti Južnega Pohorja.

http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/20100128_Porocilo%20delavnica%20Zrece.pdf

(pridobljeno 19.4.2012.)

Gulič, J., Smajić Hodžić. 2010. Posvet: Razvojne priložnosti Vzhodnega Pohorja.

http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/20091228_Zapisnik_Posvet%20Ru%C5%A1e.pdf

(pridobljeno 19.4.2012.)

Gulič, J., Štruc, S. 2010. Posvet: Razvojne priložnosti Zahodnega Pohorja.

<http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/ZapisnikRibnica%20na%20Pohorju.pdf> (pridobljeno 19.4.2012.)

Gulič, J., Štruc, S., Danev, G., Smajić Hodžić, A. 2011. Predlog načrta upravljanja s pilotnim območjem Pohorje. Maribor: Zavod RS za varstvo narave.

<http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/DELIVERABLE%20SUMMARY%281%29.pdf>

(pridobljeno 19.4.2012.)

Hanchey, J. R. 1998. Involving the Public in Planning and Decision Making. Public Involvement Techniques: A Reader of Ten Years Experience at the Institute for Water Resources. Alexandria, VA, Institute for Water Resources U.S. Corps of Engineers: 123-130.

Jeriha, U. 2010. Med državo in občino: Vrednotenje državnih prometnih posegov s stališča lokalne koristnosti. Ljubljana, Inštitut za politike prostora: 58 str.

KULTURA-NATURA.SI, Razpis za priznanja Naša Slovenija 2011, 2012.

http://www.kultura-natura.si/index.php?option=com_content&task=view&id=18&Itemid=21

(pridobljeno 2.6.2012.)

Lešnik Štuhec, T. 2011. Vizija trajnostnega razvoja 'zelene' ponudbe (naravna in kulturna dediščina) turističnega (projektnega) območja Pohorje 2030. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.

http://www.cilj3.mop.gov.si/uploads/file/629_sl_vizija_trr_pohorja_2_7_2011tls.pdf?PHPSESSID=82f924 (pridobljeno 17.7.2012.)

Marega, M., Kos, D. 2002. Aarhuška konvencija v Sloveniji: Strokovna priporočila za implementacijo Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah. Ljubljana, Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo: 172 str.

Marega, M. 2012. Informacije glede projekta NATREG. Sporočilo za: Kožman, S. Osebna komunikacija. (23.4.2012.)

Marega, M., Uratarič, N. 2011. Smernice za vključevanje deležnikov v pripravo načrtov upravljanja (za)varovanih območij. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.

http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/Smernice%20za%20vkljucevanje%20deleznikov_final.pdf (pridobljeno 19.4.2012.)

Ministrstvo za okolje in prostor, Državni prostorski načrti, Vključevanje javnosti v postopke priprave DPN. 2011.

http://www.arhiv.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/prostorski_nacrti/drzavni_prostorski_nacrti/vkljucevanje_javnosti_v_postopkih_priprave_dpn/ (pridobljeno 25.11.2011.)

Ministrstvo za okolje in prostor, Državni prostorski načrti, Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor (ZUPUDPP) (Postopek priprave DPN, Udeleženci v postopku). 2011.

http://www.arhiv.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/prostorski_nacrti/drzavni_prostorski_nacrti/zakon_o_umescanju_prostorskih_ureditev_drzavnega_pomena_v_prostor_zupudpp/ (pridobljeno 25.11.2011.)

Modra, Komuniciranje in modeliranje d.o.o.. 2004. Sodelovanje javnosti: Priročnik za načrtovanje, vodenje in vrednotenje procesov sodelovanja javnosti v okviru Ministrstva za okolje, prostor in energijo. Ministrstvo za okolje, prostor in energijo.

Mumel, D., Bošnjak, B. 2001. Pomen odnosov z javnostmi v lokalni skupnosti. Teorija in praksa, 38, 4: 629-649.

Nagy, M. T., Vrečko, B. 1994. Priročnik o udeležbi javnosti v postopkih sprejemanja odločitev na področju varstva okolja. Sedanja praksa in možnosti razvoja v prihodnje, Slovensko predstavništvo Regionalnega okoljskega centra za Srednjo in Vzhodno Evropo: 175 str.

NATREG. 2011. Prva regionalna delavnica Slovenj Gradec, objavljeno 3.2.2011.

<http://www.natreg.eu/pohorje/1-prva-regionalna-delavnica-slovenj-gradec-25-1-2011/2> (pridobljeno 19.4.2012.)

NATREG, Sektorske SWOT delavnice. 2010.

<http://www.natreg.eu/pohorje/sektorske-swot-delavnice> (pridobljeno 19.4.2012.)

NATREG, Zaključna predstavitev rezultatov projekta NATREG na pilotnem območju Pohorje. 2011

<http://www.natreg.eu/pohorje/zakljucna-predstavitev-rezultatov-projekta-natreg-na-pilotnem-obmocju-pohorje> (pridobljeno 19.4.2012.)

NATURA 2000. 2012.

<http://www.natura2000.gov.si/> (pridobljeno 16.4.2012.)

Občina Rogaška Slatina. 2012.

<http://www.rogaska-slatina.si/> (pridobljeno 27.4.2012.)

Ogorelec, B. 1995. Komuniciranje z javnostjo – priročnik za urbaniste. Ljubljana, Urbanistični inštitut Republike Slovenije: 54 str.

Pek Drapal, D., Drevenšek, M. 2001. Participacija javnosti kot del strategije odnosov z javnostmi pri prostorskem planiranju. *Teorija in praksa*: 38: 4:608 – 628.

Perovič, B. 2011. Usmeritve za pripravo procesnega načrta vključevanja javnosti v postopke izdelave državnih prostorskih načrtov za daljnovode in plinovode. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor: 11 str.

Pogačnik, A. 1999. Urbanistično planiranje. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo: 252 str.

Prah, K., Nekrep, A., Čevizović-Virant, A., Žiško, A. 2010. Vonarsko jezero – učimo se z naravo. Maribor, Univerza v Mariboru: 46 str.

Pranger, B. 2006. Okoljski odnosi z javnostmi na primeru kampanje za golf igrišče v Sečovljah. Diplomatska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, (B. Pranger): 103 f.
<http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Panger-Barbara.pdf> (pridobljeno 28.11.2011.)

Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave državnega prostorskega načrta. 2011. UL RS, št. 106/11.

Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojev za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij. 2007. UL RS, št. 99/07.

Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo. 2011. Bela knjiga o soudeležbi pri okoljskih, prostorskih in naravovarstvenih procesih trajnostnega razvoja Slovenije.
http://www.rec-lj.si/projekti/CSS/0_BELA_KNJIGA_o_participativni_kulturi_KONCNA%20ZA%20OBJAVO_04012012.pdf (pridobljeno 5.3.2012.)

Ruzzier, M., Žujo, J., Marinšek, M., Sosič, S. 2010. Smernice za ekonomsko vrednotenje ekosistemskih storitev na varovanih območjih narave. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.
http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/Smernice%20za%20ekonomsko%20vrednotenje_final.pdf (pridobljeno 19.4.2012.)

Ruzzier, M., Žujo, J., Marinšek, M., Sosič, S. 2010. Smernice za pripravo poslovnega načrta za varovana območja narave. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.
http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/Smernice%20za%20poslovni%20nacrt_final.pdf (pridobljeno 19.4.2012.)

Schlossberg, M., Shuford, E. 2005. Delineating "Public" and "Participation" in PPGIS. Journal of the Urban and Regional Information System Association, 16, 2: 15-26.

Simoneti, M., Zavodnik Lamovšek, A. 2009. Prostor za vsakdanjo rabo: širimo znanje za sodelovanje v urejanju prostora. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor: 53 str.

Smajič Hodžič, A. 2010. Analiza deležnikov na pilotnem območju Pohorje. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.

http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/ANALIZA%20DELEZNIKOV_Pilotno%20obm%20POHORJE.pdf (pridobljeno 19.4.2012.)

Snoj, M. 1997. Slovenski etimološki slovar. Ljubljana: Mladinska knjiga: str. 254.

Softić, M., Stare, E. 2011. Oblikovanje skupnih projektov na Pohorju, ki bodo prispevali k uresničevanju vizije Pohorje 2030.

http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/NATREG_delavnica_Maribor_21%20%204%20%202011_Porocilo%282%29.pdf (pridobljeno 19.4.2012.)

Somrak, V. 2006. Izbor lokacije za izgradnjo odlagališča NSRAO – na primeru občine Krško. Diplomaska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, (V. Somrak): 92f.

<http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/somrak-vanja.pdf> (pridobljeno 28.1.2012.)

Strehovec, T. 2012. Podatki o Občinskem prostorskem načrtu Občine Rogaška Slatina. Osebna komunikacija. (4.5.2012.)

Šašek Divjak, M. 2011. Metodologija vrednotenja in medsebojne primerjave variant v postopkih priprave državnih prostorskih načrtov. Ljubljana: Urbanistični inštitut Republike Slovenije: 153 str.

Šeme, A. 2007. Rogaška Slatina, Vir zdravja. Zavod Turizem Rogaška Slatina.

www.rogaska-slatina.si/download.php?id=458 (pridobljeno 4.5.2012.)

Šolar, H. L. 2012. Informacije glede vključevanja javnosti v postopke priprave DPN. Sporočilo za: Kožman, S. Osebna komunikacija. (16.2.2012.)

Šolar, H., L., Šepec Jeršič, M. 2011. Vključevanje javnosti v pripravo državnega prostorskega načrta za državno cesto med priključkom Otiški vrh in MMP Holmec na meji z Republiko Avstrijo.

Ulaga, Z. 2006. Učinkovitost uporabe orodij informacijske družbe za sodelovanje javnosti pri odločanju. Diplomski naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Ekonomska Fakulteta, (Z. Ulaga): 49 f.
http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/ulaga2435.pdf (pridobljeno 28.11.2011.)

Ule, M., 2005. Psihologija komuniciranja. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede: 448 str.

Uratarič, N. 2011. NATREG – Kako upravljati (za)varovana območja narave, da bodo postala priložnost za trajnostni razvoj. Ljubljana, Regionalni center za okolje, pisarna Ljubljana: 48 str.
http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/Brosura_NATREG_SLO_WEB%281%29.pdf
(pridobljeno 16.4.2012.)

Uratarič, N., Marega, M. 2010. Poročilo z zaključne delavnice za izdelavo analize SWOT in oblikovanje elementov vizije.
http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/Porocilo_SWOTinVIZIJA.pdf
(pridobljeno 19.4.2012.)

Uratarič, N., Nose Marolt, M., Gulič, J. 2010. NATREG – Kako upravljati (za)varovana območja narave, da bodo postala priložnost za trajnostni razvoj. Ljubljana: Regionalni center za okolje za vzhodno in srednjo Evropo: 16 str.
http://www.natreg.eu/pohorje/uploads/datoteke/Brosura_SLO.pdf (pridobljeno 16.4.2012.)

Ustava Republike Slovenije (URS). 1991. UL RS, št. 33/91.

Vahtar, M. 2002. Načrtovalske igre: tehnike in metode vključevanja javnosti v procese odločanja, ki zadevajo okolje in njegov razvoj. Domžale, Inštitut za celostni razvoj in okolje: 52 str.

Vardjan, F. 2004. Rogaška Slatina: Sprehod skozi čas. Rogaška Slatina, Društvo prijateljev: 115 str.

Vodilna načela za trajnostni prostorski razvoj evropske celine. 2000. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Urad Republike Slovenije za prostorsko planiranje: 40 str.

Vrbica, S., Peterlin, M. 2012. Izboljšanje vključevanja javnosti v procesu prostorskega načrtovanja: Zakonodajna pobuda Mreže za prostor. Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC.
<http://www.ipop.si/wp/wp-content/uploads/2012/04/Zakonodajana-pobuda-obcinsko-nacrtovanje-V3.doc> (pridobljeno 29.4.2012.)

Widditsch, A. 1998. Recommendations for Effective Public Participation. Public Involvement Techniques: A Reader of Ten Years Experience at the Institute for Water Resources. Alexandria, VA, Institute for Water Resources U.S. Corps of Engineers: 75-84.

Wikipedia. Pearson product-moment correlation coefficient. 2012.

http://en.wikipedia.org/wiki/Pearson_product-moment_correlation_coefficient

(pridobljeno 23.7.2012.)

Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ). 2003. UL RS, št. 24/03.

Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt). 2007. UL RS, št. 33/07.

Zakon o ratifikaciji Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah. 2004. UL RS, št. 62/04.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Vladi Republike Slovenije (ZVRS-F). 2012. UL RS, št. 8/12.

Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor (ZUPUDPP). 2010. UL RS, št. 80/10.

Zakon o urejanju prostora (ZUreP). 1984. UL SRS, št. 18/84.

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-1). 2002. UL RS, št. 110/02.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1). 2004. UL RS, št. 41/04.

Zavodnik Lamovšek, A., Fikfak, A. 2010. Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju. Ljubljana, Inštitut za politike prostora: 49 str.

PRILOGA A: ANKETNI VPRAŠALNIK

Starost: _____

Spol: M   Ž

Izobrazba, poklic: _____

1. Kaj za Vas pomeni urejen prostor?

---

2. Kdo po Vašem mnenju odloča o urejanju in posegih v prostor?

---

3. Ali poznate Zakon o prostorskem načrtovanju?

DA

NE

4. Ali veste, da Vam ponuja možnost sodelovanja pri odločitvah, ki zadevajo posege v prostor?

DA

NE

5. Kje oz. na kakšen način Vi dobite informacije v zvezi z dogajanjem na področju urejanja prostora v občini (npr. v zvezi z urejanjem cest, čistilnimi napravami, pripravo občinskega prostorskega načrta ali občinskih podrobnih prostorskih načrtov...)? Kaj pa na področju urejanja prostora v Sloveniji (priprave državnih prostorskih načrtov za ceste, daljnovode, odlagališča odpadkov...)(možnih več odgovorov, odkljukaj)

	Občina	Država
V Uradnem listu Republike Slovenije		
V občinskem glasilu		
Preko radia oz. televizije		
Preko interneta		
V službi		
Pri prijateljih, znancih, sorodnikih		
Sploh nisem informiran		

6. Ali ste že obiskali kakšno javno razgrnitev prostorskega načrta, ki ga je pripravila občina (npr. za čistilno napravo, cesto, garažno hišo) ali država (npr. za cesto)?

DA

NE

Obiskala sem javno razgrnitev za _____

7. Ali ste že kdaj aktivno sodelovali na javni obravnavi kateregakoli prostorskega načrta, ki ga je pripravljala občina (npr. za čistilno napravo, cesto, garažno hišo) ali država (npr. za cesto, daljnovod, plinovod)?

DA

NE

Sodeloval sem na _____

Če ste obkrožili ne, pojdite na vprašanje 11.

8. Zakaj ste se udeležili javne obravnave?

- a. Ker me zanima razvoj naše občine/države
- b. Ker predviden poseg zadeva moja zemljišča
- c. Ker me to zanima s poklicnega stališča
- d. Ker me zanima področje urejanja prostora
- e. Drugo _____

9. Ali ste na javni obravnavi, na kateri ste sodelovali, podali kakšne pripombe, predloge, mnenje?

DA

NE

10. Ali so bile upoštevane?

DA

NE

11. Če se javne razprave niste udeležili zakaj ne oz. zakaj pri urejanju prostora ne sodelujete bolj aktivno?

- a. Me ne zanima
- b. Ne vem zakaj ne
- c. Čas mi ne dopušča
- d. Naj to počno strokovnjaki
- e. Drugo: _____

12. Na koga se obrnete (bi se obrnili), če imate kakšno vprašanje, predlog ali pritožbo v zvezi z urejanjem prostora? (možnih več odgovorov)

- a. Na občino
  - b. Na medije
  - c. Na strokovnjake s področja urejanja prostora
  - d. Na pristojno ministrstvo
  - e. Na nevladno organizacijo
  - f. Vprašam prijatelje, znance
  - g. Na nikogar
  - h. Drugo: _____
-

13. Ali veste, da je v pripravi Občinski prostorski načrt za občino Rogaška Slatina?

DA

NE

Če ste na vprašanje odgovorili pritrdilno, potem odgovorite še na naslednje vprašanje.

14. Kje ste izvedeli, da se sprejema občinski prostorski načrt Rogaške Slatine?

- a. Na radiu
- b. Na internetu
- c. V lokalnem časopisu
- d. V službi
- e. Pri prijateljih, znancih
- f. Drugo: _____

15. Ali veste, da so bile že organizirane javne razgrnitve in obravnave osnutka občinskega prostorskega načrta? (v lokalnih skupnostih Rogaška Slatina, Kostrivnica in Sv. Florjan)

DA

NE

V primeru, da ste na vprašanje odgovorili pritrdilno, odgovorite še na naslednje, v nasprotnem primeru pojdite na vprašanje 18.

16. Če ste vedeli za javne razgrnitve, ali ste se katere udeležili? Zakaj?

DA

NE

Udeležil/a sem se je/nisem, ker _____

17. Če ste se javne razgrnitve udeležili, ali ste podali kakšno vprašanje, predlog ali pripombo?

DA

NE

18. Ali menite, da bi morali biti postopki urejanja prostora, pri katerih lahko sodelujete, bolje oglaševani (po radiu, v lokalnem časopisu, na spletni strani občine)?

DA

NE

NE VEM

19. Ali se čutite sposobni vplivati na dogajanja in odločitve pri posegih v prostor?

DA

NE

NE VEM

20. Kako se počutite v občini Rogaška Slatina?

- a. Zelo dobro
- b. Dobro
- c. Slabo
- d. Zelo slabo
- e. Ne vem

21. Ali bi v občini kaj spremenili, kaj pogrešate?
